

Tulkkausdirektiivin täytäntöönpano

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

Tulkkausdirektiivin täytäntöönpano

14.12.2012

Julkaisun nimi Tulkkausdirektiivin täytäntöönpano**Tekijä** Tulkkaustyöryhmä
Puheenjohtaja ja sihteeri: erityisasiantuntija Kirsi Pulkkinen**Oikeusministeriön julkaisu** 74/2012
Mietintöjä ja lausuntoja**OSKARI numero** OM 5/41/2012 **HARE numero** OM006:00/2012**ISSN-L** 1798-7105
ISSN (PDF) 1798-7105
ISBN (PDF) 978-952-259-259-0**URN** URN:ISBN:978-952-259-259-0
Pysyvä osoite <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-259-0>**Asia- ja avain-
sanat** Oikeudenkäynti, esitutkinta**Tiivistelmä** Mietinnössä ehdotetaan muutettavaksi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettua lakia, esitutkintalakia ja eräitä muita lakeja. Ehdotetuilla muutoksilla pantaisiin täytäntöön direktiivi oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä. Mietinnössä ehdotetaan direktiivin edellyttämiä prosessioikeuden alaan kuuluvia lainsäädäntömuutoksia. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluvien, kääntäjien ja tulkkien rekisteröintiin liittyvien kysymysten osalta direktiivin täytäntöönpanoa valmistellaan opetus- ja kulttuuriministeriössä.

Mietinnössä ehdotetaan, että oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuun lakiin lisätään direktiivin edellyttämät säännökset syytteen, tuomion ja muun olennaisen asiakirjan kääntämisestä. Lakiin otettaisiin myös säännökset asiakirjan suullisesta kääntämisestä ja käännoästä koskevasta oikeudesta luopumisesta.

Pakkokeinolakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset epäillyn oikeudesta pidättämisestä koskevan päätöksen ja vangitsemispäätöksen käännoksiin. Uuden esitutkintalain säännöstä olennaisen esitutkinta-aineistoon kuuluvan asiakirjan kääntämisestä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että siihen lisätään direktiivin edellyttämät säännökset asiakirjan suullisesta kääntämisestä ja käännoästä koskevasta oikeudesta luopumisesta.

Tulkkauksen ja käännoästen laadun turvaamiseksi ehdotetaan, että tulkkina tai kääntäjänä saisi toimia rehellinen ja muuten kyseiseen tehtävään sopiva henkilö, jolla on tehtävän edellyttämät taidot. Esitutkintaviranomaisen tai tuomioistuimen olisi määrättävä tehtävään uusi tulkki tai kääntäjä, jos asianosaisen oikeusturva sitä edellyttäisi.

14.12.2012

Publikationens titel Genomförande av tolkningsdirektivet**Författare** Tolkningsarbetsgruppen
Ordförande och sekreterare: specialsakkunnig Kirsi Pulkkinen**Justitieministeriets publikation** 74/2012
Betänkanden och utlåtanden**OSKARI nummer** OM 5/41/2012 **HARE nummer** OM006:00/2012**ISSN-L** 1798-7105
ISSN (PDF) 1798-7105
ISBN (PDF) 978-952-259-259-0**URN** URN:ISBN:978-952-259-259-0
Permanent adress <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-259-0>**Sak- och nyckelord** Rättegång, förundersökning**Referat** I betänkandet föreslås att lagen om rättegång i brottmål, förundersökningslagen och några andra lagar ska ändras. Genom de föreslagna ändringarna genomförs direktivet om rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden. I betänkandet föreslås sådana lagstiftningsändringar inom processrättens område som direktivet förutsätter. Genomförandet av direktivet bereds vid undervisnings- och kulturministeriet till den del det gäller de frågor som hänför sig till registreringen av tolkar och översättare och som hör till undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde.

I betänkandet föreslås att till lagen om rättegång i brottmål fogas bestämmelser som direktivet förutsätter om översättning av åtal, domar och andra väsentliga handlingar. I lagen tas också in bestämmelser om muntlig översättning av handlingar och avstående från rätten till översättning.

Det föreslås att det i tvångsmedelslagen tas in bestämmelser om den misstänktes rätt till översättning av ett beslut om anhållande och ett beslut om häktning. Bestämmelsen om översättning av väsentliga handlingar som hör till förundersökningsmaterialet i den nya förundersökningslagen föreslås bli kompletterad så att till den fogas de bestämmelser som direktivet förutsätter om muntlig översättning av handlingar och avstående från rätten till översättning.

För att säkerställa kvaliteten på tolkning och översättningar föreslås det att som tolk eller översättare får verka en redbar och annars för detta uppdrag lämplig person som har den skicklighet som krävs för uppdraget. Förundersökningsmyndigheten eller domstolen ska förordna en ny tolk eller översättare för uppdraget, om en parts rättskydd kräver det.

Oikeusministeriölle

Oikeusministeriö asetti 27 päivänä maaliskuuta 2012 työryhmän valmistelemaan Euroopan parlamentin ja neuvoston oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä antaman direktiivin 2010/64/EU täytäntöönpanoa.

Työryhmän tehtävänä oli selvittää, mitä prosessioikeuden alaan kuuluvia lainsäädäntömuutoksia direktiivin täytäntöönpano edellyttää ja valmistella tarvittavat muutosehdotukset. Työryhmän tehtävänä oli myös arvioida, mitä muita toimenpiteitä direktiivin täytäntöönpano rikosoikeudellisen menettelyn osalta edellyttää. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluvien, kääntäjien ja tulkkien rekisteröintiin liittyvien kysymysten osalta direktiivin täytäntöönpanoa valmistellaan opetus- ja kulttuuriministeriössä.

Siltä osin kuin kysymys on lainsäädännön muutostarpeiden arvioinnista ja lainsäädännön muuttamista koskevista ehdotuksista, työryhmän mietintö tuli laatia hallituksen esityksen muotoon.

Työryhmän toimikausi oli 10.4.-31.10.2012. Työryhmä kokoontui kahdeksan kertaa.

Työryhmän puheenjohtajana toimi erityisasiantuntija Kirsi Pulkkinen (oikeusministeriön lainvalmisteluosasto). Jäseninä olivat hallitusneuvos Anne Hallavainio (oikeusministeriön oikeushallinto-osasto), ylitarkastaja Maj Krogell-Haimi (oikeusministeriön demokratia-, kieli- ja perusoikeusasioiden yksikkö), hallitusneuvos Merja Leinonen (opetus- ja kulttuuriministeriö), poliisitarkastaja Heidi Kankainen (sisäasiainministeriön poliisiosasto), kihlakunnansyyttäjä Kimmo Pietilä (Salpausselän syyttäjänvirasto), käräjätuomari Juha Fredriksson (Helsingin käräjäoikeus), asianajaja Risto Rouvari (Suomen Asianajajaliitto) sekä hallituksen puheenjohtaja Kristiina Antinjunta (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto). Työryhmän jäseneksi Kimmo Pietilän tilalle nimettiin 21.8.2012 alkaen Markku O. Ahonen (Salpausselän syyttäjänvirasto). Merja Leinonen on voinut osallistua työryhmän työskentelyyn 31.10.2012 asti. Työryhmän puheenjohtaja toimi myös työryhmän sihteerinä.

Saatuun työnsä valmiiksi työryhmä kunnioittavasti luovuttaa mietintönsä oikeusministeriölle.

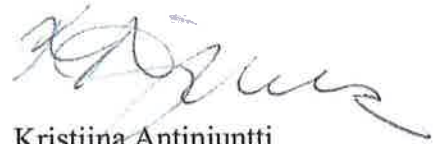
Helsingissä 14 päivänä joulukuuta 2012

Kirsi Pulkkinen

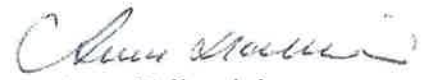
Markku O. Ahonen

Kristiina Antinjuntti

Juha Fredriksson

Anne Hallavainio

Heidi Kankainen

Maj Krogell-Haimi

Risto Rouvari

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ	11
YLEISPERUSTELUT	12
1 Johdanto	12
2 Nykytila	14
2.1 Lainsäädäntö	14
2.2 Käytäntö	16
2.2.1 Tulkkaus ja kääntäminen käytännössä	16
2.2.2 Tulkkauksen ja käännösten laatu	20
2.3 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö	21
3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	23
4 Esityksen vaikutukset	25
5 Asian valmistelu	27
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	28
6 Direktiivin sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön	28
7 Lakiehdotusten perustelut	40
7.1 Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa	40
7.2 Esitutkintalaki (805/2011)	46
7.3 Esitutkintalaki (449/1987)	51
7.4 Pakkokeinolaki (806/2011)	51
7.5 Pakkokeinolaki (450/1987)	53
7.6 Laki sakon ja rikesakon määräämisestä	53
7.7 Laki rangaistusmääräysmenettelystä	54
7.8 Laki rangaistusmääräysmenettelystä	54
7.9 Laki rikesakkomenettelystä	54
7.10 Laki rikesakkomenettelystä	55
7.11 Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä	55
7.12 Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä	56
8 Voimaantulo	57

LAKIEHDOTUKSET _____	58
LAGFÖRSLAG _____	73

**Hallituksen esitys Eduskunnalle
oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain ja
eräiden muiden lakien muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettua lakia, esitutkintalakia ja eräitä muita lakeja. Ehdotetuilla muutoksilla pantaisiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä.

Esityksessä ehdotetaan, että oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuun lakiin lisättäisiin direktiivin edellyttämät asiakirjan kääntämistä koskevat säännökset. Ehdotuksen mukaan rikosasian vastaajalle olisi annettava kohtuullisessa ajassa maksuton käännös syyteestä ja tuomiosta. Vastaajalle olisi annettava käännös myös rikosasiassa tehtävästä päätöksestä ja muusta olennaisesta asiakirjasta, jos käännös olisi tarpeen vastaajan oikeuden valvomiseksi. Edellä mainitut asiakirjat voitaisiin kääntää myös suullisesti, jollei vastaajan oikeusturva edellyttäisi asiakirjan kääntämistä kirjallisesti. Käännöstä koskevasta oikeudesta luopuminen edellyttäisi, että vastaaja olisi tietoinen kääntämistä koskevista oikeuksistaan. Tuomioistuimen olisi sen vuoksi huolehdittava siitä, että vastaaja saisi riittävät tiedot oikeudestaan käännökseen.

Pakkokeinolakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset epäillyn oikeudesta pidättämistä koskevan päätöksen ja vangitsemispäätöksen käännöksiin. Uuden esitutkintalain säännöstä olennaisen esitutkinta-aineistoon kuuluvan asiakirjan kääntämisestä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että siihen lisättäisiin direktiivin edellyttämät säännökset asiakirjan suullisesta kääntämisestä ja käännöstä koskevasta oikeudesta luopumisesta.

Tulkkauksen ja käännösten laadun turvaamiseksi esityksessä ehdotetaan, että tulkkina tai kääntäjänä saisi toimia rehellinen ja muuten kyseiseen tehtävään sopiva henkilö, jolla on tehtävän edellyttämät taidot. Esitutkintaviranomaisen tai tuomioistuimen olisi määrittävä tehtävään uusi tulkki tai kääntäjä, jos asianosaisen oikeusturva sitä edellyttäisi.

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 27 päivänä lokakuuta 2013, jolloin direktiivi on viimeistään pantava jäsenvaltioissa täytäntöön.

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/64/EU oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä (jäljempänä *tulkkausdirektiivi* tai *direktiivi*) annettiin 20 päivänä lokakuuta 2010. Jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 27 päivänä lokakuuta 2013.

Direktiivin tavoitteena on parantaa sellaisten rikoksista epäiltyjen ja syytettyjen asemaa rikosoikeudellisissa menettelyissä, jotka eivät ymmärrä tai puhu menettelyssä käytettävää kieltä. Direktiivillä määritetään oikeutta tulkkaukseen ja käännöksiin koskevat vähimmäisvaatimukset, joita on sovellettava rikosoikeudellisissa menettelyissä koko Euroopan unionin alueella.

Oikeus- ja sisäasiainneuvosto hyväksyi marraskuussa 2009 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta, joka sisältää toimenpiteitä, joita epäiltyjen ja syytettyjen oikeuksien vahvistamiseksi olisi toteutettava. Tulkkausdirektiivi on ensimmäinen tämän etenemissuunnitelman mukaisista toimenpiteistä.

Rikoksesta epäillyn ja syytetyn oikeus tulkkaukseen ja käännöksiin perustuu Euroopan ihmisoikeussopimuksen (jäljempänä EIS) 6 artiklan määräyksiin oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeista. Artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaan jokaisella rikoksesta syytetyllä on oikeus saada viipymättä yksityiskohtainen tieto häneen kohdistettujen syytteiden sisällöstä ja perusteista hänen ymmärtämällään kielellä. Artiklan 3 kohdan e alakohdan mukaan jokaisella rikoksesta syytetyllä on oikeus saada maksutta tulkin apua, jos hän ei ymmärrä tai puhu tuomioistuimessa käytettyä kieltä. Tulkkausdirektiivin tarkoituksena on varmistaa epäiltyjen ja syytettyjen oikeus saada tulkkausta ja käännöksiä rikosoikeudellisissa menettelyissä, jotta varmistetaan heidän oikeutensa oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin.

Siltä osin kuin tulkkausdirektiivin säännökset vastaavat Euroopan ihmisoikeussopimuksessa tai perusoikeuskirjassa taattuja oikeuksia, säännökset on pantava täytäntöön johdonmukaisesti näiden oikeuksien kanssa siten kuin niitä tulkitaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tai Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä. Tämä todetaan direktiivin johdanto-osan kappaleessa 33. Johdanto-osan kappaleessa 32 todetaan lisäksi, että direktiivissä säädetään vähimmäissäännöistä. Jäsenvaltiot voivat tarjota di-

rektiivissä säädettyjä oikeuksia korkeatasoisemman suojan, mutta suojan taso ei saa olla Euroopan ihmisoikeussopimuksessa tai perusoikeuskirjassa vahvistettua tasoa heikompi, siten kuin niitä tulkitaan mainittujen tuomioistuinten oikeuskäytännössä.

Rikoksen uhrin oikeuksista, tuesta ja suojelusta annettiin 25.10.2012 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/29/EU rikoksen uhrin oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä neuvoston puitepäätöksen 2001/220/YOS korvaamisesta (jäljempänä rikosuhridirektiivi). Direktiivin 7 artiklassa on säännökset rikoksen uhrin oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä. Direktiivi on pantava kansallisesti täytäntöön viimeistään 16.11.2015. Esityksessä ehdotetut säännökset vaikuttavat joltain osin myös asianomistajan kielellisiin oikeuksiin. Asianomistajien kielellisiä oikeuksia tullaan kuitenkin arvioimaan kokonaisuudessaan rikosuhridirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö

Rikosasian vastaajan kielellisistä oikeuksista oikeudenkäynnissä säädetään oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997, ROL) 6 a luvussa. Luvun 1 §:ssä on säännökset rikosasian käsittelykielestä. Luvun 2 §:n 1 ja 2 momentissa on suomen-, ruotsin- ja saamenkielisten osalta viittaussäännökset kielilain (423/2003) ja saamen kielien käyttämisestä viranomaisissa annetun lain (516/1991) säännöksiin. Luvun 2 §:n 3 momentin mukaan muulla kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielisellä vastaajalla on oikeus maksuttomaan tulkkaukseen rikosasian käsittelyssä. Tuomioistuimen on viran puolesta huolehdittava tulkkauksesta tai tulkin kutsumisesta. Mitä tulkkauksesta säädetään, soveltuu myös tuomion ja päätöksen käännökseen.

Epäillyn kielellisistä oikeuksista esitutkinnassa säädetään esitutkintalain (449/1987) 37 §:ssä ja uuden esitutkintalain (805/2011) 4 luvun 12 § ja 13 §:ssä. Uuden esitutkintalain 4 luvun 12 §:n 4 momentin mukaan muulla kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielisellä on oikeus esitutkinnassa käyttää kieltä, jota hän ymmärtää ja osaa puhua riittävästi, sekä viittomakielisellä oikeus käyttää viittomakieltä. Esitutkintaviranomaisen on huolehdittava tulkkauksesta tai valtion kustannuksella järjestettävä tulkki. Pykälän 5 momentin mukaan tulkkaukseen on järjestettävä myös silloin, kun se on kuultavan aisti- tai puhevian takia tarpeen.

Uuden esitutkintalain 4 luvun 13 §:ssä on asiakirjan kääntämistä koskeva säännös. Pykälän mukaan asian kannalta olennainen esitutkinta-aineistoon kuuluva asiakirja tai sen osa on käännettävä asianosaisen käyttämälle kielelle, jos kääntäminen on tulkkauksesta huolimatta tarpeen asianosaisen oikeuden valvomiseksi. Kääntäminen tapahtuu valtion kustannuksella, jollei esitutkintaviranomainen itse huolehdi kääntämisestä.

Oikeusapulain (257/2002) 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan oikeusavun myöntäminen vapauttaa edun saajan velvollisuudesta suorittaa palkkiota ja korvausta asian käsittelyssä tarvitsemastaan tulkkaus- ja käännosavusta. Lain 18 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuimessa käsiteltävässä asiassa pääasian käsittelevä tuomioistuin määrää tulkille valtion varoista maksettavan palkkion ja korvauksen, jollei oikeusavun saajalla jo muuten ole lain mukaan oikeutta maksuttomaan tulkkaukseen. Lain 17 §:ssä on säännös valtion varoista yksityiselle avustajalle maksettavasta kulukorvauksesta. Mainitun pykälän nojalla voidaan korvata myös avustajan tulkille maksama palkkio asianajotoimistossa käydyn neuvottelun tulkkauksesta.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 11 luvussa on säännökset tuomioistuimen ratkaisusta rikosasiassa. Luvun 1 §:n mukaan pääasian ratkaisu rikosasiassa on tuomio ja tuomioistuimen muu ratkaisu on päätös. Luvun 6 §:n mukaan käräjäoikeuden tuomio laaditaan erilliseksi asiakirjaksi. Tuomioasiakirjassa on oltava tunnistetiedot eli tuomio-

istuimen nimi, tuomion antamispäivä ja asianosaisten nimet, selostusosa eli selostus asianosaisten vaatimuksista ja vastauksista perusteineen, ratkaisuosaa ja allekirjoitus. Selostusosa saadaan korvata liittämällä tuomioon jäljennös haastehakemuksesta tai vastauksesta taikka muusta asiakirjasta, jos tuomion selvyys ei siitä vaarannu. Ratkaisuosaan sisältyy tuomion perustelut, sovelletut lainkohdat ja oikeusohjeet sekä tuomiolauselma.

Edellä mainitun luvun 7 §:ssä on säännökset tuomion antamisesta. Tuomio on lähtökohdaisesti julistettava päätösneuvottelun jälkeen. Jollei tuomion julistaminen kokonaisuudessaan ole tarpeen, tuomiosta on sitä julistettaessa ilmoitettava sen perustelut ja tuomiolauselma. Asianosaisten siihen suostuessa perustelut voidaan tällöin ilmoittaa ainoastaan pääpiirteittäin. Laajassa tai vaikeassa asiassa tuomio saadaan antaa tuomioistuimen kansliassa 14 päivän kuluessa pääkäsitteilyn päättymispäivästä. Jos tuomiota ei voida erityisestä syystä antaa sanotussa määräajassa, se on annettava niin pian kuin mahdollista.

Edellä mainitun luvun 12 §:n mukaan asianosaisille annetaan toimituskirjana jäljennös kärjäoikeuden tuomiosta. Jos asiassa on ilmoitettu tyytymättömyyttä, tuomion jäljennöksen on oltava asianosaisen saatavana kärjäoikeuden kansliassa kahden viikon kuluessa tuomion julistamis- tai antamispäivästä lukien. Muissa tapauksissa tuomion jäljennöksen on oltava asianosaisen saatavana kärjäoikeuden kansliassa, mikäli mahdollista, 30 päivän kuluessa tuomion julistamis- tai antamispäivästä lukien.

Oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 4 §:ssä on säännös poissaolevana tuomitulle lähetettävästä ratkaisuilmoituksesta. Kärjäoikeuden on lähetettävä poissaolevana tuomitulle välittömästi tuomion julistamisen tai antamisen jälkeen ilmoitus tuomitusta seuraamuksesta ja muutoksenhakuohjeet. Ilmoitus saadaan lähettää postitse vastaajan viimeksi ilmoittamalla osoitteella. Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä sakosta eikä muutorangaisuksesta.

Ratkaisun antamisesta kirjallisessa menettelyssä käsiteltävässä rikosasiassa säädetään oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5a luvun 8 §:ssä. Kärjäoikeuden on ilmoitettava asianosaisille kirjallisesti tuomion antamispäivä hyvissä ajoin ennen ratkaisun antamista. Se voidaan ilmoittaa jo haasteen tiedoksiannon yhteydessä. Kärjäoikeuden on välittömästi tuomion antamisen jälkeen lähetettävä vastaajalle jäljennös ratkaisusta sekä muutoksenhakuohjeet. Ratkaisu ja muutoksenhakuohjeet saadaan lähettää postitse asianosaisen viimeksi ilmoittamalla osoitteella.

Rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003, jäljempänä EU-luovuttamislaki) 21 §:n 1 momentin mukaan keskusrikospoliisin on viipymättä annettava luovutettavaksi pyydetylle todisteellisesti tiedoksi kiinniottamista ja luovuttamista koskeva pyyntö eli eurooppalainen pidätysmääräys sekä selostettava sen sisältö. Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitetut ilmoitukset on tehtävä luovutettavaksi pyydetyn ymmärtämällä kielellä. Suomen ja ruotsin kielen käyttämisen osalta pykälässä viitataan kielilakiin. Hallituksen esityksen HE 88/2003 mukaan pykälän 2 momentin säännös tarkoittaa, että

muulle kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkieliselle ilmoitukset tulee tehdä maksuttoman tulkin välityksellä, ellei keskusrikospoliisi itse huolehdi tulkkauksesta tai käytä sellaista kieltä, jota luovutettavaksi pyydetty ymmärtää (HE 88/2003 s. 39). Luovutettavaksi pyydetyn oikeus käyttää suomea ja ruotsia määräytyy kielilain periaatteiden mukaisesti.

2.2 Käytäntö

2.2.1 Tulkkaus ja kääntäminen käytännössä

Tilastokeskuksen tilastosta ilmenee, että vuonna 2010 oikeudessa tuomittujen ulkomaalaisten määrä oli 6 199 (Tilastokeskuksen tilasto Syytetyt, tuomitut ja rangaistukset, Rangaistukset kansalaisuuden, asuinpaikan ja rikoksen mukaan, 2010). Sakkoon tuomittuja oli 3 293, määräaikaiseen vankeuteen tuomittuja 2 650 ja elinkautiseen vankeuteen tuomittuja 3. Tuomitsematta jätettyjä oli 45, uhkasakkoon tuomittuja 174 ja syyte oli hylätty 401 tapauksessa.¹

Vuonna 2010 oikeudessa tuomituista 6 199 ulkomaan kansalaisesta noin 50 prosentilla (3 125 henkilöä) oli vakinainen asuinpaikka Suomessa. Oikeudessa tuomituissa ulkomaalaisissa suurimpia ryhmiä olivat Viron ja Venäjän kansalaiset. Viron kansalaisia oli 1 938 henkilöä, joista 1304 henkilöllä ei ollut vakinaista asuinpaikkaa Suomessa. Venäjän kansalaisia oli 997 henkilöä, joista 508 henkilöllä ei ollut vakinaista asuinpaikkaa Suomessa.

Edellä mainitusta tilastokeskuksen tilastosta ilmenee myös ulkomaalaisten saamat rangaistukset rikoksen mukaan. Vuonna 2010 oikeudessa tuomituista 6 199 ulkomaalaisista lähes kolmasosa (2095 henkilöä) tuomittiin liikenne rikoksista, joista suurin osa oli rattijuopumuksia (744 rattijuopumuksesta ja 1 014 törkeästä rattijuopumuksesta tuomittua). Toiseksi suurin ryhmä oli varkausrikoksista tuomitut, joita oli yli kuudesosa oikeudessa tuomituista ulkomaalaisista (762 varkaudesta, 63 varkauden yrityksestä, 129 törkeästä varkaudesta, 11 törkeän varkauden yrityksestä ja 109 näpistyksestä tuomittua, yhteensä 1 074 henkilöä). Pahoinpitelyrikoksesta tuomittuja oli noin 800 henkilöä (729 pahoinpitelystä, 5 pahoinpitelyn yrityksestä, 38 törkeästä pahoinpitelystä, 9 törkeän pahoinpitelyn yrityksestä ja 28 lievistä pahoinpitelystä tuomittua, yhteensä 809 henkilöä). Huumausainerikoksista tuomittuja oli noin 400 henkilöä (260 huumausainerikoksesta, 120 törkeästä huumausainerikoksesta ja 23 huumausaineen käyttörikoksesta tuomittua, yhteensä 403 henkilöä). Vuonna 2010 ulkomaalaisille tuomituista rangaistuksista 70 prosenttia (4 381 henkilöä) tuomittiin edellä mainituista liikenne-, varkaus-, pahoinpitely- ja huumausainerikoksista.

¹ Tilasto sisältää tietoja ensimmäisessä oikeusasteessa (käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa ensimmäisenä oikeusasteena) tuomituista rangaistuksista, tuomitsematta jätetyistä ja hylätyistä syyteistä. Henkilö esitetään tilastossa yhtä monta kertaa kuin hänestä on tehty edellä mainittuja ratkaisuja.

Vuonna 2010 oikeudessa tuomituista ulkomaalaisista noin 50 prosenttia (3 074 henkilöä) oli sellaisia, joilla ei ollut pysyvää asuinpaikkaa Suomessa, eli maasta poistumassa olevia ulkomaalaisia. Maasta poistumassa olevista ulkomaalaisista noin 75 prosenttia oli tuomittu edellä mainituista liikenne-, varkaus-, pahoinpitely- ja huumausainerikoksista. Liikenne- ja huumausainerikoksista tuomituista ulkomaalaisista noin 50 prosenttia oli maasta poistumassa olevia ulkomaalaisia. Liikenne- ja huumausainerikoksista tuomittiin 1 125 maasta poistumassa olevaa ulkomaalaista, joista 1 004 rattijuopumuksesta tai törkeästä rattijuopumuksesta. Pahoinpitelyrikoksista maasta poistumassa olevia ulkomaalaisia tuomittiin vähemmän kuin Suomessa asuvia ulkomaalaisia (148 henkilöä). Sen sijaan varkausrikoksista tuomituista maasta poistumassa olevien ulkomaalaisten osuus oli Suomessa asuvia ulkomaalaisia suurempi. Varkausrikoksista tuomittiin 830 maasta poistumassa olevaa ulkomaalaista (605 henkilöä varkaudesta, 51 henkilöä varkauden yrityksestä, 120 henkilöä törkeästä varkaudesta, 11 henkilöä törkeän varkauden yrityksestä ja 43 henkilöä näpistyksestä).

Rikoksesta tuomittujen Suomen kansalaisten ja ulkomaalaisten tuomittujen määrä eri kärjäoikeuksissa vuonna 2010 ilmenee alla olevasta taulukosta.

	Suomen kansalaiset	Ulkomaalaiset	Rikoksesta tuomitut yhteensä
Espoon kärjäoikeus	1 885	369	2 254
Etelä-Karjalan kärjäoikeus	1 257	311	1 568
Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus	2 012	90	2 102
Etelä-Savon kärjäoikeus	1 863	64	1 927
Helsingin kärjäoikeus	6 657	1 837	8 494
Hyvinkään kärjäoikeus	1 171	89	1 260
Itä-Uudenmaan kärjäoikeus	823	84	907
Kainuun kärjäoikeus	941	40	981
Kanta-Hämeen kärjäoikeus	1 372	71	1 443
Kemi-Tornion kärjäoikeus	848	47	895
Keski-Pohjanmaan kärjäoikeus	613	33	646
Keski-Suomen kärjäoikeus	2 965	125	3 090
Kymenlaakson kärjäoikeus	1 821	273	2 094
Lapin kärjäoikeus	1 265	64	1 329
Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus	1 653	135	1 788
Oulun kärjäoikeus	2 940	124	3 064
Pirkanmaan kärjäoikeus	5 494	317	5 811
Pohjanmaan kärjäoikeus	1 452	132	1 584
Pohjois-Karjalan kärjäoikeus	1 687	95	1 782
Pohjois-Savon kärjäoikeus	2 839	85	2 924
Päijät-Hämeen kärjäoikeus	2 668	173	2 841
Satakunnan kärjäoikeus	2 871	137	3 008
Tuusulan kärjäoikeus	1 145	125	1 270
Vantaan kärjäoikeus	2 242	668	2 910
Varsinais-Suomen kärjäoikeus	5 048	560	5 608
Ylivieska-Raahen kärjäoikeus	1 266	25	1 291
Ahvenanmaan kärjäoikeus	254	126	380
Yhteensä	57 052	6 199	63 251

Hovi- ja käräjäoikeuksien tulkkaus- ja käänösmenot olivat vuonna 2011 yhteensä 2 448 931 euroa. Tästä summasta tulkkausmenoja oli 1 801 556 euroa ja käänösmenoja 647 379 euroa. Käänösmenojen osuus oli siten noin neljäsosa tulkkaus- ja käänösmenojen yhteissummasta.

Hovioikeuksien tulkkaus- ja käänösmenojen yhteissumma vuonna 2011 oli 349 640 euroa, josta tulkkausmenoja oli 282 896 euroa ja käänösmenoja 66 743 euroa. Tulkkaus- ja käänöskustannusten määrät eri hovioikeuksissa vuonna 2011 ilmenevät alla olevasta taulukosta.

	Tulkkausmenot	Käänösmenot	Yhteensä
Helsingin hovioikeus	202 917	22 582	225 499
Itä-Suomen hovioikeus	6 328	13 376	19 704
Kouvolan hovioikeus	16 149	10 717	26 866
Rovaniemen hovioikeus	6 106	7 645	13 751
Turun hovioikeus	38 876	11 226	50 103
Vaasan hovioikeus	12 520	1 197	13 717
Yhteensä	282 896	66 743	349 640

Käräjäoikeuksien tulkkaus- ja käänösmenojen yhteissumma vuonna 2011 oli 2 099 291 euroa, josta tulkkausmenoja oli 1 518 660 euroa ja käänösmenoja 580 636 euroa. Tulkkaus- ja käänöskustannusten määrät eri käräjäoikeuksissa vuonna 2011 ilmenevät alla olevasta taulukosta.

	Tulkkausmenot	Käänösmenot	Yhteensä
Espoon käräjäoikeus	124 348	34 886	159 235
Etelä-Karjalan käräjäoikeus	26 540	12 388	38 927
Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus	5 770	8 236	14 005
Etelä-Savon käräjäoikeus	12 301	13 668	25 969
Helsingin käräjäoikeus	595 643	58 931	654 574
Hyvinkään käräjäoikeus	21 728	16 931	38 659
Itä-Uudenmaan käräjäoikeus	23 491	4 610	28 101
Kainuun käräjäoikeus	8 755	15 877	24 632
Kanta-Hämeen käräjäoikeus	28 048	10 362	38 411
Kemi-Tornion käräjäoikeus	6 040	25 584	31 624
Keski-Pohjanmaan käräjäoikeus	20 129	11 293	31 422
Keski-Suomen käräjäoikeus	19 285	15 823	35 108
Kymenlaakson käräjäoikeus	34 053	15 938	49 990
Lapin käräjäoikeus	53 897	56 091	109 988
Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus	35 357	20 641	55 997
Oulun käräjäoikeus	33 960	23 749	57 710
Pirkanmaan käräjäoikeus	44 312	26 546	70 858
Pohjanmaan käräjäoikeus	38 523	13 726	52 250
Pohjois-Karjalan käräjäoikeus	43 697	39 170	82 867
Pohjois-Savon käräjäoikeus	26 474	21 471	47 945
Päijät-Hämeen käräjäoikeus	30 195	26 446	56 640
Satakunnan käräjäoikeus	33 616	23 696	57 312
Tuusulan käräjäoikeus	27 892	15 228	43 119
Vantaan käräjäoikeus	124 727	9 527	134 254
Varsinais-Suomen käräjäoikeus	52 930	29 587	82 517
Ylivieska-Raahen käräjäoikeus	6 151	12 152	18 302
Ahvenanmaan käräjäoikeus	40 798	18 079	58 877
Yhteensä	1 518 660	580 636	2 099 291

Syyttäjänvirastoilla oli vuonna 2011 käännskustannuksia yhteensä 48 281 euroa ja valtakunnansyyttäjänvirastolla 2 480 euroa. Syyttäjälaitoksen käännskustannukset olivat siten vuonna 2011 yhteensä 50 761 euroa.

Tilastokeskuksen tilastosta ilmenee, että vuonna 2011 oli rikosperusteisesti kiinniotettu ja 31 642 henkilöä, pidätettyjä 11 097 henkilöä ja vangittuja 2 373 henkilöä (Tilastokeskuksen tilasto Pakkokeinot 2011). Poliisin tilastoista ilmenee, että vuonna 2011 rikosperusteisesti vapautensa menettäneitä ulkomaan kansalaisia oli 5 357 kiinniotettua, joista 1 968 pidätettiin ja 531 edelleen vangittiin. Samana vuonna tullin ja rajavartiolaitoksen suorittamia ulkomaan kansalaisten kiinniottoja oli 574. Näistä 310 pidätettiin ja 108 edelleen vangittiin.

Työryhmä on pyrkinyt selvittämään nykykäytäntöä rikosasioiden tulkkauksen ja asiakirjojen kääntämisen osalta myös kyselyllä, joka lähetettiin käräjäoikeuksille ja syyttäjänvirastoille. Kysely lähetettiin lisäksi Tullihallitukselle ja rajavartiolaitokselle sekä Poliisihallituksen kautta poliisilaitosten ja keskusrikospoliisin vastattavaksi. Kyselyllä pyrittiin selvittämään, missä laajuudessa nykyisin ulkomaalaisia epäiltyjä/syytettyjä koskevissa rikosasioissa käytetään tulkkia ja epäillyille/syytetyille annetaan kirjallisia käännöksiä keskeisistä asiakirjoista. Koska ei ole saatavissa tilastotietoja siitä, mitä asiakirjoja ja kuinka paljon rikosasioissa nykyään käännetään, vastaajilta pyydettiin arvioita näistä asioista. Kyselyyn saatuja vastauksia voidaan pitää siten vain suuntaa-antavina.

Kyselyyn vastasi 11 syyttäjänvirastoa yhteensä 13 syyttäjänvirastosta. Vastauksista ilmenee, että syyttäjänvirastot kääntävät vain hyvin harvoin syytteen kirjallisesti ulkomaalaisen vastaajan ymmärtämälle kielelle. Kyselyyn vastanneiden syyttäjänvirastojen arvioiden mukaan niissä annetaan vuosittain yhteensä noin 1 300 syyttäjähaastetta, joissa yli 1 000 tapauksessa vastaaja on ulkomaalainen. Näissä tapauksissa syyte käännetään vastaajalle tulkin avulla suullisesti samalla kun haaste annetaan vastaajalle tiedoksi. Vastausten perusteella vaikuttaa siltä, että syyttäjänvirastoissa käännetään eniten syyttämättä jättämistä koskevia päätöksiä.

Kyselyyn vastasi 19 käräjäoikeutta yhteensä 27 käräjäoikeudesta. Käräjäoikeuksien vastauksista ilmenee, että syytteen kääntämisen osalta käytäntö käräjäoikeuksissa vaihtelee. Noin puolet kyselyyn vastanneista käräjäoikeuksista ilmoitti yleensä kääntävänsä haastehakemuksen tai syytteen, jos vastaaja ei ymmärrä kieltä, jolla se on laadittu.

Käräjäoikeuksien vastauksista voidaan päätellä, että suurimmassa osassa käräjäoikeuksia tuomiota ei käännetä kirjallisesti tai kirjallisen käännöksen antaminen on harvinaista. Pääsääntöisesti tuomio julistetaan istunnossa, jolloin tuomio käännetään tulkin avulla suullisesti vastaajalle. Kirjallisessa menettelyssä annettavia tuomioita tai poissa olevalle vastaajalle lähetettäviä ratkaisuilmoituksia ei yleensä käännetä.

Kyselyyn vastanneiden käräjäoikeuksien mukaan vangitsemisasian käsittelyssä annettujen päätösten kääntäminen tapahtuu aina suullisesti. Vangitsemispäätös julistetaan istunnossa, jossa on paikalla tulkki, jos vangittavaksi vaadittu ei ymmärrä asian käsittelyssä käytettävää kieltä. Kyselyyn vastanneissa käräjäoikeuksissa vangitsemispäätöksistä ei laadita kirjallisia käännöksiä.

Poliisilaitoksille esitettyihin kysymyksiin vastasi 19 poliisilaitosta yhteensä 24 poliisilaitoksesta. Vastauksista ilmenee, että ulkopuolista tulkkia käytetään valtaosassa kuulusteluista, joissa epäilty ei ymmärrä suomea tai ruotsia riittävästi. Kuulustelun yhteydessä käännetään suullisesti kuulustelupöytäkirja ja jossain määrin olennaisia asiakirjoja, kuten rikosilmoitus. Varsinaisen kirjallisen kääntämisen suhteen käytäntö eri poliisilaitosten välillä vaihtelee, mutta kokonaisuutena arvioiden kirjallisia käännöksiä ei merkittävässä määrin tehdä.

Keskusrikospoliisin mukaan kääntämisen tarve on arvioitu tapauskohtaisesti. Keskusrikospoliisin tutkittavana olevissa rikosasioissa rikoksesta epäillylle on yleensä käännetty kirjallisesti esitutkintapöytäkirjan rikosilmoitus ja johdanto. Muilta osin kääntäminen on yleensä tapahtunut tulkin avulla suullisesti.

Tullin rikostorjunnan ja rajavartiolaitoksen vastauksista ilmenee, että rikoksesta epäillylle ei lähtökohtaisesti ole käännetty esitutkinta-aineistoa kirjallisesti, vaan kääntäminen on tapahtunut tulkin avulla suullisesti.

2.2.2 Tulkkauksen ja käännösten laatu

Lainsäädännössä ei ole asetettu rikosoikeudellisessa menettelyssä käytettävälle tulkille tai kääntäjälle pätevyysvaatimuksia. Viranomainen voi myös itse huolehtia tulkkauksesta ja kääntämisestä, jos sillä on tähän riittävät kielelliset resurssit. Suomessa ei myöskään ole oikeudellisten tulkkien tai kääntäjien auktorisointi- tai rekisteröintijärjestelmää.

Suomessa on käytössä auktorisoitujen kääntäjien järjestelmä. Oikeudesta toimia auktorisoiduna kääntäjänä ja auktorisoitujen kääntäjien tutkintojärjestelmästä säädetään laissa auktorisoiduista kääntäjistä (1231/2007). Opetushallitus vastaa auktorisoidun kääntäjän tutkintojärjestelmän ylläpidosta, kehittämisestä sekä auktorisoidun kääntäjän tutkinnon toimeenpanon valvonnasta. Auktorisoiduksi kääntäjäksi voidaan hyväksyä luotettavaksi tunnettu henkilö, joka on suorittanut auktorisoidun kääntäjän tutkinnon. Laissa säädetty edellytykset täyttävälle henkilölle myönnetään oikeus toimia auktorisoiduna kääntäjänä viideksi vuodeksi kerrallaan. Ennen auktorisointia henkilön on annettava kirjallinen auktorisoidun kääntäjän vakuutus. Auktorisointi voidaan peruuttaa, jos kääntäjä ei enää täytä laissa säädettyjä edellytyksiä tai jos hän on muutoin toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton auktorisoiduksi kääntäjäksi.

Opetushallitus on selvittänyt oikeustulkkauksen koulutustarpeita vuonna 2008 valmis-tuneessa asiantuntijaraportissa (Oikeustulkkauksen selvityshankkeen asiantuntijaryh-män raportti opetusministeriölle 12.6.2008). Selvitysraportissa ehdotettiin kattavan oi-keustulkkauksjärjestelmän laatimista, jossa huomioitaisiin oikeustulkkaukseen liittyvät erityistarpeet, kuten tulkkien koulutus, auktorisointi ja rekrytointi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 2.2.2011 lisännyt ammatilliseen tutkintojärjestelmän tutkintorakenteeseen uutena tutkintona oikeustulkin erikoisammattitutkinnon. Oikeus-tulkin erikoisammattitutkinnon perusteita on valmisteltu Opetushallituksen asettamassa

projektiryhmässä. Opetushallituksen tarkoituksena on vahvistaa oikeustulkin tutkinnon perusteet keväällä 2013, jonka jälkeen voidaan aloittaa valmistava koulutus oikeustulkin erikoisammattitutkintoon.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry, Kääntäjien ammattijärjestö ry, Kuurojen liitto ry ja Suomen Viittomakielen tulkit ry ovat laatineet yhteistyössä Oikeustulkkausohjeet (3/2001). Ohjeiden tarkoituksena on taata viestinnälle mahdollisimman suotuisat olosuhteet ja varmistaa, että tulkin ja muiden osapuolten välinen yhteistyö sujuu mahdollisimman joustavasti. Ohjeissa käsitellään tulkkaustoimeksiannon hyväksymistä, toimeksiantoon valmistautumista, toimeksiannon hoitamista ja tulkin palkkiota. Toimeksiantoon valmistautumisen osalta ohjeissa todetaan, että varmistaakseen tulkkauksen tarkkuuden tulkki pyytää käyttöönsä toimeksiantoon liittyvät asiakirjat, esim. syytekirjelmän, jotta hän voi perehtyä niihin hyvissä ajoin ennen oikeuden istuntoa. Tulkki tutustuu toimeksiantoon liittyvään aineistoon ja perehtyy tarvittavaan terminologiaan. Tulkki käsittelee aineistoa luottamuksellisesti. Tulkkaustoimeksiannon hoitamisen osalta ohjeissa todetaan muun muassa, että tulkki on puolueeton osapuoli oikeuden istunnossa, ja hänen tehtävänä on kääntää tarkasti ja luotettavasti oikeudessa esitetyt puheenvuorot. Tulkki ei myöskään ota kantaa oikeudessa käsiteltäviin asioihin.

2.3 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 3 kohdan e alakohdan mukaan rikoksesta syytetyllä on oikeus saada maksutta tulkin apua, jos hän ei ymmärrä tai puhu tuomioistuimessa käytettyä kieltä. Ihmisoikeustuomioistuin on ratkaisussaan *Kamasinski v Itävalta* (19.12.1989) todennut, että oikeus maksuttomaan tulkkaukseen 3 kohdan e alakohdan mukaan ei koske pelkästään oikeudessa annettuja suullisia lausumia, vaan sääntö soveltuu myös kirjalliseen aineistoon ja esitutkintaan. Ratkaisun mukaan kohta tarkoittaa, että rikoksesta syytetyllä, joka ei ymmärrä tai puhu tuomioistuimessa käytettävää kieltä, on oikeus saada maksutta tulkin apua kaikkien sellaisten asiakirjojen tai lausumien kääntämiseen tai tulkkaamiseen, jotka syytetyn on välttämätöntä ymmärtää tai jotka on välttämätöntä kääntää tuomioistuimessa käytetylle kielelle oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaamiseksi. EIS 6 artiklan 3 kohdassa ei kuitenkaan vaadita kirjallista käännöstä kaikista menettelyyn liittyvistä kirjallisista todisteista tai virallisista asiakirjoista. Tulkkausavun on oltava sellaista, että vastaaja saa tiedon jutusta ja kykenee puolustautumaan, erityisesti hänen on kyettävä esittämään tuomioistuimelle oma käsityksensä tapahtumista (kohta 74).

Ratkaisussa *Kamasinski v. Itävalta* ihmisoikeustuomioistuin totesi, että tuomion kirjallisen käännöksen puuttuminen ei itsessään merkinnyt 3 kohdan e alakohdan loukkausta. Ihmisoikeustuomioistuin katsoi, että vastaaja oli riittävästi ymmärtänyt tuomion ja sen perustelut saamiensa suullisten selitysten perusteella kyetäkseen oikeudenkäyntiavustajansa avustuksella valittamaan tuomiosta (kohta 85).

Edellä mainitussa ratkaisussa *Kamasinski v. Itävalta* on otettu kantaa myös tulkkauksen laatuun. Jotta 3 kohdan e alakohdassa taattu oikeus tulkkaukseen olisi käytännössä toimiva ja tehokas, toimivaltaisten viranomaisten velvollisuus ei rajoitu tulkin määräämiseen, vaan jos heille on niissä erityisissä olosuhteissa huomautettu siitä, se voi myös jossain määrin ulottua tulkkauksen asianmukaisuuden jälkikäteiseen valvontaan (kohta 74).

Ratkaisussa *Hermi v. Italia* (18.10.2006) ihmisoikeustuomioistuin on toistanut sen, mitä se on edellä ratkaisussa *Kamasinski v. Itävalta* lausunut syytetyn oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin (*Hermi v. Italia* kohdat 69–70). Ihmisoikeustuomioistuin on ratkaisussa *Hermi v. Italia* lisäksi todennut, että EIS 6 artiklan 3 kohdan e alakohdassa viitataan ”tulkkiin” eikä ”kääntäjään”. Ihmisoikeustuomioistuimen mukaan tämä viittaa siihen, että suullinen tulkin apu on ihmisoikeussopimuksen vaatimusten kannalta riittävää. Tulkkausavun on kuitenkin oltava sellaista, että vastaaja saa tiedon jutusta ja kykenee puolustautumaan, erityisesti hänen on kyettävä esittämään tuomioistuimelle oma käsitöksensä tapahtumista. (kohta 70) Ihmisoikeustuomioistuin on vahvistanut tämän kantansa myös ratkaisuissa *Husain v. Italia* (24.2.2005) ja *Baka v. Romania* (16.7.2009, kohta 73).

Tulkkauksen tarpeen osalta ihmisoikeustuomioistuin lausui ratkaisussa *Hermi v. Italia*, että vastaajan kielitaidot ovat olennaisia 3 kohdan e alakohdan soveltamisen kannalta ja tällöin on tutkittava myös rikoksen laatua ja vastaajalle toimitettuja tiedoksiantoja sen arvioimiseksi, ovatko ne niin vaikeaselkoisia, että ne edellyttävät tuomioistuimessa käytetyn kielen tarkkaa ymmärtämistä (kohta 71). Koska tuomioistuin on viime kädessä vastuussa oikeudenkäynnin oikeudenmukaisuudesta, se on vastuussa myös tulkkauksen tai käännöksen puuttumisesta (kohta 72).

Ihmisoikeustuomioistuin on edellä mainituissa ratkaisuissa *Kamasinski v. Itävalta* ja *Hermi v. Italia* kiinnittänyt huomiota syytteen kääntämisen erityiseen merkitykseen. EIS 6 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaan syytetyllä on oikeus saada viipymättä yksityiskohtainen tieto häneen kohdistettujen syytteiden sisällöstä ja perusteista hänen ymmärtämällään kielellä. Ihmisoikeustuomioistuin on näissä ratkaisuissa todennut, että vaikka edellä mainitussa kohdassa ei ole määrätty, että kyseinen tieto tulisi antaa kirjallisesti tai kääntää kirjallisesti ulkomaalaiselle vastaajalle, siinä on kuitenkin tuotu esille tarve kiinnittää erityistä huomiota syytteen tiedoksiintoon vastaajalle. Syytteellä on ratkaiseva merkitys rikosoikeudellisessa menettelyssä, koska syytteen tiedoksiannolla vastaaja saa tiedon syytteen tosiasiallisista ja oikeudellisista perusteista. Vastaaja, joka ei ymmärrä tuomioistuimessa käytettävää kieltä, voi olla käytännössä epäedullisessa asemassa, jos syytettä ei käännetä hänen ymmärtämälleen kielelle (*Kamasinski v. Itävalta* kohta 79 ja *Hermi v. Italia* kohta 68). Ratkaisussa *Kamasinski v. Itävalta* ihmisoikeustuomioistuin kuitenkin katsoi, että vastaaja oli saanut tulkkauksen avulla riittävän tiedon häneen kohdistettujen syytteiden sisällöstä ja perusteista. Syytteen kirjallisen käännöksen puuttuminen ei kyseisessä tapauksessa estänyt vastaajaa puolustautumasta tai evännyt häneltä oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin (kohta 81). Myöskään tapauksessa *Hermi v. Italia* ei katsottu olevan 6 artiklan loukkausta, vaikka syytettä ei ollut käännetty kirjallisesti.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on panna kansallisesti täytäntöön oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä annettu direktiivi.

Esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 6 a luvun tulkkausta koskevia säännöksiä, jotka koskevat muita kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielisiä vastaajia ja asianomistajia syyttäjän ajamassa rikosasiassa. Lukuun ehdotetaan lisättäväksi direktiivin edellyttämät asiakirjan kääntämistä koskevat säännökset. Muulle kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkieliselle vastaajalle olisi annettava kohtuullisessa ajassa maksuton kirjallinen käännös syytteestä ja tuomiosta. Vastaajalle olisi annettava kohtuullisessa ajassa maksuton kirjallinen käännös myös muusta olennaisesta asiakirjasta, jos käännös olisi tarpeen vastaajan oikeuden valvomiseksi. Edellä mainitut asiakirjat voitaisiin kääntää myös tulkin avulla suullisesti, jollei vastaajan oikeusturva edellyttäisi asiakirjan kääntämistä kirjallisesti. Käännöstä koskevasta oikeudesta luopuminen edellyttäisi, että vastaaja olisi tietoinen kääntämistä koskevista oikeuksistaan. Tuomioistuimen olisi sen vuoksi huolehdittava siitä, että vastaaja saisi riittävät tiedot oikeudestaan käännökseen.

Uuden esitutkintalain 4 luvun 13 §:ssä on säännös asianosaisen oikeudesta olennaisen esitutkinta-aineistoon kuuluvan asiakirjan kirjalliseen käännökseen. Pykälän mukaan asian kannalta olennainen esitutkinta-aineistoon kuuluva asiakirja tai sen osa on käännettävä asianosaisen käyttämälle kielelle, jos kääntäminen on tulkkauksesta huolimatta tarpeen asianosaisen oikeuden valvomiseksi. Käännösvelvollisuuden laajuuden osalta säännös vastaa direktiivissä edellytettyä, ottaen huomioon ehdotettu suullisen kääntämisen mahdollisuus, eikä sitä tältä osin ehdoteta muutettavaksi. Pykälään ehdotetaan otettavaksi direktiivin mukaisesti säännös olennaisen asiakirjan suullisesta kääntämisestä sekä käännöstä koskevasta oikeudesta luopumisesta. Olennainen asiakirja voitaisiin kääntää myös tulkin avulla suullisesti, jollei asianosaisen oikeusturva edellyttäisi asiakirjan kääntämistä kirjallisesti. Käännöstä koskevasta oikeudesta luopuminen edellyttäisi, että asianosainen olisi tietoinen kääntämistä koskevista oikeuksistaan. Esitutkintaviranomaisen olisi sen vuoksi huolehdittava siitä, että asianosainen saisi riittävät tiedot oikeudestaan käännökseen. Pykälää ehdotetaan lisäksi täydennettäväksi siten, että käännös olisi annettava kohtuullisessa ajassa.

Pakkokeinolakiin ehdotetaan otettavaksi direktiivin edellyttämät säännökset epäillyn oikeudesta pidättämisestä koskevan päätöksen ja vangitsemispäätöksen käännöksiin. Myös näistä päätöksistä voitaisiin kirjallisen käännöksen sijasta antaa suullinen käännös, jollei epäillyn oikeusturva edellyttäisi päätöksen kääntämistä kirjallisesti.

Tulkkauksen ja käännösten laadun turvaamiseksi esityksessä ehdotetaan, että tulkkina tai kääntäjänä esitutkinnassa tai oikeudenkäynnissä saisi toimia rehellinen ja muuten kyseiseen tehtävään sopiva henkilö, jolla on tehtävän edellyttämät taidot. Esitutkintaviranomaisen tai tuomioistuimen olisi määrättävä tehtävään uusi tulkki tai kääntäjä, jos asianosaisen oikeusturva sitä edellyttäisi.

4 Esityksen vaikutukset

Ehdotetuista asiakirjan kääntämistä koskevista säännöksistä aiheutuisi hovi- ja käräjäoikeuksien tulkkaus- ja käännöskustannusten lisääntymistä. Ehdotettujen säännösten mukaan vastaajalla olisi direktiivin edellyttämällä tavalla oikeus saada kirjallinen käännös vangitsemispäätöksestä, syytteestä, tuomiosta ja muista vastaajan puolustautumismahdollisuuksien kannalta keskeisistä asiakirjoista. Kirjallisen käännöksen sijasta kyseiset asiakirjat voitaisiin kuitenkin kääntää suullisesti, jos tätä voidaan pitää vastaajan oikeusturvan kannalta riittävänä. Nykyisin mainitut asiakirjat voidaan kääntää vastaajalle tulkin avulla suullisesti. Voidaan arvioida, että tällä hetkellä alle puolet ulkomaalaisia vastaajia koskevista syytteistä käännetään kirjallisesti. Muita asiakirjoja käännetään vastaajalle kirjallisesti tuomioistuimissa vain vähäisessä määrin. Vastaajalle ei käännetä myöskään suullisesti sellaisia tuomioita, joita ei julisteta istunnossa (kansliatuomiot ml. kirjallinen menettely) tai jotka ratkaistaan vastaajan poissaolosta huolimatta. Direktiivin täytäntöönpanosta aiheutuvien kustannusten määrää on vaikea ennakoida, koska ehdotetut asiakirjan kääntämistä koskevat säännökset, kuten direktiivin vastaavat säännökset, jättävät tuomioistuimille harkintavaltaa sen suhteen, käännetäänkö asiakirja kirjallisesti vai suullisesti. Lisäksi asianosainen voi luopua oikeudestaan käännökseen. Direktiivistä voidaan joka tapauksessa arvioida aiheutuvan sekä tulkkaus- että käännöskustannusten lisääntymistä.

Jos oletetaan, että 80–90 prosenttia ulkomaalaisista vastaajista ei ymmärtäisi riittävästi asian käsittelyssä tuomioistuimessa käytettävää kieltä, voidaan karkeasti arvioida, että tulkkaus- ja käännösapua tarvitsevien vastaajien määrä olisi 5 000 henkilöä vuodessa. Jos arvioidaan ehdotusten lisäävän käännösten määrää niin, että asiakirjoja käännettäisiin henkilöä kohden keskimäärin kaksi sivua enemmän kuin nykyisin ja yhden käännössivun hinta olisi 60 euroa, ehdotukset lisääisivät tuomioistuinten vuosittaisia käännöskustannuksia 600 000 eurolla.

Kuten nykyisinkin, asianosainen saa tuomiosta suullisen käännöksen silloin, kun tuomio julistetaan asianosaisen läsnä ollessa tuomioistuimen istunnossa, jolloin tulkki tulkaa tuomion asianosaiselle. Ehdotuksen mukaan suullinen käännös voitaisiin antaa myös tuomioistuimen kansliassa annettavasta tuomiosta siten, että tulkki tulkkaisi tuomion asianosaiselle tuomion antamisen jälkeen, esimerkiksi asianosaisen ja hänen avustajansa välisessä neuvottelussa, ja tuomioistuin maksaisi tästä tulkille palkkion. Jos arvioidaan, että vuosittain käännettäisiin 1 000 tuomiota tulkin avulla suullisesti asianosaisen ja avustajan välisessä neuvottelussa ja yhden neuvottelun tulkkaus maksaisi 150 euroa, ehdotus lisäisi tuomioistuinten vuosittaisia tulkkauskustannuksia 150 000 eurolla.

Edellä olevan perusteella voidaan karkeasti arvioida ehdotuksen lisäävän hovi- ja käräjäoikeuksien vuosittaisia tulkkaus- ja käännöskustannuksia 750 000 eurolla, mikä tarkoittaa tuomioistuinten tulkkaus- ja käännöskustannusten lisääntymistä noin 30 prosentilla.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuun lakiin ehdotetaan otettavaksi uusi säännös, jonka mukaan vastaajan ja hänen oikeudenkäyntiavustajansa välisen neuvottelun tarpeellisesta tulkkauksesta aiheutuvat kulut voitaisiin korvata valtion varoista, jos vastaajan oikeusturva sitä edellyttäisi (ehdotettu ROL 6 a luvun 5 §:n 2 momentti). Vastaavia kuluja voidaan jo nykyisin korvata valtion varoista oikeusapulain nojalla. Ehdotuksella on siten taloudellisia vaikutuksia vain muiden kuin oikeusapuun oikeutettujen vastaajien osalta. Voidaan olettaa, että suurin osa säännöksessä tarkoitettua tulkkausapua tarvitsevista vastaajista kuuluisi myös oikeusavun piiriin eikä ehdotuksella sen vuoksi arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

Ehdotetut pidättämispäätöksen kääntämistä koskevat säännökset lisäisivät esitutkintaviranomaisten käännöskustannuksia. Ehdotuksen mukaan pidätetyllä olisi direktiivin edellyttämällä tavalla oikeus saada kirjallinen käännös pidättämistä koskevasta päätöksestä. Kirjallisen käännöksen sijasta päätös voitaisiin kuitenkin kääntää suullisesti, jos tätä voitaisiin pitää epäillyn oikeusturvan kannalta riittävänä. Nykyisin pidättämispäätös käännetään epäillylle kuulustelun yhteydessä tulkin avulla suullisesti.

Edellä mainittujen poliisin tilastojen mukaan vuonna 2011 pidätettiin noin 2 000 ulkomaan kansalaista, joista noin neljäsosa myös vangittiin. Tullin ja rajavartiolaitoksen pidättämiä ulkomaan kansalaisia oli noin 300, joista noin 100 edelleen vangittiin. Kustannusten arvioinnissa työryhmä ottaa huomioon, että pidättämispäätösten käännöskustannuksia olisi mahdollista alentaa tekemällä pidättämispäätösten vakiomuotoisista tekstiosuuksista käännökset yleisimmille kielille ja hyödyntämällä niitä yksittäisten päätösten pohjana. Ottaen lisäksi huomioon, että kaikissa tapauksissa epäillyn oikeusturva ei jatkossakaan edellyttäisi pidättämispäätösten kääntämistä kirjallisesti, suullinen kääntäminen kuulustelun yhteydessä olisi mahdollista ja oikeudesta käännökseen voitaisiin myös luopua, voidaan karkeasti arvioida, että pidättämispäätösten kääntäminen lisäisi poliisin vuosittaisia käännöskustannuksia 100 000 eurolla. Arviossa ei ole mukana kertaluontoisia kustannuksia vakiomuotoisten tekstiosuuksien kääntämisestä yleisemmille kielille. Vastaavasti voidaan arvioida, että pidättämispäätösten kääntäminen lisäisi tullin ja rajavartiolaitoksen vuosittaisia käännöskustannuksia yhteensä 15 000 eurolla.

Esitutkinta-asiakirjan kääntämistä koskevaa 1.1.2014 voimaan tulevan esitutkintalain 4 luvun 13 §:ää ei ehdoteta muutettavaksi käännösvollisuuden laajuuden osalta, vaikka säännöksen sanamuotoa muutetaan. Pykälään ehdotetuista muutoksista ei sen vuoksi arvioida tämän hetkisen tiedon perusteella aiheutuvan tässä yhteydessä huomioon otettavia taloudellisia vaikutuksia, mutta uuden esitutkintalain ja direktiivin voimaansaatamismuutosten tultua voimaan ja niiden soveltamisesta saatujen kokemusten perusteella käännöskustannuksia tulee arvioida uudelleen huomioiden sekä poliisin, rajavartiolaitoksen ja tulliviranomaisten toimittamat ulkomaalaisiin kohdistuvat esitutkinnot.

5 Asian valmistelu

Oikeusministeriö asetti 27 päivänä maaliskuuta 2012 työryhmän valmistelemaan direktiivin täytäntöönpanoa. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluvien kysymysten osalta direktiivin täytäntöönpanoa valmistellaan opetus- ja kulttuuriministeriössä. Oikeusministeriön työryhmän tehtävänä oli selvittää, mitä prosessioikeuden alaan kuuluvia lainsäädäntömuutoksia direktiivin täytäntöönpano edellyttää ja valmistella tarvittavat muutosehdotukset. Työryhmän tehtävänä oli myös arvioida, mitä muita toimenpiteitä direktiivin täytäntöönpano rikosoikeudellisen menettelyn osalta edellyttää.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

6 Direktiivin sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

1 artikla. *Sisältö ja soveltamisala.* Direktiivin 1 kohdan mukaan direktiivissä vahvistetaan säännöt, jotka koskevat oikeutta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä sekä eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa koskevissa menettelyissä. Direktiivi koskee epäiltyjen ja syytettyjen sekä eurooppalaisen pidätysmääräysmenettelyn kohteena olevien henkilöiden oikeutta tulkkaukseen ja käännöksiin.

Direktiivin säännöksiä sovelletaan sen 2 kohdan mukaan siitä lähtien, kun toimivaltaiset viranomaiset ovat antaneet henkilölle virallisella ilmoituksella tai muulla tavoin tiedon siitä, että häntä epäillään tai syytetään rikoksesta, siihen saakka, kun menettely on saatu päätökseen. Soveltamisala vastaa tältä osin ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan soveltamisalaa.

Direktiivin soveltamisalaa on rajattu artiklan 3 kohdan säännöksellä. Kun muu viranomainen kuin tuomioistuin, jolla on toimivalta rikosasioissa, määrää rangaistuksen vähäisistä rikkomuksista, mutta rangaistuksen määräämisestä on mahdollista valittaa tällaiseen tuomioistuimeen, direktiiviä sovelletaan ainoastaan kyseisessä tuomioistuimessa tällaisen valituksen johdosta käytävään menettelyyn. Tämä säännös jättää direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettelyn.

Rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettely on uudistettu sakon ja rikesakon määräämisestä annetulla lailla (754/2010), jolla kumotaan rikesakkomenettelystä annettu laki (66/1983) ja rangaistusmääräysmenettelystä annettu laki (692/1993). Sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla. Tätä koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa vuonna 2013. Koska tulkkausdirektiivin täytäntöönpanoaika päättyy 27.10.2013, esityksessä ehdotetaan, että sekä voimassa oleviin rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettelyistä annettuihin lakeihin että uuteen sakon ja rikesakon määräämisestä annettuun lakiin tehdään rajaus, jonka mukaan esitutkinta saadaan toimittaa noudattamatta esitutkintalain asiakirjan kääntämistä koskevia säännöksiä (uusi esitutkintalaki 4 luku 13 § ja esitutkintalaki 37 a §). Rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettelyihin sovellettaisiin kuitenkin esitutkintalain tulkkausta koskevia säännöksiä.

Artiklan 4 kohdan mukaan direktiivi ei rajoita niiden kansallisten säännösten soveltamista, jotka koskevat oikeusavustajan läsnäoloa rikosoikeudellisen menettelyn eri vaiheissa. Direktiivi ei myöskään rajoita niiden kansallisten säännösten soveltamista, jotka koskevat epäillyn tai syytetyn henkilön oikeutta tutustua rikosoikeudellisen menettelyn asiakirjoihin. Direktiivi ei siten vaikuta voimassa olevan lain säännöksiin, jotka koskevat avustajan läsnäolo-oikeutta tai asiakirjojen julkisuutta, eikä kohta edellytä lainsäädäntömuutoksia.

2 artikla. *Oikeus tulkkaukseen.* Artiklan 1 kohdan mukaan epäillylle tai syytetylle, joka ei puhu tai ymmärrä rikosoikeudellisessa menettelyssä käytettävää kieltä, on tarjottava viipymättä mahdollisuus tulkkaukseen tutkinta- ja oikeusviranomaisissa, mukaan lukien poliisi- ja oikeusviranomaisissa, oikeuden istunnoissa ja tarvittavissa välikäsittelyissä. Direktiivin johdanto-osan kappaleen 18 mukaan tulkkauksen tarjoamista viipymättä koskevan vaatimuksen rikkomista ei merkitse vielä se, että aikaa kuluu jonkin verran, ennen kuin tulkkausta on saatavilla, kunhan kyse on olosuhteisiin nähden kohtuullisesta ajasta. Johdanto-osan kappaleessa 22 selvennetään, että tulkkaus olisi tarjottava epäillyn tai syytetyn äidinkielellä tai jollakin muulla kielellä, jota hän puhuu tai ymmärtää, jotta hän kykenee käyttämään täysimääräisesti oikeuttaan puolustukseen ja jotta turvataan menettelyn oikeudenmukaisuus.

Voimassa oleva lainsäädäntö vastaa artiklan 1 kohdan säännöstä. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 6 a luvun 2 §:n 3 momentin mukaan muulla kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielisellä vastaajalla on oikeus maksuttomaan tulkkaukseen rikosasian käsittelyssä. Säännös kattaa tuomioistuimissa tapahtuvan käsittelyn kokonaisuudessaan, mukaan lukien kohdassa erikseen mainitut oikeuden istunnot ja tarvittavat välikäsittelyt. Oikeudesta tulkkaukseen esitutkinnassa säädetään voimassa olevan esitutkintalain 37 §:ssä ja uuden esitutkintalain 4 luvun 12 §:ssä. Uuden esitutkintalain 4 luvun 12 §:n 4 momentin mukaan muulla kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielisellä on oikeus esitutkinnassa käyttää kieltä, jota hän ymmärtää ja osaa puhua riittävästi.

Artiklan 2 kohdan mukaan tulkkausta on tarjottava myös epäillyn tai syytetyn ja hänen avustajansa väliseen viestintään silloin, kun se on välttämätöntä menettelyn oikeudenmukaisuuden turvaamiseksi. Tulkkausta on tarjottava, jos viestintä liittyy suoraan menettelyn kuluessa suoritettavaan kuulusteluun tai kuulemiseen tai valituksen tekemiseen tai muuhun menettelylliseen vaatimukseen. Direktiivin johdanto-osan kappaleessa 19 selitetään tarkemmin, milloin tulkkausta on pidettävä välttämättömänä menettelyn oikeudenmukaisuuden turvaamiseksi. Mainitun kappaleen mukaan epäillyn tai syytetyn olisi muun muassa pystyttävä selittämään oma tulkintansa tapahtuneesta oikeusavustajalleen, ilmoittamaan lausunnot, joista he ovat eri mieltä, ja kertomaan avustajalleen kaikki tosiseikat, joita olisi käytettävä heidän puolustuksessaan.

Oikeusapuun oikeutettujen osalta nykyinen lainsäädäntömme täyttää artiklan 2 kohdan vaatimukset. Kohdassa tarkoitettua epäillyn ja hänen avustajansa välisen neuvottelun tulkkauksesta aiheutuneet kustannukset voidaan korvata valtion varoista oikeusapulain 4 §:n tai 17 §:n 1 momentin nojalla. Direktiivi edellyttää kuitenkin, että valtio vastaa tulkkaus- ja oikeusavustajien kustannuksista epäillyn tai syytetyn varallisuusasemasta riippumatta. Tämän vuoksi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 6 a lukuun ehdotetaan lisättäväksi

vastaajan ja hänen avustajansa välisen neuvottelun tulkausta koskeva säännös, joka koskisi kaikkia syytettyjä (ehdotettu uusi ROL 6 a luvun 5 §:n 2 momentti).

Artiklan 3 kohdan mukaan 1 ja 2 kohdan mukaiseen oikeuteen tulkkaukseen sisältyy kuulo- tai puhevaikeuksista kärsiville henkilöille annettava asianmukainen apu. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa ei nimenomaisesti säädetä aisti- tai puheviasta kärsivien henkilöiden oikeudesta tulkkaukseen, vaikka lain 6 a luvun 2 §:n säännöksen on tulkittu kattavan myös näiden henkilöiden oikeuden tulkkaukseen. Esityksessä pykälää ehdotetaan selvennettäväksi siten, että siihen lisätään uusi 4 momentti, jonka mukaan tuomioistuimen on järjestettävä tulkkaus myös silloin, kun se on asianosaisen aisti- tai puhevian takia tarpeen. Kuulo- tai puhevaikeuksista kärsivien henkilöiden oikeudesta tulkkaukseen esitutkinnassa säädetään voimassa olevan esitutkintalain 37 §:ssä ja uuden esitutkintalain 4 luvun 12 §:ssä. Mainittujen säännösten mukaan esitutkintaviranomaisen on järjestettävä valtion kustannuksella tulkkaus silloin, kun se on kuultavan aisti- tai puhevian takia tarpeen.

Artiklan 4 kohdassa edellytetään, että käytössä on menettely tai mekanismi, jolla selvitetään, puhuuko ja ymmärtääkö epäilty tai syytetty henkilö rikosoikeudellisessa menettelyssä käytettävää kieltä ja tarvitseeko hän tulkin apua. Direktiivin johdanto-osan kappaleen 21 mukaan tällainen menettely tai mekanismi edellyttää, että toimivaltaiset viranomaiset toteavat asianmukaisesti, mukaan lukien epäiltyä tai syytettyä henkilöä kuulemalla, puhuuko ja ymmärtääkö tämä rikosoikeudellisessa menettelyssä käytettävää kieltä ja tarvitseeko tämä tulkin apua.

Esitutkintalain 40 §:n ja uuden esitutkintalain 9 luvun 6 §:n mukaan sekä asianomistajan että epäillyn kieli on jo nykyisin merkittävä esitutkintapöytäkirjaan. Esityksessä ehdotetaan selvyyden vuoksi, että esitutkinnan käsittelykieltä koskevaan pykälään lisätään nimenomainen säännös siitä, että esitutkintaviranomaisen on selvittettävä, tarvitseeko asianosainen tulkkausapua (uusi esitutkintalaki 4 luku 12 § 4 momentti ja esitutkintalaki 37 § 4 momentti). Ehdotuksen mukaan esitutkintaviranomaisen olisi myös huolehdittava siitä, että asianosainen saa tarvitsemansa tulkkausavun. Myös tuomioistuimen velvollisuutena on selvittää, tarvitseeko asianosainen tulkkausta ja tarvittaessa huolehtia tulkkauksen järjestämisestä. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 6 a luvun 2 §:n 3 momentin säännöstä ehdotetaan esityksessä tarkennettavaksi siten, että tuomioistuimen on viran puolesta huolehdittava siitä, että asianosainen saa tarvitsemansa tulkkausavun.

Edellä mainittujen säännösten lisäksi artiklan 4 kohta edellyttää myös käytännön toimenpiteitä, joilla huolehditaan siitä, että tuomioistuin saa tiedon esitutkinnassa todetusta tulkkauksen tarpeesta.

Artiklan 5 kohdan mukaan epäillyllä tai syytetyllä on oltava kansallisen lainsäädännön menettelyjen mukaisesti oikeus riitauttaa ratkaisu, jonka mukaan tulkkausta ei tarvita ja mahdollisuus valittaa siitä, että tulkkauksen laatu ei ole riittävä menettelyn oikeudenmukaisuuden turvaamiseksi. Direktiivin johdanto-osan kappaleen 25 mukaan jäsenvaltioilla ei ole velvollisuutta tarjota erillistä mekanismia tai valitusmenettelyä, jossa voidaan riitauttaa toteamus, jonka mukaan tulkkausta ei tarvita. Kyseinen riitauttamisoikeus ei myöskään saa vaikuttaa eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoon sovellettaviin määräaikoihin.

Esityksessä ehdotettujen säännösten mukaan esitutkintaviranomaisen olisi selvitettävä, tarvitseeko asianosainen tulkkausapua ja huolehdittava siitä, että asianosainen saa tarvitsemansa tulkkausavun. Tulkkina saisi toimia rehellinen ja muuten kyseiseen tehtävään sopiva henkilö, jolla on tehtävän edellyttämät taidot. Esitutkintaviranomaisen olisi määrättävä tehtävään uusi tulkki, jos asianosaisen oikeusturva sitä edellyttäisi. Mainittujen säännösten nojalla epäilty voisi pyytää tulkkauksen järjestämistä tai, jos hän olisi tyytymätön tulkkauksen laatuun, uuden tulkin määräämistä. Esitutkintaviranomaisen päätökseen tyytymätön voisi saattaa asian päätöksentekijän esimiehen tai syyttäjän käsiteltäväksi. Uuden esitutkintalain 5 luvun 2 §:n 1 momentin nojalla esitutkintaviranomaisen on noudatettava syyttäjän määräyksiä, joilla pyritään turvaamaan asian selvittäminen lain 1 luvun 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Lisäksi epäilty voisi vedota tulkkauksen puuttumiseen tai puutteelliseen laatuun asiaa tuomioistuimessa käsiteltäessä, koska tuomioistuin on viime kädessä vastuussa oikeudenkäynnin oikeudenmukaisuudesta.

Ehdotettujen säännösten mukaan tuomioistuimen olisi huolehdittava siitä, että asianosainen saa tarvitsemansa tulkkausavun. Tulkkina saisi toimia rehellinen ja muuten kyseiseen tehtävään sopiva henkilö, jolla on tehtävän edellyttämät taidot. Tuomioistuimen olisi määrättävä tehtävään uusi tulkki, jos asianosaisen oikeusturva sitä edellyttäisi. Mainittujen säännösten nojalla asianosainen voisi vaatia tulkkauksen järjestämistä tai, jos hän olisi tyytymätön tulkkauksen laatuun, uuden tulkin määräämistä. Tuomioistuimen tulisi tehdä asiasta päätös, josta voitaisiin valittaa pääasian yhteydessä.

Artiklan 6 kohtaan sisältyy ns. etätulkkausta koskeva säännös. Säännöksen mukaan tarvittaessa voidaan käyttää videoneuvottelun taikka puhelimen tai internetin kaltaista viestintäteknologiaa, jollei tulkin fyysinen läsnäolo ole välttämätöntä menettelyn oikeudenmukaisuuden turvaamiseksi.

Etätulkkauksella tarkoitetaan tulkkaustilannetta, jossa vähintään yksi osapuoli on fyysisesti eri paikassa ja on muihin osapuoliin kuva- ja/tai ääniyhteydessä. Etätulkkauksen käyttäminen on mahdollista sekä esitutkinnan että oikeudenkäynnin aikana. Kaikissa yleisissä tuomioistuimissa on nykyisin käytössä videoneuvottelulaitteet. Myös puhelintulkkausta on käytetty sekä tuomioistuimissa että poliisin toiminnassa. Oikeusministeriö on 4.11.2011 asettanut videoneuvottelun käytön kehittämistyöryhmän, jonka tehtävänä on muun muassa selvittää videoneuvottelujen käytön nykytilaa, tehdä ehdotukset mahdollisista lainsäädännön muutostarpeista sekä toimenpiteistä, joilla voidaan edistää ja tehostaa videoneuvottelujen käyttöä. Etätulkkauksen hyödyntämistä voidaan pitää käytökelpoisena keinona tulkkauksen saatavuuden turvaamiseksi esimerkiksi kiireellisissä tai harvinaisen kielen tulkkausta edellyttävissä tilanteissa. Puhelintulkkauksen käyttö voi olla tarkoituksenmukaista myös harvaan asutuilla alueilla, joissa tulkin saatavuus paikalle voi olla haasteellista. Esitutkintaviranomaisen tai tuomioistuimen harkinnassa kuitenkin on, voidaanko etätulkkausta käyttää vai edellyttääkö oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaaminen tulkin fyysistä läsnäoloa.

Artiklan 7 kohta edellyttää, että eurooppalaisen pidätysmääräysmenettelyn kohteena olevalle henkilölle tarjotaan mahdollisuus saada tulkkaus tämän artiklan mukaisesti. EU-luovuttamislain 25 §:n mukaan luovuttamisasian käsittelyssä käräjäoikeudessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä rikosasian käsittelystä käräjäoikeudessa säädetään, jollei EU-luovuttamislaisissa toisin säädetä. Tämän viittaussäännöksen nojalla luovuttamisasian

käsittelyssä käräjäoikeudessa tulevat soveltuvin osin sovellettaviksi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 6 a lukuun ehdotetut tulkkausta koskevat säännökset. Direktiivin 2 artiklan 7 kohta ei näin ollen edellytä lainmuutoksia käräjäoikeudessa tapahtuvan käsittelyn osalta. Esityksessä ehdotetaan, että EU-luovuttamislakiin lisätään selvennävä säännös luovuttamisasian valmistelun osalta. Sen mukaan luovutettavaksi pyydetyn oikeudesta tulkkaukseen olisi soveltuvin osin voimassa, mitä esitutkintalaissa säädetään epäillyn oikeudesta tulkkaukseen (uusi esitutkintalaki 4 luku 12 § ja esitutkintalaki 37 §).

Artiklan 8 kohdassa edellytetään, että tarjottava tulkkaus on riittävän laadukasta, jotta sen avulla voidaan turvata menettelyn oikeudenmukaisuus. Tulkkauksen on oltava laadultaan sellaista, että epäilty tai syytetty tuntee häntä vastaan vireillä olevan asian ja kykenee käyttämään oikeuttaan puolustukseen. Direktiivin johdanto-osan kappaleen 24 mukaan jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että tarjottavan tulkkauksen laatua voidaan valvoa, kun toimivaltaisille viranomaisille on yksittäistapauksessa huomautettu siitä. Johdanto-osan kappaleen 25 mukaan toimivaltaisten viranomaisten olisi voitava vaihtaa tehtävään nimetty tulkki, jos tulkkauksen laadun katsotaan olevan riittämätön oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden varmistamisen kannalta.

Tulkkauksen laadun varmistamiseksi esityksessä ehdotetaan, että sekä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuun lakiin (uusi ROL 6 a luku 6 §) että esitutkintalakiin (uusi esitutkintalaki 4 luku 12 § 4 momentti ja esitutkintalaki 37 §) otetaan säännökset tulkilta vaadittavasta kelpoisuudesta. Ehdotettujen säännösten mukaan tulkkina saisi toimia rehellinen ja muuten kyseiseen tehtävään sopiva henkilö, jolla on tehtävän edellyttämät taidot. Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että tuomioistuimen tai esitutkintaviranomaisen on määrättävä tehtävään uusi tulkki, jos asianosaisen oikeusturva sitä edellyttää.

3 artikla. *Oikeus saada keskeiset asiakirjat käännettyiksi.* Artiklan 1 kohdan mukaan epäillylle tai syytetylle, joka ei ymmärrä rikosoikeudellisessa menettelyssä käytettävää kieltä, on toimitettava kohtuullisessa ajassa kaikkien sellaisten asiakirjojen kirjallinen käännös, jotka ovat keskeisiä sen varmistamisen kannalta, että hän kykenee käyttämään oikeuttaan puolustukseen ja että menettelyn oikeudenmukaisuus turvataan. Johdanto-osan kappaleessa 22 selvennetään, että käännökset olisi tarjottava epäillyn tai syytetyn äidinkielellä tai jollakin muulla kielellä, jota hän puhuu tai ymmärtää, jotta hän kykenee käyttämään täysimääräisesti oikeuttaan puolustukseen ja jotta turvataan menettelyn oikeudenmukaisuus.

Artiklan 2 kohdan mukaan keskeisiä asiakirjoja ovat vapaudenmenetystä koskeva päätös, syyte ja tuomio.

Artiklan 3 kohdan mukaan toimivaltaisten viranomaisten on kussakin yksittäistapauksessa päätettävä, onko jokin muu asiakirja keskeinen. Epäilty tai syytetty tai heidän avustajansa voi esittää tätä koskevan perustellun pyynnön. Epäillyllä tai syytetyllä on siten tapauskohtaisen harkinnan perusteella oikeus saada käännös myös muista kuin 2 kohdassa luetelluista asiakirjoista, jos nämä ovat keskeisiä menettelyn oikeudenmukaisuuden turvaamisen kannalta.

Artiklan 4 kohdassa on viranomaisten kääntämisvelvollisuutta rajoittava säännös. Keskeisistä asiakirjoista voidaan jättää kääntämättä sellaiset kohdat, jotka eivät ole merkityksellisiä sen kannalta, että epäilty tai syytetty tuntee häntä vastaan vireillä olevan asian.

Esityksessä ehdotetaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuun lakiin lisättäväksi uusi 6 a luvun 3 §, jossa säädettäisiin vastaajan oikeudesta olennaisen asiakirjan kääntämiseen. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan muulle kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkieliselle vastaajalle olisi annettava kohtuullisessa ajassa maksutta kirjallinen käännös syyteestä ja tuomiosta. Vastaajalle olisi annettava kohtuullisessa ajassa kirjallinen käännös myös muusta olennaisesta asiakirjasta tai sen osasta, jos käännös on tarpeen vastaajan oikeuden valvomiseksi. Ehdotettu momentti vastaa asiallisesti direktiivin 3 artiklan 1–4 kohtaa siltä osin kuin on kyse tuomioistuimen velvollisuudesta kääntää keskeisiä asiakirjoja.

Tuomioistuimen velvollisuudesta kääntää vangitsemispäätös ehdotetaan säädettäväksi pakkokeinolaissa (uusi pakkokeinolaki 3 luku 21 § ja pakkokeinolaki 1 luku 26 b §). Ehdotettu pykälä täyttäisi direktiivin 3 artiklan 2 kohdan vaatimukset tuomioistuinten osalta.

Uuden esitutkintalain 4 luvun 13 §:n 1 momentti sisältää olennaisen esitutkinta-aineistoon kuuluvan asiakirjan kääntämistä koskevan säännöksen, joka asiallisesti vastaa direktiivin 3 artiklan 1, 3 ja 4 kohtaa siltä osin kuin on kyse esitutkintaviranomaisten velvollisuudesta kääntää muita keskeisiä asiakirjoja kuin pidättämistä koskevia päätöksiä. Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että mainittuun momenttiin lisätään direktiivin 3 artiklan 1 kohdan edellytys siitä, että käännös on tehtävä kohtuullisessa ajassa.

Uuden esitutkintalain 4 luvun 13 §:n 1 momentin sanamuodon mukaan kääntämisvelvollisuus koskee asian kannalta olennaista esitutkinta-aineistoon kuuluvaa asiakirjaa tai sen osaa, jos kääntäminen on tarpeen asianosaisen oikeuden valvomiseksi. Tämän on katsottava tarkoittavan samaa kuin direktiivin 3 artiklan 1 kohta, joka velvoittaa kääntämään asiakirjan kirjallisesti, jos asiakirja on keskeinen sen varmistamisen kannalta, että epäilty kykenee käyttämään oikeuttaan puolustukseen ja että menettelyn oikeudenmukaisuus turvataan.

Edellä mainittu esitutkintalain säännös asiakirjan kääntämisestä edellyttää, että esitutkintaviranomainen tapauskohtaisesti harkitsee, milloin olennaisen esitutkinta-aineistoon asiakirjan kääntäminen on asianosaisen oikeuden valvomiseksi tarpeen. Tämä vastaa direktiivin 3 artiklan 3 kohtaa, jonka mukaan toimivaltaisten viranomaisten on kussakin yksittäistapauksessa päätettävä, onko jokin muu kuin artiklan 2 kohdassa nimenomaisesti mainittu asiakirja keskeinen.

Edellä mainittu esitutkintalain säännös ei edellytä sitä, että asiakirja käännetään aina kokonaisuudessaan. Asiakirja voidaan kääntää myös osittain, jos tämä on epäillyn oikeusturvan kannalta riittävää. Säännös vastaa tältä osin direktiivin 3 artiklan 4 kohtaa, jonka mukaan kääntämättä voidaan jättää keskeisten asiakirjojen sellaiset kohdat, jotka eivät ole merkityksellisiä sen kannalta, että epäilty tuntee häntä vastaan vireillä olevan asian.

Esityksessä ehdotetaan, että voimassa olevaan esitutkintalakiin otettaisiin uuden esitutkintalain 4 luvun 13 §:ää vastaavat asiakirjan kääntämistä koskevat säännökset.

Esitutkintaviranomaisten velvollisuudesta kääntää pidättämistä koskeva päätös ehdotetaan säädettäväksi pakkokeinolaissa (uusi pakkokeinolaki 2 luku 16 § ja pakkokeinolaki 1 luku 7 a §). Ehdotettu pykälä täyttäisi direktiivin 3 artiklan 2 kohdan vaatimukset esitutkintaviranomaisten osalta.

Artiklan 5 kohta edellyttää, että epäillyllä tai syytetyllä on kansallisen lainsäädännön menettelyjen mukaisesti oikeus riitauttaa ratkaisu, jonka mukaan asiakirjojen tai niiden kohtien käännöksiä ei tarvita. Jos käännöksiä on tarjottu, epäillyllä tai syytetyllä on kohdan mukaan oltava mahdollisuus valittaa siitä, että käännösten laatu ei ole riittävä menettelyn oikeudenmukaisuuden turvaamiseksi.

Esitutkintalain säännösten nojalla asianosaisella olisi oikeus käännöksiin olennaisista asiakirjoista, jos kääntäminen olisi tarpeen asianosaisen oikeuden valvomiseksi. Ehdotuksen mukaan kääntäjänä saisi toimia rehellinen ja muuten kyseiseen tehtävään sopiva henkilö, jolla on tehtävän edellyttämät taidot. Esitutkintaviranomaisen olisi määrättävä tehtävään uusi kääntäjä, jos asianosaisen oikeusturva sitä edellyttäisi. Mainittujen säännösten nojalla epäilty voisi pyytää käännöksiä tai, jos hän olisi tyytymätön käännösten laatuun, uuden kääntäjän määräämistä. Esitutkintaviranomaisen päätökseen tyytymätön voisi saattaa asian päätöksentekijän esimiehen tai syyttäjän käsiteltäväksi. Uuden esitutkintalain 5 luvun 2 §:n 1 momentin nojalla esitutkintaviranomaisen on noudatettava syyttäjän määräyksiä, joilla pyritään turvaamaan asian selvittäminen lain 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettulla tavalla. Lisäksi epäilty voisi vedota käännösten puuttumiseen tai puutteelliseen laatuun asiaa tuomioistuimessa käsiteltäessä, koska tuomioistuin on viime kädessä vastuussa oikeudenkäynnin oikeudenmukaisuudesta.

Ehdotettujen säännösten mukaan tuomioistuimen olisi annettava vastaajalle käännös olennaisesta asiakirjasta, jos käännös olisi tarpeen vastaajan oikeuden valvomiseksi. Kääntäjänä saisi toimia rehellinen ja muuten kyseiseen tehtävään sopiva henkilö, jolla on tehtävän edellyttämät taidot. Tuomioistuimen olisi määrättävä tehtävään uusi kääntäjä, jos vastaajan oikeusturva sitä edellyttäisi. Mainittujen säännösten nojalla vastaaja voisi vaatia olennaisen asiakirjan käännöstä tai, jos hän olisi tyytymätön käännöksen laatuun, uuden käännöksen hankkimista. Tuomioistuimen tulisi tehdä asiasta päätös, josta voitaisiin valittaa pääasian yhteydessä.

Artiklan 6 kohta velvoittaa toimittamaan eurooppalaisen pidätysmääräysmenettelyn kohteena olevalle henkilölle käännöksen pidätysmääräyksestä, jos henkilö ei ymmärrä kieltä, jolla pidätysmääräys on laadittu tai jolle se on käännetty. EU-luovuttamislain 21 §:n 1 momentin mukaan keskusrikospoliisin on viipymättä annettava luovutettavaksi pyydetylle todisteellisesti tiedoksi kiinniottamista ja luovuttamista koskeva pyyntö eli eurooppalainen pidätysmääräys sekä selostettava sen sisältö. Pykälän 2 momentin nojalla pyyntö on annettava tiedoksi luovutettavaksi pyydetyn ymmärtämällä kielellä. Esityksessä ehdotetaan pykälää täydennettäväksi siten, että siihen lisättäisiin direktiivin edellyttämät säännökset kiinniottamista ja luovuttamista koskevan pyynnön kirjallisesta tai suullisesta kääntämisestä. Pykälään ehdotetaan myös lisättäväksi viittaussäännös,

jonka mukaan pyynnön kääntämisestä olisi lisäksi soveltuvin osin voimassa, mitä esitutkintalakiin säädetään asiakirjan kääntämisestä (uusi esitutkintalaki 4 luku 13 § ja esitutkintalaki 37 a §).

Artiklan 7 kohtaan sisältyy suullisia käännöksiä koskeva poikkeussäännös. Poikkeuksena 1, 2, 3 ja 6 kohdassa vahvistettuihin yleisiin sääntöihin kirjallisen käännöksen sijasta voidaan antaa suullinen käännös tai suullinen yhteenveto keskeisistä asiakirjoista edellyttäen, ettei tällainen suullinen käännös tai suullinen yhteenveto loukkaa menettelyn oikeudenmukaisuutta.

Esityksessä ehdotetaan, että oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuun lakiin otetaan artiklan 7 kohtaa vastaava suullisia käännöksiä koskeva säännös. Ehdotetun uuden 6 a luvun 3 §:n 2 momentin mukaan vastaajalle tai asianomistajalle voidaan kääntää suullisesti olennainen asiakirja tai sen osa tai yhteenveto asiakirjasta, jollei asianosaisen oikeusturva edellytä asiakirjan kääntämistä kirjallisesti. Ehdotetulla säännöksellä pannaan täytäntöön artiklan 7 kohta tuomioistuinten osalta.

Esityksessä ehdotetaan, että esitutkintalakiin lisätään säännös, jonka mukaan asianosaiselle voidaan kääntää suullisesti olennainen asiakirja tai sen osa tai yhteenveto asiakirjasta, jollei asianosaisen oikeusturva edellytä asiakirjan kääntämistä kirjallisesti (uusi esitutkintalaki 4 luku 13 § 2 momentti ja esitutkintalaki 37 a § 2 momentti). Ehdotetulla säännöksellä pannaan täytäntöön artiklan 7 kohta esitutkintaviranomaisten osalta.

Lisäksi ehdotetaan, että vastaavat asiakirjan suullista kääntämistä koskevat säännökset otetaan pidättämistä koskevan päätöksen ja vangitsemispäätöksen osalta pakkokeinolaikiin ja eurooppalaisen pidätysmääräyksen osalta EU-luovuttamislakiin.

Epäilty tai syytetty henkilö voi luopua artiklan mukaisesta asiakirjojen käännöstä koskevasta oikeudesta. Artiklan 8 kohdan mukaan edellytyksenä kuitenkin on, että henkilö on saanut etukäteen oikeudellista neuvontaa tai että hän on muuten täysin selvillä oikeudesta luopumisen seurauksista, sekä että luopuminen on yksiselitteistä ja vapaaehtoista.

Käännöksestä koskevasta oikeudesta luopumisesta ehdotetaan säädettäväksi uudessa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 6 a luvun 3 §:ssä. Pykälän 3 momentin mukaan tuomioistuimen olisi huolehdittava siitä, että vastaaja saa riittävät tiedot oikeudestaan olennaisen asiakirjan käännökseen ja tarvittaessa varmistettava, haluaako vastaaja asiakirjasta käännöksen. Vastaajalle voitaisiin jättää antamatta käännös, jos hän luopuisi oikeudestaan käännökseen.

Vastaava käännöksestä luopumista koskeva säännös ehdotetaan otettavaksi esitutkintalakiin (uusi esitutkintalaki 4 luku 13 § 3 momentti ja esitutkintalaki 37 a § 3 momentti). Esitutkintaviranomaisen olisi huolehdittava siitä, että asianosainen saisi riittävät tiedot oikeudestaan olennaisen asiakirjan käännökseen ja tarvittaessa varmistettava, haluaako asianosainen asiakirjasta käännöksen. Asianosaiselle voitaisiin jättää antamatta käännös asiakirjasta, jos hän luopuisi oikeudestaan käännökseen.

Artiklan 9 kohdassa edellytetään, että tarjottavat käännökset ovat riittävän laadukkaita, jotta niiden avulla voidaan turvata menettelyn oikeudenmukaisuus. Käännösten on oltava laadultaan sellaisia, että epäilty tai syytetty tuntee häntä vastaan vireillä olevan asian ja kykenee käyttämään oikeuttaan puolustukseen. Direktiivin johdanto-osan kappaleen 24 mukaan jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että tarjottavien käännösten laatua voidaan valvoa, kun toimivaltaisille viranomaisille on yksittäistapauksessa huomautettu siitä.

Käännösten laadun varmistamiseksi esityksessä ehdotetaan, että sekä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuun lakiin (uusi ROL 6 a luku 6 §) että esitutkintalakiin (uusi esitutkintalaki 4 luku 13 § 4 momentti ja esitutkintalaki 37 a § 4 momentti) otetaan säännös kääntäjältä vaadittavasta kelpoisuudesta. Ehdotettujen säännösten mukaan kääntäjänä saisi toimia rehellinen ja muuten kyseiseen tehtävään sopiva henkilö, jolla on tehtävän edellyttämät taidot. Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että tuomioistuimen tai esitutkintaviranomaisen on määrättävä tehtävään uusi kääntäjä, jos asianosaisen oikeusturva sitä edellyttää.

4 artikla. *Tulkkaus- ja käännöskustannukset.* Artiklan mukaan jäsenvaltioiden on vastattava 2 ja 3 artiklojen soveltamisesta aiheutuvista tulkkaus- ja käännöskustannuksista rikosoikeudellisen menettelyn lopputuloksesta riippumatta. Tulkkaus- ja käännöskustannuksia ei siten saa periä vastaajalta takaisin, vaikka tämä todettaisiin syylliseksi. Tämä vastaa Suomen nykyistä lainsäädäntöä. Esitutkinnassa tulkkauksesta ja kääntämisestä on huolehdittava valtion kustannuksella (uusi esitutkintalaki 4 luku 12 ja 13 § sekä esitutkintalaki 37 §) eikä laissa ole säännöksiä kustannusten perimisestä takaisin. Tulkkaus ja tuomion käännös ovat oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 6 a luvun 2 §:n nojalla vastaajalle maksuttomia. Myös tässä esityksessä lukuun ehdotetun uuden 3 §:n mukaan käännökset olisivat maksuttomia.

5 artikla. *Tulkkauksen ja käännösten laatu.* Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava konkreettisia toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että tarjotun tulkkauksen ja toimitettujen käännösten laatu vastaa 2 artiklan 8 kohdassa ja 3 artiklan 9 kohdassa edellytettyä tasoa. Mainituissa direktiivin kohdissa edellytetään, että tarjottava tulkkaus ja käännökset ovat riittävän laadukkaita, jotta niiden avulla voidaan turvata menettelyn oikeudenmukaisuus erityisesti varmistamalla, että epäilty tai syytetty tuntee häntä vastaan vireillä olevan asian ja kykenee käyttämään oikeuttaan puolustukseen.

Oikeustulkkauksen laadun varmistamiseksi opetus- ja kulttuuriministeriö lisäsi 2.2.2011 ammatillisen tutkintojärjestelmän tutkintorakenteeseen uutena tutkintona oikeustulkin erikoisammattitutkinnon (opetus- ja kulttuuriministeriön asetus 179/2011). Tutkinto lisättiin humanistiselle ja kasvatusalalle, kielitieteisiin. Perusteluina tutkinnon lisäämiselle oli tulkkausedirektiivin täytäntöönpano.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 13 §:n 2 momentin mukaisesti Opetushallitus päättää oikeustulkin erikoisammattitutkinnon perusteista. Oikeustulkin tutkinnon perusteita on valmisteltu Opetushallituksen huhtikuussa 2011 asettamassa projektiryhmässä. Opetushallituksen tarkoituksena on vahvistaa oikeustulkin erikoisammattitutkinnon perusteet keväällä 2013. Ennen perusteiden vahvistamista on tarkoitus harkita vielä tavat soveltaa tutkintoa viittomakielisten ja puhevammaisten oikeus-

tulkkaukseen. Perusteiden vahvistamisen jälkeen voidaan aloittaa oikeustulkin erikoisammattitutkintoon valmistava koulutus.

Oikeustulkin erikoisammattitutkinto on näyttötutkintona järjestettävä tutkinto, jolla osoitetaan alan vaativimpien työtehtävien hallintaa. Näyttötutkinnot ovat riippumattomia ammattitaidon hankkimistavasta. Tutkinnot suoritetaan osoittamalla ammattitaito arvioinnin kriteerien mukaisesti tutkintotilaisuuksissa. Opetushallitus tulee nimeämään oikeustulkin erikoisammattitutkintoon tutkintotoimikunnan, joka tekee tutkinnon järjestämissopimukset tiettyjen koulutuksen järjestäjien kanssa, jotta ne voivat vastaanottaa tutkintosuorituksia.

Artiklan 2 kohdan mukaan tulkkauksen ja käännösten laadun ja tehokkaan saatavuuden edistämiseksi jäsenvaltioiden on pyrittävä perustamaan tarvittavan pätevyyden omaavien itsenäisten kääntäjien ja tulkkien rekisteri tai rekisterit. Kun tällainen rekisteri tai tällaiset rekisterit on perustettu, ne on tarvittaessa asetettava oikeusavustajien ja toimivaltaisten viranomaisten saataville. Johdanto-osan kappaleen 31 mukaan jäsenvaltioiden olisi helpotettava mahdollisuutta käyttää juridisen alan kääntäjien ja tulkkien kansallisia tietokantoja, jos tällaisia tietokantoja on olemassa. Tässä yhteydessä olisi kiinnitettävä erityistä huomiota nykyisten tietokantojen sisältämien tietojen saatavuuteen sähköisen oikeuden portaalin kautta, kuten Euroopan sähköisen oikeuden monivuotisessa toimintaohjelmassa 2009–2013 (EUVL C 75, 31.3.2009, s. 1) suunnitellaan.

Suomessa ei vielä ole kohdassa tarkoitettua tulkkien ja kääntäjien rekisteriä oikeusalalla toimiville tulkeille ja kääntäjille. Oikeustulkkien osalta ei tällä hetkellä ole auktorisointi- tai rekisteröintijärjestelmää. Kääntäjien osalta on käytössä auktorisoitujen kääntäjien auktorisointi- ja rekisteröintijärjestelmä, mutta ei erillistä oikeusalalla toimivien kääntäjien rekisteriä. Opetus- ja kulttuuriministeriön tarkoituksena on asettaa työryhmä, jossa arvioidaan direktiivin täytäntöönpanon edellyttämiä toimia opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan osalta. Kääntäjien ja tulkkien rekisteröintiin liittyviä kysymyksiä tullaan tarkastelemaan tässä opetus- ja kulttuuriministeriössä perustettavassa työryhmässä.

Artiklan 3 kohta sisältää luottamuksellisuutta koskevan säännöksen. Kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että tulkkien ja kääntäjien edellytetään noudattavan tämän direktiivin mukaisesti tarjottavassa tulkkauksessa ja toimitettavissa käännöksissä luottamuksellisuutta.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 23 §:n nojalla tulkeilla ja kääntäjillä on vaitiolovelvollisuus tulkkaus- tai käännöstehtävää hoitaessaan saamistaan salassa pidettävistä tiedoista. Mainitun pykälän 1 momentin mukaan viranomaisen palveluksessa oleva samoin kuin luottamustehtävää hoitava ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa, joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä, eikä muutenkaan viranomaisessa toimiessaan tietoonsa saamaa seikkaa, josta lailla on säädetty vaitiolovelvollisuus. Pykälän 2 momentin mukaan säännös koskee myös sitä, joka harjoittelijana tai muutoin toimii viranomaisessa taikka viranomaisen toimeksiantosta tai toimeksiantotehtävää hoitavan palveluksessa. Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa senkään jälkeen, kun toiminta viranomaisessa tai tehtävän hoitaminen viranomaisen lukuun on päättynyt.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuun lakiin otetaan säännös, jonka mukaan tulkiin sovellettaisiin, mitä oikeudenkäymiskaassa säädetään oikeudenkäyntiavustajan salassapitovelvollisuudesta ja velvollisuudesta kieltäytyä todistamasta (ehdotettu ROL 6 a luku 7 §).

6 artikla. Koulutus. Artiklan mukaan jäsenvaltioiden on pyydettävä tuomareiden, syyttäjien ja rikosoikeudellisissa menettelyissä mukana olevien oikeusalan työntekijöiden koulutuksesta vastaavia tahoja kiinnittämään erityistä huomiota tulkin välityksellä tapahtuvan viestinnän erityispiirteisiin tehokkaan viestinnän varmistamiseksi. Säännöksellä ei kuitenkaan rajoiteta tuomioistuinten riippumattomuutta ja eri tapoja, joilla oikeuslaitokset ovat järjestäytyneet unionissa.

Artikla koskee koulutusta, jota tuomarien, syyttäjien ja rikosoikeudellisissa menettelyissä mukana olevien oikeusalan työntekijöiden tulisi saada tulkin kanssa työskentelystä. Artikla ei kuitenkaan velvoita valtiota järjestämään tällaista koulutusta eikä sillä rajoiteta tuomioistuinten riippumattomuutta.

Koulutuksen tavoitteena on parantaa tulkin ja rikosoikeudellisessa menettelyssä toimivien viranomaisten välistä yhteistyötä ja viranomaisten tietoisuutta siitä, miten tulkin kanssa toimitaan eettisesti ja teknisesti oikein. Viranomaiskoulutuksen tarpeellisuuteen on kiinnitetty huomiota myös Oikeustulkkauskeskuksen selvityshankkeessa (Asiantuntijaryhmän raportti opetusministeriölle 2008, s. 23 ja 38).

Tuomioistuinten osalta artiklan velvoitteet voidaan ottaa huomioon täydennyskoulutuksessa, jota oikeusministeriö järjestää tuomareille ja myös tuomioistuinten muulle henkilöstölle. Tuomareille ja tuomioistuinhenkilöstölle järjestettävässä koulutuksessa tulisi jatkossa kiinnittää huomiota myös tulkin välityksellä tapahtuvan viestinnän erityispiirteisiin ja tehokkaan viestinnän varmistamiseen. Vastaavasti tulkin välityksellä tapahtuvan viestinnän erityispiirteet voidaan ottaa huomioon myös syyttäjille ja poliiseille järjestettävässä koulutuksessa.

7 artikla. Tietojen tallentaminen. Artikla sisältää tietojen tallentamista koskevan velvoitteen. Kun epäiltyä tai syytettyä on kuulusteltu tai kuultu tulkin avustuksella 2 artiklan mukaisesti, kun epäillylle tai syytetylle on annettu keskeisten asiakirjojen suullinen käännös tai suullinen yhteenveto 3 artiklan 7 kohdan mukaisesti tai kun epäilty tai syytetty on luopunut oikeudesta käännökseen 3 artiklan 8 kohdan mukaisesti, tiedot näistä tapahtumista on tallennettava jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti.

Suomen nykyiseen lainsäädäntöön ei sisälly nimenomaista velvoitetta edellä mainittujen tietojen tallentamiseen. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan, että näiden tietojen tallentamisesta säädetään oikeudenkäynnin osalta oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa (uusi 6 a luvun 4 §) ja esitutkinnan osalta esitutkintalaissa (uusi esitutkintalaki 9 luku 6 § 3 momentti ja esitutkintalaki 37 b §).

8 artikla. *Suojan tason säilyttäminen.* Artiklan mukaan direktiivin säännösten ei ole katsottava rajoittavan Euroopan ihmisoikeussopimuksessa, Euroopan unionin perusoikeuskirjassa, muissa kansainvälisen oikeuden säännöksissä tai jäsenvaltion lainsäädännössä turvattuja oikeuksia tai menettelyllisiä takeita eikä poikkeavan niistä, jos ne tarjoavat direktiiviä korkeatasoisemman suojan. Artikla ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

7 Lakiehdotusten perustelut

7.1 Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa

6 a luku. Oikeudenkäynnin kieli

2 §. Voimassa olevassa pykälän 3 *momentissa* säädetään oikeudesta tulkkaukseen ja tuomion ja päätöksen käännökseen muun kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielisen vastaajan osalta sekä asianomistajan osalta silloin, kun kyse on syyttäjän ajamasta rikosasiasta. Momentin mukaan tuomioistuimen on viran puolesta huolehdittava tulkkauksesta tai tulkin kutumisesta. Sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että tuomioistuimen olisi viran puolesta huolehdittava siitä, että henkilö saa tarvitsemansa tulkkausavun. Tulkilta vaadittavasta kelpoisuudesta säädettäisiin ehdotetussa 6 §:ssä. Ehdotetulla muutoksella myös selvennettäisiin sitä, että tuomioistuimen velvollisuutena on selvittää, tarvitseeko asianosainen tulkkausta ja tarvittaessa huolehtia tulkkauksen järjestämisestä. Lisäksi momentista ehdotetaan poistettavaksi tuomion ja päätöksen kääntämistä koskeva säännös, koska asiakirjojen kääntämisestä muun kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielisen vastaajan sekä asianomistajan osalta ehdotetaan säädettäväksi uudessa 3 §:ssä. Muilta osin momenttia ei ehdoteta muutettavaksi.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 *momentti*, jossa säädettäisiin aisti- tai puheviasta kärsivien henkilöiden oikeudesta tulkkaukseen. Momentti vastaa asiallisesti direktiivin 2 artiklan 3 kohtaa. Voimassa olevan lain 2 §:ssä ei nimenomaisesti mainita aisti- tai puheviasta kärsivien henkilöiden oikeudesta tulkkaukseen. Pykälää on kuitenkin jo tähän asti tulkittu laajentavasti siten, että pykälä kattaa myös näiden henkilöiden oikeuden maksuttomaan tulkkaukseen. Selvyyden vuoksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös siitä, että tuomioistuimen on huolehdittava tulkkauksen järjestämisestä myös silloin, kun se on asianosaisen aisti- tai puhevian takia tarpeen.

3 §. Uudessa pykälässä säädettäisiin oikeudesta asiakirjan käännökseen muun kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielisen vastaajan osalta sekä asianomistajan osalta silloin, kun kyse on syyttäjän ajamasta rikosasiasta. Vastaajalla ja asianomistajalla on oikeus tuomion ja päätöksen käännökseen jo voimassa olevan 2 §:n 3 momentin nojalla. Sääntelyä kuitenkin tarkennettaisiin siltä osin, milloin asiakirja pitää kääntää kirjallisesti ja milloin tulkin avulla tapahtuvaa suullista kääntämistä voidaan pitää riittävänä.

Pykälän 1 *momentissa* olisi säännös tuomioistuimen velvollisuudesta kirjallisten käännösten antamiseen. Momentilla pannaan täytäntöön direktiivin 3 artiklan 1–4 kohta tuomioistuinten osalta. Vangitsemispäätöksen kääntämisestä säädettäisiin kuitenkin pakkokeinolaissa.

Momentin mukaan muulle kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkieliselle vastaajalle olisi annettava kohtuullisessa ajassa maksutta kirjallinen käännös syytteestä ja tuomiosta. Vastaajalla on jo voimassa olevan 2 §:n 3 momentin mukaan oikeus tuomion käännökseen. Esityksessä ehdotetaan tuomion kääntämistä koskevan sääntelyn tarkentamista siten, että kirjallisesta kääntämisestä säädettäisiin ehdotetussa 1 momentissa ja suullisesta kääntämisestä säädettäisiin pykälän 2 momentissa. Ehdotetun 1 momentin mukaan vastaajalle olisi annettava kirjallinen käännös myös syytteestä.

Vastaajalle olisi annettava kohtuullisessa ajassa maksuton kirjallinen käännös myös rikosasiassa tehtävästä päätöksestä ja muusta olennaisesta asiakirjasta tai sen osasta, jos kääntäminen on tarpeen vastaajan oikeuden valvomiseksi. Asiakirjan kääntäminen olisi vastaajan oikeuden valvomiseksi tarpeen, jos käännös olisi keskeinen sen varmistamisen kannalta, että vastaaja kykenee käyttämään oikeuttaan puolustukseen ja että menettelyn oikeudenmukaisuus turvataan. Säännös vastaisi siten asiallisesti direktiivin 3 artiklan 1 kohtaa.

Tuomioistuimen pääasiassa antama asiaratkaisu on tuomio. Päätökset sen sijaan ovat tuomioistuimen prosessuaalisista kysymyksistä antamia ratkaisuja. Päätösten osalta velvollisuus kirjallisen käännöksen antamiseen riippuisi siitä, mikä merkitys kyseisellä ratkaisulla olisi vastaajan oikeusturvan toteutumisen kannalta. Myös päätöksestä olisi annettava kirjallinen käännös, jos kääntäminen olisi tarpeen vastaajan oikeuden valvomiseksi.

Tuomioistuimen tulisi tapauskohtaisesti harkita, milloin muun asiakirjan kuin syytteen tai tuomion kääntäminen olisi vastaajan oikeuden valvomiseksi tarpeen. Tämä vastaisi direktiivin 3 artiklan 3 kohtaa, jonka mukaan toimivaltaisten viranomaisten on kussakin yksittäistapauksessa päätettävä, onko jokin muu kuin artiklan 2 kohdassa nimenomaisesti mainittu asiakirja keskeinen. Säännöksen perusteella voisi tulla kyseeseen esimerkiksi kirjallisten todisteiden tai asianomistajan yksityisoikeudellisten vaatimusten kääntäminen. Esitutkinta-aineistoon sisältyvä olennainen asiakirja tulisi kääntää esitutkintaviranomaisen harkinnan perusteella nyt kysymyksessä olevaa säännöstä vastaavan, asiakirjan kääntämistä esitutkinnassa koskevan esitutkintalain säännöksen nojalla (uusi esitutkintalaki 4 luku 13 § ja esitutkintalaki 37 a §). Jos asiakirjaa ei kuitenkaan olisi esitutkintavaiheessa käännetty ja asiakirjan kääntäminen olisi oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaamiseksi tarpeen, tuomioistuimella olisi velvollisuus huolehtia sen kääntämisestä.

Säännös ei edellyttäisi sitä, että asiakirja käännettäisiin aina kokonaisuudessaan. Asiakirja voitaisiin kääntää myös osittain, jos tämä olisi vastaajan oikeusturvan kannalta riittävää. Säännös vastaisi tältä osin direktiivin 3 artiklan 4 kohtaa, jonka mukaan keskeisten asiakirjojen sellaisia kohtia ei tarvitse kääntää, jotka eivät ole merkityksellisiä sen kannalta, että syytetty tuntee häntä vastaan vireillä olevan asian.

Kuten nykyisinkin, asianomistajalla syyttäjän ajamassa rikosasiassa olisi oikeus tuomion käännökseen. Sääntelyä tarkennettaisiin kuitenkin siten, että tuomion kirjallisesta kääntämisestä säädettäisiin ehdotetussa 1 momentissa ja suullisesta kääntämisestä säädettäisiin pykälän 2 momentissa. Ehdotetun 1 momentin mukaan asianomistajalle syyttäjän ajamassa rikosasiassa olisi annettava pyynnöstä kohtuullisessa ajassa maksutta kir-

jallinen käänös tuomiosta. Asianomistajalle olisi annettava pyynnöstä kirjallinen käänös myös rikosasiassa tehtävästä päätöksestä, jos käänös päätöksestä on tarpeen asianomistajan oikeuden valvomiseksi. Momentin mukaan kirjallisen käänöksen antaminen edellyttäisi asianomistajan pyyntöä. Tämä edellytys on rikosuhridirektiivin 7 artiklan 3 kohdan mukainen. Tuomion ja päätöksen kääntämisen osalta ehdotus täyttää rikosuhridirektiivin vaatimukset. Asianomistajan oikeutta käänöksiin tullaan kuitenkin kokonaisuudessaan arvioimaan rikosuhridirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, milloin 1 momentissa tarkoitusta asiakirjasta voitaisiin kirjallisen käänöksen sijasta antaa suullinen käänös. Momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettu olennainen asiakirja tai sen osa voitaisiin kääntää tulkin avulla suullisesti, jollei asianosaisen oikeusturva edellyttäisi asiakirjan kääntämistä kirjallisesti. Ehdotetun säännöksen mukaan mahdollista olisi myös se, että asianosaiselle ei käännettäisi 1 momentissa tarkoitettua olennaista asiakirjaa tai sen osaa sellaisenaan, vaan hänelle käännettäisiin ainoastaan tuomioistuimen laatima yhteenveto kyseisestä olennaisesta asiakirjasta. Edellytyksenä kuitenkin olisi, että suullisen yhteenvedon antamista olisi pidettävä asianosaisen oikeusturvan ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaamisen kannalta riittävänä. Ehdotetulla 2 momentilla pannaan tuomioistuinten osalta täytäntöön direktiivin 3 artiklan 7 kohta, joka sallii suullisen käänöksen tai suullisen yhteenvedon keskeisistä asiakirjoista edellyttäen, että tämä ei loukkaa menettelyn oikeudenmukaisuutta.

Ehdotettu 2 momentin säännös edellyttää, että tuomioistuin tapauskohtaisesti arvioi, onko suullinen käänös asianosaisen oikeusturvan kannalta riittävä. Tuomioistuimen tulisi harkinnassaan ottaa huomioon muun muassa asian ja asiakirjan laatu, asianosaisen henkilökohtaiset ominaisuudet ja se, onko asianosaisella avustajaa. Kirjallisen käänöksen tarpeeseen vaikuttaisi se, kuinka vakavasta tai monimutkaisesta rikosasiasta on kysymys.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös käänöstä koskevasta oikeudesta luopumisesta. Ehdotetulla momentilla pannaan täytäntöön direktiivin 3 artiklan 8 kohta tuomioistuinten osalta. Momentin mukaan vastaajalle voitaisiin jättää antamatta käänös asiakirjasta, jos vastaaja luopuisi oikeudestaan käänökseen. Jotta vastaaja voisi luopua oikeudestaan käänökseen, hänen olisi kuitenkin oltava tietoinen pykälän mukaisista oikeuksistaan. Sen vuoksi ehdotetaan, että tuomioistuimen olisi huolehdittava siitä, että vastaaja saisi riittävät tiedot oikeudestaan asiakirjan käänökseen. Riittävillä tiedoilla tarkoitetaan samaa kuin direktiivin 3 artiklan 8 kohdassa, jonka mukaan käänöstä koskevasta oikeudesta luopumisen edellytyksenä on, että syytetty on täysin selvillä luopumisen seurauksista. Direktiivin mukaan käänösoikeudesta luopumisen edellytyksenä on myös, että luopuminen on yksiselitteistä ja vapaaehtoista. Tämän vuoksi ehdotetaan, että tuomioistuimen olisi tarvittaessa varmistettava vastaajalta tai hänen asiamieheltään asiaa tiedustelemalla, haluaako vastaaja asiakirjasta käänöksen. Ehdotettu 3 momentin säännös vastaisi direktiivin vaatimuksia luopumiselle asetettavista edellytyksistä.

Ehdotettu pykälä edellyttää kirjallisten käänösten antamista kohtuullisessa ajassa. Käänökset olisi annettava sellaisessa ajassa, että asianosainen kykenisi asianmukaisesti valvomaan oikeuksiaan rikosasian käsittelyssä. Tuomion käänöksen olisi oltava asian-

osaisen saatavilla siten, ettei hänen muutoksenhakuoikeutensa vaarantuisi. Tuomioistuimen tulisi tarvittaessa viimeistään loppukeskustelussa selvittää asianosaiselta, haluaako tämä tuomiosta käännöksen. Jos asianosainen haluaisi tuomiosta käännöksen, tuomioistuimen tulisi harkita, edellyttääkö asianosaisen oikeusturva kirjallista käännöstä vai onko suullinen käännös riittävä. Jos tuomiosta tarvittaisiin kirjallinen käännös, tuomioistuimen tulisi käännättää tuomio siten, että käännös olisi saatavilla tuomion antamis- tai julistamispäivänä. Tuomion käännättämistä olisi pidettävä sellaisena 11 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuna erityisenä syynä, jonka vuoksi tuomio voitaisiin antaa myöhemmin kuin 14 päivän kuluessa pääkäsittelyn päättymispäivästä.

Tuomioistuimien voisi myös kansliassa annettavan tuomion osalta päättää, että tuomiosta annetaan kirjallisen käännöksen sijasta suullinen käännös, jos suullista käännöstä voitaisiin pitää asianosaisen oikeusturvan kannalta riittävänä. Suullinen käännös voitaisiin antaa siten, että tulkki tulkkaisi tuomion asianosaiselle tuomion antamisen jälkeen. Tuomioistuimen kansliassa annettavan tuomion tulkkaminen voitaisiin ottaa ennakolta huomioon tulkille maksettavassa palkkiossa.

4 §. Pykälässä olisi säännös tulkkauksesta ja kääntämisestä koskevien tietojen tallentamisesta. Pykälällä pannaan täytäntöön tietojen tallentamista koskeva direktiivin 7 artikla tuomioistuimien osalta.

Ehdotetun pykälän mukaan käräjäoikeuden pöytäkirjaan, tuomioon tai päätökseen olisi tehtävä merkintä, jos asianosaista olisi kuultu tulkin avustuksella, jos asianosaiselle olisi käännetty oikeuden istunnossa suullisesti 3 §:ssä tarkoitettu olennainen asiakirja tai sen osa tai yhteenveto tai jos vastaaja olisi luopunut 3 §:n mukaisesta oikeudestaan asiakirjan käännökseen. Direktiivin 7 artikla edellyttää, että tieto edellä mainituista tapahtumista tallennetaan jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti. Artiklan vaatimusten kannalta riittävänä on pidettävä sitä, että näistä tapahtumista tehdään merkintä joko käräjäoikeuden pöytäkirjaan taikka tuomioon tai päätökseen.

5 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan nimenomaisesti säädettäväksi, että tuomioistuimien määrää tulkille ja kääntäjälle 2 ja 3 §:ssä tarkoitettu työstä valtion varoista maksettavan palkkion ja korvauksen. Ehdotettu säännös ei merkitsisi muutosta nykytilaan. Tuomioistuimien voisi myös määrätä tulkille maksettavaksi ennakolta palkkion olennaisen asiakirjan, kuten kansliassa annettavan tuomion, suullisesta kääntämisestä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vastaajan ja hänen oikeudenkäyntiavustajansa välisen neuvottelun tulkkauksesta maksettavasta palkkiosta. Jos vastaajan oikeusturva sitä edellyttäisi, tuomioistuimien määräisi valtion varoista maksettavaksi tulkille palkkion ja korvauksen vastaajan ja hänen oikeudenkäyntiavustajansa välisen neuvottelun tarpeellisesta tulkkauksesta. Ehdotetulla momentilla pannaan täytäntöön direktiivin 2 artiklan 2 kohta.

Oikeusapuun oikeutettujen vastaajien osalta momentissa tarkoitetuista neuvotteluista aiheutuvat tulkkaukset korvataan jo nykyisin valtion varoista oikeusapulain nojalla. Oikeusapulain 4 §:n mukaan oikeusapu vapauttaa oikeusavun saajan velvollisuudesta suorittaa palkkiota ja korvausta asian käsittelyssä tarvitsemastaan tulkkauks- ja käännösavusta. Yksityisen avustajan tulkille maksama palkkio voidaan korvata avustajalle

mainitun lain 17 §:n 1 momentin nojalla maksettavana kulukorvauksena. Oikeusapuun oikeutettujen vastaajien asemaa ehdotettu momentti ei siten käytännössä muuttaisi. Ehdotetun momentin nojalla voitaisiin jatkossa korvata avustajan ja vastaajan välisen neuvottelun tulkkauksesta aiheutuvat kustannukset myös silloin, kun vastaaja ei ole vähävarainen, jos edellytykset kustannusten korvaamiselle muuten täyttyisivät.

Ehdotetun momentin mukaan vastaajan ja hänen avustajansa välisen neuvottelun tulkkauksesta maksettaisiin tulkille palkkio ja korvaus valtion varoista, jos vastaajan oikeusturva sitä edellyttäisi. Säännös vastaa direktiivin 2 artiklan 2 kohtaa, jonka mukaan epäillylle tai syytetylle on tarjottava tällaisen neuvottelun tulkkausta silloin, kun se on välttämätöntä menettelyn oikeudenmukaisuuden turvaamiseksi. Direktiivin 4 artiklan mukaan valtion on vastattava direktiivin mukaisesta tulkkauksesta aiheutuvista kustannuksista.

Momentin mukaan valtion korvausvelvollisuus olisi rajattu neuvottelun tarpeellisesta tulkkauksesta aiheutuviin kustannuksiin. Tarpeellisella tulkkauksella tarkoitettaisiin asiallisesti samaa kuin direktiivin 2 artiklan 2 kohdassa, jonka mukaan tulkkausta on tarjottava epäillyn tai syytetyin ja hänen avustajansa väliseen viestintään, joka liittyy suoraan menettelyn kuluessa suoritettavaan kuulusteluun tai kuulemiseen tai valituksen tekemiseen tai muuhun menettelylliseen vaatimukseen.

6 §. Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi tulkilta tai kääntäjältä vaadittavasta kelpoisuudesta. Tulkkina tai kääntäjänä saisi toimia rehellinen ja muuten kyseiseen tehtävään sopiva henkilö, jolla on tehtävän edellyttämät taidot. Tuomioistuimen olisi huolehdittava siitä, että tulkki tai kääntäjä hallitsee tehtävänsä riittävän hyvin.

Tulkin ja kääntäjän sopivuutta arvioitaessa tulisi ottaa huomioon tulkin ja kääntäjän koulutus, kokemus sekä tehtävän laatu. Sopivuutta arvioitaessa tulisi myös kiinnittää huomiota siihen, onko tulkki tai kääntäjä asiaan tai asianosaiseen sellaisessa suhteessa, joka voisi vaikuttaa hänen puolueettomuuteensa. Lakiin ei kuitenkaan ehdoteta otettavaksi säännöksiä tulkin tai kääntäjän esteellisyydestä. Tulkiksi tai kääntäjäksi tulisi yleensä määrätä henkilö, jonka puolueettomuutta ei ole syytä epäillä. Myös muun henkilön käyttäminen tulkkina tai kääntäjänä olisi kuitenkin mahdollista, esimerkiksi kiiretilanteessa, jossa esteetöntä harvinaisen kielen tulkkia tai kääntäjää ei ole saatavilla.

Tulkilla ja kääntäjällä tulisi olla tehtävän edellyttämä riittävä kielitaito. Yleisen kielitaidon lisäksi edellytettäisiin asian laatuun nähden riittävää oikeudellisen terminologian tuntemusta. Tulkin osalta tehtävän edellyttämällä taidolla tarkoitettaisiin myös tulkkaus-tehtävän vaatimaa tulkkaustaitoa. Tulkin olisi pystyttävä välittämään viesti muuttumattomana kieleltä toiselle. Tulkin olisi tulkkaustehtävää hoitaessaan oltava puolueeton ja neutraali. Tulkin tulisi olla sitä ammattitaitoisempi, mitä vaativammasta tehtävästä olisi kyse.

Tuomioistuimen tulisi ensisijaisesti määrätä tulkiksi pätevä ammattitulkki. Tulkiksi voitaisiin kuitenkin määrätä myös muu tehtävään sopiva ja kykenevä henkilö, jos esimerkiksi kielen harvinaisuudesta tai asian kiireellisyydestä johtuen pätevää ammattitulkkiä ei olisi saatavilla.

Käännöksen laadun turvaamiseksi tuomioistuimen tulisi ensisijaisesti määrätä kääntäjäksi auktorisoitu kääntäjä. Jos auktorisoitua kääntäjää ei olisi saatavilla, tuomioistuin voisi määrätä kääntäjäksi muun tehtävään sopivan ja kykenevän henkilön.

Pykälän 2 momentin mukaan tuomioistuimen olisi määrättävä tehtävään uusi tulkki tai kääntäjä, jos asianosaisen oikeusturva sitä edellyttää. Tuomioistuin olisi velvollinen huolehtimaan siitä, ettei asianosaisen oikeusturva vaarantuisi sen vuoksi, että tehtävään nimetty tulkki tai kääntäjä ei hallitsisi tai hoitaisi tehtävänsä riittävän hyvin. Jos asianosainen katsoisi, että tulkkauksen laatu ei ole riittävä menettelyn oikeudenmukaisuuden turvaamiseksi, asianosainen voisi vaatia, että tuomioistuin vapauttaisi tulkin tehtävästään ja määräisi tehtävään uuden tulkin. Samoin asianosainen voisi vaatia kääntäjän vaihtamista, jos asianosainen ei olisi tyytyväinen käännöksen laatuun. Tuomioistuimen tulisi kuitenkin tarvittaessa myös oma-aloitteisesti ryhtyä toimenpiteisiin tulkin vaihtamiseksi tai uuden käännöksen hankkimiseksi, jos tuomioistuin huomaisi, että tulkkaus tai käännös ei laadultaan vastaa sitä, mitä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaaminen edellyttää.

Ehdotetun pykälän säännöksillä pannaan tuomioistuinten osalta täytäntöön tulkkauksen ja käännösten laatua koskeva direktiivin 2 artiklan 8 kohta ja 3 artiklan 9 kohta, jotka edellyttävät, että tarjottava tulkkaus ja käännökset ovat riittävän laadukkaita, jotta niiden avulla voidaan turvata menettelyn oikeudenmukaisuus. Pykälän 2 momentin säännöksellä pannaan tuomioistuinten osalta täytäntöön myös direktiivin 2 artiklan 5 kohdan ja 3 artiklan 5 kohdan vaatimukset siitä, että epäilyllä on oltava mahdollisuus valittaa siitä, että tulkkauksen tai käännösten laatu ei ole riittävä menettelyn oikeudenmukaisuuden turvaamiseksi. Johdanto-osan kappaleen 24 mukaan jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että tarjottavan tulkkauksen ja käännösten laatua voidaan valvoa, kun toimivaltaisille viranomaisille on yksittäistapauksessa huomautettu siitä. Lisäksi johdanto-osan kappaleessa 26 edellytetään, että toimivaltaiset viranomaiset voivat vaihtaa tehtävään nimetyn tulkin, jos tulkkauksen laadun katsotaan olevan riittämätön oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin varmistamisen kannalta.

7 §. Pykälässä säädettäisiin tulkin salassapitovelvollisuudesta ja velvollisuudesta kieltäytyä todistamasta. Ehdotetun pykälän mukaan tulkkiin sovellettaisiin, mitä oikeudenkäymiskaaressa säädetään oikeudenkäyntiavustajan salassapitovelvollisuudesta ja velvollisuudesta kieltäytyä todistamasta. Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 17 §:n mukaan asiamies, oikeudenkäyntiavustaja tai näiden apulainen ei saa luvattomasti ilmaista päämiehen hänelle uskomaan yksityistä tai perheen salaisuutta tai muuta sellaista luottamuksellista seikkaa, josta hän tehtävässään on saanut tiedon. Rangaistus tämän salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta. Ehdotetun säännöksen nojalla tulkillä olisi salassapitovelvollisuus myös epäillyn ja hänen avustajansa välisen neuvottelun tulkkauksessa saamistaan tiedoista.

7.2 Esitutkintalaki (805/2011)

4 luku. Esitutkintaperiaatteet ja esitutkintaan osallistuvien oikeudet

12 §. *Esitutinnan käsittelykieli.* Pykälän 4 momentin mukaan muulla kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielisellä on oikeus esitutkinnassa käyttää kieltä, jota hän ymmärtää ja osaa puhua riittävästi, sekä viittomakielisellä oikeus käyttää viittomakieltä. Tällä tarkoitetaan tilannetta, jossa epäilty ei puhu tai ymmärrä esitutkinnassa käytettävää kieltä, suomea tai ruotsia. Esitutkintaviranomaisen on esitutkinnassa jo nykyisin selvitettävä epäillyn ja asianomistajan kieli ja tehtävä tästä merkintä esitutkintapöytäkirjaan. Selvyyden vuoksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan esitutkintaviranomaisen on selvitettävä, tarvitseeko asianosainen tulkkausapua. Säännöksellä pannaan osittain täytäntöön direktiivin 2 artiklan 4 kohta, joka edellyttää, että käytössä on menettely tai mekanismi tulkkauksen tarpeen selvittämiseksi.

Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös esitutkinnassa toimivalta tulkilta vaadittavasta kelpoisuudesta. Tulkkina saisi toimia rehellinen ja muuten kyseiseen tehtävään sopiva henkilö, jolla on tehtävän edellyttämät taidot.

Tulkin sopivuutta arvioitaessa tulisi ottaa huomioon tulkin koulutus, kokemus sekä tehtävän laatu. Sopivuutta arvioitaessa tulisi myös kiinnittää huomiota siihen, onko tulkki asiaan tai asianosaiseen sellaisessa suhteessa, joka voisi vaikuttaa hänen puolueettomuuteensa. Kuten hallituksen esityksessä HE 222/2010 vp todetaan, tulkkauksen järjestäminen voi olla ongelmallista erityisesti harvinaisten kielten käyttämisen yhteydessä sekä kiireellisissä tilanteissa, joissa kuultavaa on rikoksen selvittämiseen liittyvistä syistä kuultava pikaisesti (HE 222/2010 vp s. 54 ja 202). Tämän vuoksi lakiin ei ehdoteta otettavaksi säännöksiä tulkin esteellisyydestä, mutta mahdollisuuksien mukaan on kuitenkin pyrittävä siihen, että tulkkina käytetään esteetöntä henkilöä.

Tulkilla tulisi olla tehtävän edellyttämä riittävä kielitaito. Yleisen kielitaidon lisäksi edellytettäisiin asian laatuun nähden riittävää oikeudellisen terminologian tuntemusta. Tehtävän edellyttämällä taidolla tarkoitettaisiin myös tulkkaustehtävän vaatimaa tulkkaustaitoa. Tulkin olisi pystyttävä välittämään viesti muuttumattomana kieleltä toiselle. Tulkin olisi tulkkaustehtävää hoitaessaan oltava puolueeton ja neutraali. Tulkin tulisi olla sitä ammattitaitoisempi, mitä vaativammasta tehtävästä olisi kyse.

Esitutkintaviranomaisen tulisi ensisijaisesti määrätä tulkiksi pätevä ammattitulkki. Tulkiksi voitaisiin kuitenkin määrätä myös muu tehtävään sopiva ja kykenevä henkilö, jos esimerkiksi kielen harvinaisuudesta tai asian kiireellisyydestä johtuen pätevää ammattitulkkiä ei olisi saatavilla. Kuten hallituksen esityksessä 222/2010 vp todetaan, esitutkinnassa olisi pyrittävä siihen, että tulkkausta eivät suorita esitutkintavirkamiehet tai muut tulkin pätevyyttä vailla olevat henkilöt (HE 222/2010 vp s. 202). Ehdotettu tulkin kelpoisuutta koskeva säännös ei kuitenkaan jatkossakaan estäisi sitä, että esitutkintaviranomainen voisi joissakin tilanteissa huolehtia itse tulkkauksesta, jos sillä olisi tulkkaustehtävän laatuun nähden riittävä kielitaito. Näin voitaisiin menetellä erityisesti rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettelyssä käsiteltävissä asioissa, joissa epäillyn oikeustur-

van kannalta oleellista olisi, että epäilty ymmärtäisi rikesakon tai rangaistusvaatimuksen keskeisen sisällön.

Momentin mukaan esitutkintaviranomaisen olisi määrättävä tehtävään uusi tulkki, jos asianosaisen oikeusturva sitä edellyttäisi tai tähän olisi muu painava syy. Jos asianosainen katsoisi, että tulkkauksen laatu ei ole riittävä menettelyn oikeudenmukaisuuden turvaamiseksi, asianosainen voisi pyytää, että esitutkintaviranomainen määräisi tehtävään uuden tulkin. Esitutkintaviranomaisen tulisi kuitenkin tarvittaessa myös omaaloitteisesti ryhtyä toimenpiteisiin tulkin vaihtamiseksi, jos esitutkintaviranomainen huomaisi, että tulkkauksen laatu tai tulkin muu menettely ei ole asianosaisen oikeusturvan kannalta asianmukainen. Tulkki voitaisiin vaihtaa myös muusta painavasta syystä, esimerkiksi rikostutkinnallisista syistä, jos esitutkintaviranomaisen tietoon tulisi seikkoja, jotka antaisivat aiheen epäillä tulkin luotettavuutta.

Ehdotetulla tulkin kelpoisuutta koskevalla säännöksellä pannaan esitutkintaviranomaisen osalta täytäntöön tulkkauksen laatua koskeva direktiivin 2 artiklan 8 kohta, joka edellyttää, että tarjottava tulkkaus on riittävän laadukasta, jotta sen avulla voidaan turvata menettelyn oikeudenmukaisuus. Momentilla pannaan esitutkintaviranomaisten osalta täytäntöön myös direktiivin 2 artiklan 5 kohdan vaatimus siitä, että epäillyllä on oltava mahdollisuus valittaa siitä, että tulkkauksen laatu ei ole riittävä menettelyn oikeudenmukaisuuden turvaamiseksi. Johdanto-osan kappaleen 24 mukaan jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että tarjottavan tulkkauksen laatua voidaan valvoa, kun toimivaltaisille viranomaisille on yksittäistapauksessa huomautettu siitä. Lisäksi johdanto-osan kappaleessa 26 edellytetään, että toimivaltaiset viranomaiset voivat vaihtaa tehtävään nimetyn tulkin, jos tulkkauksen laadun katsotaan olevan riittämätön oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin varmistamisen kannalta.

Momentin nykyisen sanamuodon mukaan esitutkintaviranomaisen on huolehdittava tulkkauksesta tai valtion kustannuksella hankittava tulkki. Sanamuotoa ehdotetaan tältä osin yhdenmukaistettavaksi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuun lakiin ehdotetun säännöksen kanssa, joten asiallisesti momentin muutos ei muuttaisi nykytilaa. Ehdotetun momentin mukaan esitutkintaviranomaisen olisi huolehdittava siitä, että asianosainen saa tarvitsemansa tulkkausavun. Sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi myös sen vuoksi, että edellä mainitut kelpoisuusvaatimukset koskisivat myös esitutkintaviranomaista silloin, kun tämä huolehtisi itse tulkkauksesta.

13 §. *Asiakirjan kääntäminen.* Pykälä koskee asianosaisen oikeutta käännökseen olennaisesta esitutkinta-asiakirjasta. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä ei enää viitattaisi tulkkaukseen, koska tulkin avulla tapahtuvasta suullisesta kääntämisestä säädettäisiin uudessa 2 momentissa. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan myös lisättäväksi, että käännös olisi tehtävä kohtuullisessa ajassa. Muilta osin momenttia ei asiallisesti muutettaisi. Momentin mukaan asian kannalta olennainen esitutkinta-aineistoon kuuluva asiakirja tai sen osa olisi siten käännettävä kohtuullisessa ajassa kirjallisesti asianosaisen käyttämälle kielelle, jos kääntäminen olisi tarpeen asianosaisen oikeuden valvomiseksi. Direktiivin 3 artiklan 4 kohdan mukaisesti kääntämättä voidaan jättää keskeisten asiakirjojen sellaiset kohdat, jotka eivät ole merkityksellisiä sen kannalta, että epäilty tuntee häntä vastaan vireillä olevan asian.

Momenttiin ehdotetut muutokset eivät laajentaisi kirjallisten käännösten laatimisvelvollisuutta. Hallituksen esityksessä HE 222/2010 vp todetaan, että tapauskohtaisista olosuhteista riippuisi, milloin tulkkaamisen lisäksi tarvitaan asiakirjojen kääntämistä. Asianosaisten oikeusturvan toteutumisen kannalta olennaiset tiedot asiakirjoista ovat yleensä saatavissa tulkkauksen avulla. Kääntämisen kannalta erityistä merkitystä on todistena käytettävillä asiakirjoilla. Kääntämisen tarve voi tulla vastaan laajaa asiakirjamateriaalia käsittävissä tapauksissa, joissa asianosaisten tiedontarvetta ei voida täysin tyydyttää tulkkauksen avulla. Huomioon on myös otettava oikeusapulain 4 §:n 1 momentin 2 kohta, jonka perusteella kääntäminen on järjestettävissä maksuttoman oikeusavun puitteissa. (HE 222/2010 vp s. 204)

Ehdotetun 1 momentin säännöksen nojalla määräytyisi, mitä asiakirjoja olisi pidettävä epäillyn puolustautumismahdollisuuksien kannalta olennaisina. Myös näiden asiakirjojen osalta olisi kuitenkin mahdollista, että ne kirjallisen käännöksen sijasta käännettäisiin tulkin avulla suullisesti jäljempänä ehdotetun 2 momentin nojalla.

Kuten yleisperusteluista ilmenee, Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (EIT) ei ole edellyttänyt, että epäillyllä olisi oikeus saada kirjallinen käännös kaikista kirjallisista todisteista tai virallisista asiakirjoista. EIT:n oikeuskäytännön mukaan epäillyllä on kuitenkin oikeus saada kirjallinen tai suullinen käännös kaikista sellaisista asiakirjoista, joiden kääntäminen on tarpeellista, jotta hän saa tiedon jutusta ja kykenee puolustautumaan. Vastaavasti direktiivin 3 artiklan mukainen oikeus saada keskeiset asiakirjat käännettyiksi kattaa kaikki sellaiset asiakirjat, jotka ovat keskeisiä sen varmistamisen kannalta, että epäilty kykenee käyttämään oikeuttaan puolustukseen ja että menettelyn oikeudenmukaisuus turvataan.

Momentti vastaa direktiivin 3 artiklan 1, 3 ja 4 kohtaa esitutkintaviranomaisten osalta. Pidättämistä koskevan päätöksen kääntämisestä säädettäisiin kuitenkin pakkokeinolain 2 luvussa.

Pykälän 1 momenttiin sisältyvä kääntämisen kustannuksia koskeva säännös ehdotetaan siirrettäväksi uuteen 4 momenttiin.

Pykälään 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi uusi säännös siitä, milloin olennaisesta asiakirjasta voitaisiin kirjallisen käännöksen sijasta antaa suullinen käännös. Momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettu olennainen asiakirja tai sen osa voitaisiin kääntää tulkin avulla suullisesti, jollei asianosaisten oikeusturva edellyttäisi asiakirjan kääntämistä kirjallisesti. Suullinen käännös voitaisiin antaa esimerkiksi kuulustelun yhteydessä. Ehdotetun säännöksen mukaan mahdollista olisi myös se, että asianosaiselle ei käännettäisi 1 momentissa tarkoitettua olennaista asiakirjaa tai sen osaa sellaisenaan, vaan hänelle käännettäisiin ainoastaan esitutkintaviranomaisen laatima yhteenveto kyseisestä olennaisesta asiakirjasta. Edellytyksenä tältäkin osin olisi, että suullista yhteenvetoa olisi pidettävä asianosaisten oikeusturvan ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaamisen kannalta riittävänä. Ehdotettu momentti vastaisi direktiivin 3 artiklan 7 kohtaa, joka sallii suullisen käännöksen tai suullisen yhteenvedon antamisen edellyttäen, että tämä ei loukkaa menettelyn oikeudenmukaisuutta.

Ehdotettu 2 momentin säännös edellyttää esitutkintaviranomaiselta tapauskohtaista harkintaa sen suhteen, onko suullinen käännös asianosaisen oikeusturvan kannalta riittävä. Tässä harkinnassa tulisi ottaa huomioon muun muassa asian ja asiakirjan laatu, asianosaisen henkilökohtaiset ominaisuudet ja se, onko asianosaisella avustajaa, joka huolehtii asianosaisen oikeuksien toteutumisesta. Kirjallisen käännöksen tarpeeseen vaikuttaisi myös se, kuinka vakavasta tai monimutkaisesta rikosasiasta on kysymys tai mikä on rikoksen johdosta odotettavissa oleva rangaistus. Direktiivin edellyttämän käännösvelvollisuuden kannalta keskeistä on epäillyn puolustautumisoikeuden turvaaminen. Tarvetta asiakirjan kirjalliseen kääntämiseen ei yleensä olisi esimerkiksi silloin, jos poliisin ja syyttäjän välisen yhteistyön perusteella on tiedossa, ettei syyttäjä tule ajamaan syytettä.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös käännöstä koskevasta oikeudesta luopumisesta. Ehdotetulla momentilla pannaan täytäntöön direktiivin 3 artiklan 8 kohta esitutkintaviranomaisten osalta. Momentin mukaan asianosaiselle voitaisiin jättää antamatta käännös asiakirjasta, jos asianosainen luopuisi oikeudestaan käännökseen. Jotta asianosainen voisi luopua oikeudestaan käännökseen, hänen olisi kuitenkin oltava tietoinen pykälän mukaisista oikeuksistaan. Sen vuoksi ehdotetaan, että esitutkintaviranomaisen olisi huolehdittava siitä, että asianosainen saisi riittävät tiedot oikeudestaan asiakirjan käännökseen. Riittävillä tiedoilla tarkoitetaan samaa kuin direktiivin 3 artiklan 8 kohdassa, jonka mukaan epäilty voi luopua direktiivin mukaisesta oikeudestaan käännökseen, jos epäilty on täysin selvillä luopumisen seurauksista. Direktiivin mukaan käännös-oikeudesta luopumisen edellytyksenä on myös, että luopuminen on yksiselitteistä ja vapaaehtoista. Tämän vuoksi ehdotetaan, että esitutkintaviranomaisen olisi tarvittaessa varmistettava asianosaiselta tai hänen asiamieheltään asiaa tiedustelemalla, haluaako asianosainen tässä pykälässä tarkoitettua asiakirjasta käännöksen. Ehdotettu 3 momentti vastaisi siten direktiivin vaatimuksia siitä, millä edellytyksillä epäilty voi luopua oikeudestaan käännökseen.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että 1 momenttiin sisältyvä säännös kääntämisen kustannuksista siirretään uuteen 4 momenttiin. Momentin mukaan kääntäminen tapahtuu valtion kustannuksella, jollei esitutkintaviranomainen itse huolehdi kääntämistä.

Momenttiin ehdotetaan otettavaksi uusi kääntäjän kelpoisuutta koskeva säännös. Momentin mukaan kääntäjänä saisi toimia rehellinen ja muuten kyseiseen tehtävään sopiva henkilö, jolla on tehtävän edellyttämät taidot. Kääntäjän sopivuutta ja kääntäjältä edellytettäviä taitoja arvioitaisiin vastaavasti kuin edellä 12 §:n 4 momentissa tulkin osalta ehdotetaan. Käännösten laadun turvaamiseksi esitutkintaviranomaisen tulisi ensisijaisesti käyttää kääntäjinä auktorisoituja kääntäjiä. Tarvittaessa kääntäjinä voitaisiin kuitenkin käyttää myös muita tehtävään sopivia ja kykeneviä henkilöitä.

Ehdotetun momentin mukaan esitutkintaviranomaisen olisi määrättävä tehtävään uusi kääntäjä, jos asianosaisen oikeusturva tai muu painava syy sitä edellyttäisi. Jos asianosainen katsoisi, että käännöksen laatu ei ole riittävä menettelyn oikeudenmukaisuuden turvaamiseksi, asianosainen voisi pyytää, että esitutkintaviranomainen määräisi tehtävään uuden kääntäjän. Esitutkintaviranomaisen tulisi kuitenkin tarvittaessa myös omaaloitteisesti ryhtyä toimenpiteisiin uuden käännöksen hankkimiseksi, jos esitutkintaviranomainen huomaisi, että käännöksen laatu ei ole asianosaisen oikeusturvan kannalta

riittävä. Kääntäjä voitaisiin vaihtaa myös muusta painavasta syystä, esimerkiksi rikostutkinnallisista syistä, jos esitutkintaviranomaisen tietoon tulisi seikkoja, jotka antaisivat aiheen epäillä kääntäjän luotettavuutta.

Ehdotetulla kääntäjän kelpoisuutta koskevalla säännöksellä pannaan esitutkintaviranomaisten osalta täytäntöön käännösten laatua koskeva direktiivin 3 artiklan 9 kohta, joka edellyttää, että tarjottavat käännökset ovat riittävän laadukkaita, jotta niiden avulla voidaan turvata menettelyn oikeudenmukaisuus. Momentilla pannaan esitutkintaviranomaisten osalta täytäntöön myös direktiivin 3 artiklan 5 kohdan vaatimus siitä, että epäilyllä on oltava mahdollisuus valittaa siitä, että käännösten laatu ei ole riittävä menettelyn oikeudenmukaisuuden turvaamiseksi. Lisäksi johdanto-osan kappaleessa 24 edellytetään, että tarjottavien käännösten laatua voidaan valvoa, kun toimivaltaisille viranomaisille on yksittäistapauksessa huomautettu siitä.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että 2 momentti siirretään uudeksi 5 momentiksi. Momentin mukaan kääntämisestä on tässä pykälässä säädetyn lisäksi voimassa, mitä kielilaisissa ja saamen kielilaisissa säädetään. Vastaavasti kuin hallituksen esityksessä HE 222/2010 vp (s. 204/II) 2 momentin perusteluissa todetaan, 5 momentin säännös tarkoittaisi sitä, että pykälän 1–4 momentit tulisivat suomen-, ruotsin- ja saamenkielisten osalta sovellettaviksi sellaisissa tapauksissa, joissa asiakirja tai sen osa on muun kuin suomen- tai ruotsinkielinen. Pykälän 1–4 momentin sääntelyllä ei voitaisi missään tapauksessa rajoittaa niitä oikeuksia, joita asianosaisella on kielilain tai saamen kielilain nojalla. Mainitut momentit voisivat kyllä tulla sovellettaviksi näiden lakien säännöksiä täydentävästi.

9 luku. Esitutkinta-aineisto

6 §. *Esitutkintapöytäkirja.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös tulkkausta ja kääntämistä koskevien tietojen tallentamisesta. Pykälällä pannaan täytäntöön tietojen tallentamista koskeva direktiivin 7 artikla esitutkintaviranomaisten osalta.

Pykälän 2 momentin viimeisen lauseen mukaan esitutkintapöytäkirjaan on merkittävä esitutkinnassa kuultujen henkilöiden kieli. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tämä lause siirretään ehdotettavaan uuteen 3 momenttiin, jossa säädettäisiin myös muiden tulkkausta ja kääntämistä koskevien tietojen merkitsemisestä esitutkintapöytäkirjaan.

Ehdotetun 3 momentin mukaan esitutkintapöytäkirjaan olisi tehtävä merkintä esitutkinnassa kuultujen henkilöiden kielen lisäksi direktiivin 7 artiklassa mainituista seikoista. Esitutkintapöytäkirjaan olisi tehtävä merkintä, jos asianosaista on kuultu tai kuulusteltu tulkin avustuksella, asianosaiselle on käännetty suullisesti 4 luvun 13 §:n 1 momentissa tarkoitettu olennainen asiakirja tai sen osa tai yhteenveto taikka asianosainen on luopunut oikeudestaan käännökseen. Merkintä voitaisiin tehdä myös muuhun soveltuvaan asiakirjaan. Olennaista olisi, että momentissa mainitut seikat olisivat jälkikäteen todennettavissa.

7.3 Esitutkintalaki (449/1987)

Koska uusi esitutkintalaki (805/2011) tulee voimaan 1.1.2014, mutta direktiivi on pantava täytäntöön viimeistään 27.10.2013, esityksessä ehdotetaan, että direktiivin edellyttämät lainsäädäntömuutokset tehtäisiin myös voimassa olevaan esitutkintalakiin (449/1987). Ehdotetut esitutkintalain 37, 37 a ja 37 b § olisivat voimassa 1.1.2014 asti ja vastaisivat 1.1.2014 voimaan tulevia uuden esitutkintalain 4 luvun 12 ja 13 §:ää sekä 9 luvun 6 §:n 3 momenttia.

37 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että se vastaisi uuden esitutkintalain asian käsittelykieltä koskevaa 4 luvun 12 §:ää siten muutettuna kuin edellä ehdotetaan.

37 a §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 37 a §, joka vastaisi uuden esitutkintalain asiakirjan kääntämistä koskevaa 4 luvun 13 §:ää siten muutettuna kuin edellä ehdotetaan.

37 b §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 37 b §, joka vastaisi uuden esitutkintalain 9 luvun 6 §:ään edellä ehdotettua lisäystä tulkausta ja kääntämistä koskevien tietojen merkitsemisestä esitutkintapöytäkirjaan.

7.4 Pakkokeinolaki (806/2011)

2 luku. Kiinniottaminen, pidättäminen ja vangitseminen

16 §. Lukuun lisättäisiin uusi 16 §, jossa säädettäisiin pidättämistä koskevan päätöksen kääntämisestä. Pidättämistä koskevaa päätöstä olisi direktiivin edellyttämällä tavalla pidettävä sellaisena olennaisena asiakirjana, jonka kääntäminen kirjallisesti tai suullisesti olisi epäillyn oikeuden valvomiseksi tarpeen, ellei epäilty luopuisi oikeudestaan kääntämiseen. Pykälällä pannaan täytäntöön direktiivin 3 artiklan 2 ja 7 kohta siltä osin kuin on kysymys pidättämistä koskevan päätöksen kääntämisestä.

Pykälän *1 momentin* mukaan epäillyllä olisi oikeus saada kohtuullisessa ajassa kirjallinen käännös pidättämistä koskevasta päätöksestä esitutkintalain 4 luvun 12 §:ssä tarkoitettulle epäillyn käyttämälle kielelle.

Pykälän *2 momentin* mukaan 1 momentin säännöksestä voitaisiin poiketa ja epäillylle antaa kirjallisen käännöksen sijasta suullinen käännös pidättämistä koskevasta päätöksestä tai päätöksen yhteenvedosta, jollei epäillyn oikeusturva edellyttäisi päätöksen kääntämistä kirjallisesti. Pidättämispäätös käännetään epäillylle yleensä kuulustelun yhteydessä tulkin avulla suullisesti. Esitutkintaviranomaisen tulisi tapauskohtaisesti arvioida, edellyttäisikö epäillyn oikeusturva pidättämispäätöksen kääntämistä tämän lisäksi

kirjallisesti. Tässä arvioinnissa voitaisiin ottaa huomioon muun muassa kiinnioton pituus, epäillyn henkilöön liittyvät seikat, avustajan käyttö sekä se, vaaditaanko epäiltyä edelleen vangittavaksi.

Pykälän 3 *momentin* mukaan pidättämistä koskevan päätöksen kääntämisestä olisi lisäksi voimassa, mitä esitutkintalain 4 luvun 13 §:ssä säädetään olennaisen esitutkinta-aineistoon kuuluvan asiakirjan kääntämisestä. Epäilty voisi siten luopua oikeudestaan käännökseen edellyttäen, että hän olisi saanut riittävät tiedot oikeudestaan käännökseen. Samoin sovellettaviksi tulisivat säännökset kääntäjää koskevista kelpoisuusvaatimuksista ja kääntäjän vaihtamisesta, jos epäillyn oikeusturva sitä edellyttäisi.

3 luku. Tuomioistuinmenettely vangitsemisasiassa

21 §. Lukuun lisättäisiin uusi 21 §, jossa säädettäisiin vangitsemispäätöksen kääntämisestä. Vangitsemispäätöstä olisi direktiivin edellyttämällä tavalla pidettävä sellaisena olennaisena asiakirjana, jonka kääntäminen kirjallisesti tai suullisesti olisi epäillyn oikeuden valvomiseksi tarpeen, ellei epäilty luopuisi oikeudestaan käännökseen. Pykälällä pannaan täytäntöön direktiivin 3 artiklan 2 ja 7 kohta siltä osin kuin on kysymys vangitsemispäätöksen kääntämisestä.

Pykälän 1 *momentin* mukaan epäillyllä olisi oikeus saada kohtuullisessa ajassa kirjallisen käänнос vangitsemispäätöksestä esitutkintalain 4 luvun 12 §:ssä tarkoitetulle epäillyn käyttämälle kielelle.

Pykälän 2 *momentin* mukaan 1 momentin säännöksestä voitaisiin poiketa ja epäillylle antaa kirjallisen käänноksen sijasta suullinen käänнос vangitsemispäätöksestä tai päätöksen yhteenvedosta, jollei epäillyn oikeusturva edellyttäisi päätöksen kääntämistä kirjallisesti. Päätös vangitsemisasiassa annetaan tuomioistuimen istunnossa, jossa on oltava paikalla myös tulkki, jos vangittavaksi vaadittu ei ymmärrä asian käsittelyssä käytettävää kieltä. Tällöin tulkki kääntää vangitsemispäätöksen epäillylle suullisesti samalla, kun vangitsemispäätös julistetaan istunnossa. Tuomioistuimen tulisi tapauskohtaisesti arvioida, edellyttäisikö epäillyn oikeusturva vangitsemispäätöksen kääntämistä tämän lisäksi kirjallisesti. Arvioinnissa tulisi ottaa huomioon muun muassa asian monimutkaisuus ja epäillyn henkilöön liittyvät seikat.

Pykälän 3 *momentin* mukaan vangitsemispäätöksen kääntämisestä olisi lisäksi voimassa, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 6 a luvussa säädetään asiakirjan kääntämisestä. Epäilty voisi siten luopua oikeudestaan käännökseen edellyttäen, että hän olisi saanut riittävät tiedot oikeudestaan käännökseen. Samoin sovellettaviksi tulisivat säännökset kääntäjää koskevista kelpoisuusvaatimuksista ja kääntäjän vaihtamisesta, jos epäillyn oikeusturva sitä edellyttäisi.

7.5 Pakkokeinolaki (450/1987)

Koska uusi pakkokeinolaki (806/2011) tulee voimaan 1.1.2014, mutta direktiivi on pantava täytäntöön viimeistään 27.10.2013, esityksessä ehdotetaan, että direktiivin edellyttämät lainsäädäntömuutokset tehtäisiin myös voimassa olevaan pakkokeinolakiin (450/1987). Ehdotetut pakkokeinolain 1 luvun 7 a § ja 26 § olisivat voimassa 1.1.2014 asti ja vastaisivat 1.1.2014 voimaan tulevia uuden pakkokeinolain 2 luvun 16 §:ää ja 3 luvun 21 §:ää.

1 luku. Kiinniottaminen, pidättäminen ja vangitseminen

7 a §. *Pidättämistä koskevan päätöksen kääntäminen.* Lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 a §, joka koskisi pidättämistä koskevan päätöksen kääntämistä. Pykälä vastaisi edellä ehdotettua uuden pakkokeinolain 2 luvun 16 §:ää.

26 b §. *Vangitsemispäätöksen kääntäminen.* Lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 26 b §, joka koskisi vangitsemispäätöksen kääntämistä. Pykälä vastaisi edellä ehdotettua uuden pakkokeinolain 3 luvun 21 §:ää.

7.6 Laki sakon ja rikesakon määräämisestä

7 §. Pykälän 2 momentin mukaan tässä laissa tarkoitetun rikkomuksen selvittämiseksi toimitetaan esitutkintalain 11 luvun 2 §:n mukainen suppea esitutkinta, jossa selvitetään ainoastaan ne seikat, jotka ovat välttämättömiä sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen, rikesakkomääräyksen tai rangaistusvaatimuksen antamiseksi. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan esitutkinta saadaan toimittaa noudattamatta esitutkintalain 4 luvun 13 §:n säännöstä, joka koskee olennaisen esitutkinta-aineistoon kuuluvan asiakirjan kääntämistä. Säännöksellä pannaan täytäntöön direktiivin 1 artiklan 3 kohta, jonka mukaan direktiiviä ei sovelleta menettelyihin, joissa muu viranomainen kuin tuomioistuin määrää rangaistuksen vähäisistä rikkomuksista. Pykälässä tarkoitettussa esitutkinnassa noudatettaisiin kuitenkin esitutkintalain tulkkausta koskevia säännöksiä.

7.7 Laki rangaistusmääräysmenettelystä

5 §. Rangaistusmääräysmenettelystä annettu laki kumotaan sakon ja rikesakon määräämisestä annetulla lailla. Koska sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain voimaantulosta ei ole vielä tietoa, rangaistusmääräysmenettelystä annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi vastaava lisäys kuin mitä edellä lakiehdotuksessa 7.6 sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain osalta ehdotetaan. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan esitutkinta saadaan toimittaa noudattamatta esitutkintalain 4 luvun 13 §:n säännöstä, joka koskee olennaisen esitutkinta-aineistoon kuuluvan asiakirjan kääntämistä. Säännöksellä pannaan täytäntöön direktiivin 1 artiklan 3 kohta, jonka mukaan direktiiviä ei sovelleta menettelyihin, joissa muu viranomainen kuin tuomioistuin määrää rangaistuksen vähäisistä rikkomuksista. Pykälässä tarkoitettussa esitutkinnassa noudatettaisiin kuitenkin esitutkintalain tulkkausta koskevia säännöksiä.

7.8 Laki rangaistusmääräysmenettelystä

5 §. Koska uusi esitutkintalaki (805/2011) tulee voimaan 1.1.2014, mutta direktiivi on pantava täytäntöön viimeistään 27.10.2013, esityksessä ehdotetaan 1.1.2014 asti voimassa olevaa rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain 5 §:ää muutettavaksi siten, että siihen lisätään, että esitutkinta saadaan toimittaa noudattamatta esitutkintalain edellä ehdotettua asiakirjan kääntämistä koskevaa 37 a §:n säännöstä.

7.9 Laki rikesakkomenettelystä

7 §. Rikesakkomenettelystä annettu laki kumotaan sakon ja rikesakon määräämisestä annetulla lailla. Koska sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain voimaantulosta ei ole vielä tietoa, rikesakkomenettelystä annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi vastaava lisäys kuin mitä edellä lakiehdotuksessa 7.6 sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain osalta ehdotetaan. Pykälän *1 momentti* ehdotetaan muutettavaksi siten, että rikesakkoasiassa toimitetaan esitutkintalain (805/2011) 11 luvun 2 §:ssä tarkoitettu suppea esitutkinta, jossa selvitetään ainoastaan ne seikat, jotka ovat välttämättömiä rikesakon määräämistä varten. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan esitutkinta saadaan toimittaa noudattamatta esitutkintalain 4 luvun 13 §:n säännöstä, joka koskee olennaisen esitutkinta-aineistoon kuuluvan asiakirjan kääntämistä. Säännöksellä pannaan täytäntöön direktiivin 1 artiklan 3 kohta, jonka mukaan direktiiviä ei sovelleta menettelyihin, joissa muu viranomainen kuin tuomioistuin määrää rangaistuksen vähäisistä rikkomuksista. Pykälässä tarkoitettussa esitutkinnassa noudatettaisiin kuitenkin esitutkintalain tulkkausta koskevia säännöksiä.

7.10 Laki rikesakkomenettelystä

7 §. Koska uusi esitutkintalaki (805/2011) tulee voimaan 1.1.2014, mutta direktiivi on pantava täytäntöön viimeistään 27.10.2013, esityksessä ehdotetaan rikesakkomenettelystä annetun lain 7 §:ää väliaikaisesti muutettavaksi siten, että siinä viitataan voimassa olevan esitutkintalain (449/1987) säännöksiin. Ehdotetun pykälän *1 momentin* mukaan rikesakkoasiassa toimitetaan esitutkintalain 44 §:ssä tarkoitettu suppea esitutkinta, jossa selvitetään ainoastaan ne seikat, jotka ovat välttämättömiä rikesakon määräämistä varten. Esitutkinta saataisiin toimittaa noudattamatta esitutkintalain edellä ehdotettua asiakirjan kääntämistä koskevaa 37 a §:n säännöstä.

7.11 Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä

21 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin viittaussäännös luovutettavaksi pyydetyn oikeudesta tulkkaukseen sekä säännökset kiinniottamista ja luovuttamista koskevan pyynnön eli eurooppalaisen pidätysmääräyksen kääntämisestä. Direktiivin edellyttämällä tavalla luovutettavaksi pyydetyllä olisi oikeus saada joko kirjallinen tai suullinen käännös kiinniottamista ja luovuttamista koskevasta pyynnöstä, ellei luovutettavaksi pyydetty luopuisi oikeudestaan käännökseen. Ehdotetulla pykälällä pannaan täytäntöön tulkkausta koskeva direktiivin 2 artiklan 7 kohta luovuttamisasian valmistelun osalta sekä eurooppalaisen pidätysmääräyksen kääntämistä koskevat 3 artiklan 6 ja 7 kohdat.

Pykälän *2 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että momenttiin lisättäisiin viittaussäännös, jonka mukaan luovutettavaksi pyydetyn oikeudesta tulkkaukseen luovuttamisasian valmistelussa olisi soveltuvin osin voimassa, mitä esitutkintalain 4 luvun 12 §:ssä säädetään. Sovellettaviksi tulisivat siten myös tässä esityksessä ehdotetut tulkkaustarpeen selvittämistä sekä tulkin kelpoisuutta ja tulkin vaihtamista koskevat säännökset. Lisäksi ehdotetaan, että momenttiin otettaisiin säännös siitä, että luovutettavaksi pyydetyllä olisi oikeus saada kirjallinen käännös kiinniottamista ja luovuttamista koskevasta pyynnöstä hänen ymmärtämälleen kielelle. Muilta osin momenttia ei ehdoteta muutettavaksi.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi *3 momentti*, jonka mukaan luovutettavaksi pyydetylle voitaisiin 2 momentista poiketen kääntää suullisesti kiinniottamista ja luovuttamista koskeva pyyntö tai yhteenveto pyynnöstä, jollei luovutettavaksi pyydetyn oikeusturva edellytä pyynnön kääntämistä kirjallisesti. Momentti sisältäisi myös viittaussäännöksen, jonka mukaan kiinniottamista ja luovuttamista koskevan pyynnön kääntämisestä olisi

lisäksi soveltuvin osin voimassa, mitä esitutkintalain 4 luvun 13 §:ssä säädetään olennaisen esitutkinta-aineistoon kuuluvan asiakirjan kääntämisestä. Luovutettavaksi pyydetty voisi siten luopua oikeudestaan käännökseen edellyttäen, että hän olisi saanut riittävät tiedot oikeudestaan käännökseen. Samoin sovellettaviksi tulisivat säännökset kääntäjää koskevista kelpoisuusvaatimuksista ja kääntäjän vaihtamisesta, jos luovutettavaksi pyydetyn oikeusturva sitä edellyttäisi.

Voimassa olevan pykälän 3 momentti siirtyisi uudeksi *4 momentiksi*.

7.12 Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä

21 §. Koska uusi esitutkintalaki (805/2011) tulee voimaan 1.1.2014, mutta direktiivi on pantava täytäntöön viimeistään 27.10.2013, esityksessä ehdotetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 21 §:ää väliaikaisesti muutettavaksi siten, että siinä viitataan voimassa olevan esitutkintalain (449/1987) tulkkausta ja kääntämistä koskeviin, edellä ehdotettuihin 37 ja 37 a §:iin. Muilta osin lain 21 §:ään ehdotetut muutokset vastaavat edellä olevassa lakiehdotuksessa 7.11 ehdotettuja muutoksia.

8 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 27 päivänä lokakuuta 2013, jolloin direktiivin täytäntöönpanon määräaika päättyy.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

LAKIEHDOTUKSET

1.

Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 6 a luvun otsikko ja 2 §:n 3 momentti sekä
lisätään lain 6 a luvun 2 §:ään uusi 4 momentti ja lukuun uusi 3–7 § seuraavasti:

6 a luku

Oikeudenkäynnin kieli ja tulkkaus

2 §

Muulla kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielisellä vastaajalla tai asianomistajalla syyttäjän ajamassa rikosasiassa on oikeus maksuttomaan tulkkaukseen rikosasian käsittelyssä. Tuomioistuimen on viran puolesta huolehdittava siitä, että vastaaja tai asianomistaja saa tarvitsemansa tulkkausavun.

Tuomioistuimen on huolehdittava tulkkauksen järjestämisestä myös silloin, kun se on asianosaisen aisti- tai puhevian takia tarpeen.

3 §

Muulle kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkieliselle vastaajalle on annettava kohtuullisessa ajassa maksuton kirjallinen käännös syytteestä ja tuomiosta. Vastaajalle on annettava kohtuullisessa ajassa maksuton kirjallinen käännös myös rikosasiassa tehtävästä päätöksestä ja muusta olennaisesta asiakirjasta tai sen osasta, jos käännös on tarpeen vastaajan oikeuden valvomiseksi. Asianomistajalle syyttäjän ajamassa rikosasiassa on annettava pyynnöstä kohtuullisessa ajassa maksuton kirjallinen käännös tuomiosta sekä myös rikosasiassa tehtävästä päätöksestä, jos käännös päätöksestä on tarpeen asianomistajan oikeuden valvomiseksi.

Vastaajalle tai asianomistajalle voidaan 1 momentissa säädetystä poiketen kääntää suullisesti olennainen asiakirja tai sen osa tai yhteenveto asiakirjasta, jollei asianosaisen oikeusturva edellytä asiakirjan kääntämistä kirjallisesti.

Tuomioistuimen on huolehdittava siitä, että vastaaja saa riittävät tiedot oikeudestaan asiakirjan käännökseen ja tarvittaessa varmistettava, haluaako vastaaja tässä pykälässä tarkoitetusta asiakirjasta käännöksen. Vastaajalle voidaan jättää antamatta käännös asiakirjasta, jos vastaaja luopuu oikeudestaan käännökseen.

4 §

Jos asianosaista on kuultu tulkin avustuksella, 3 §:ssä tarkoitettu olennainen asiakirja tai sen osa tai yhteenveto on käännetty asianosaiselle suullisesti oikeuden istunnossa tai vastaaja on luopunut oikeudestaan asiakirjan käännökseen, tästä on tehtävä merkintä pöytäkirjaan, tuomioon tai päätökseen.

5 §

Tuomioistuin määrää tulkille ja kääntäjälle 2 ja 3 §:ssä tarkoitetusta työstä valtion varoista maksettavan palkkion ja korvauksen.

Jos vastaajan oikeusturva sitä edellyttää, tuomioistuin määrää valtion varoista maksettavaksi tulkille palkkion ja korvauksen myös vastaajan ja hänen oikeudenkäyntiavustajansa välisen neuvottelun tarpeellisesta tulkkauksesta.

6 §

Tulkkina tai kääntäjänä saa toimia rehellinen ja muuten kyseiseen tehtävään sopiva henkilö, jolla on tehtävän edellyttämät taidot.

Tuomioistuimen on määrättävä tehtävään uusi tulkki tai kääntäjä, jos asianosaisen oikeusturva sitä edellyttää.

7 §

Mitä oikeudenkäymiskaassa säädetään oikeudenkäyntiavustajan salassapitovelvollisuudesta ja velvollisuudesta kieltäytyä todistamasta, sovelletaan myös tulkkiin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki esitutkintalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan esitutkintalain (805/2011) 4 luvun 12 §:n 4 momentti ja 13 § ja
9 luvun 6 §:n 2 momentti sekä
lisätään lain 9 luvun 6 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

4 luku

Esitutkintaperiaatteet ja esitutkintaan osallistuvien oikeudet

12 §

Esitutkinnan käsittelykieli

Muulla kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielisellä on oikeus esitutkinnassa käyttää kieltä, jota hän ymmärtää ja osaa puhua riittävästi, sekä viittomakielisellä oikeus käyttää viittomakieltä. Esitutkintaviranomaisen on selvitettävä, tarvitseeko asianosainen tulkkausapua. Esitutkintaviranomaisen on huolehdittava siitä, että asianosainen saa tarvitsemansa tulkkausavun. Tulkkinä saa toimia rehellinen ja muuten kyseiseen tehtävään sopiva henkilö, jolla on tehtävän edellyttämät taidot. Esitutkintaviranomaisen on määrättävä tehtävään uusi tulkki, jos asianosaisen oikeusturva sitä edellyttää tai tähän on muu painava syy.

13 §

Asiakirjan kääntäminen

Asian kannalta olennainen esitutkinta-aineistoon kuuluva asiakirja tai sen osa on käännettävä kohtuullisessa ajassa kirjallisesti 12 §:ssä tarkoitetulle asianosaisen käyttämälle kielelle, jos kääntäminen on tarpeen asianosaisen oikeuden valvomiseksi.

Asianosaiselle voidaan 1 momentissa säädetystä poiketen kääntää suullisesti olennainen asiakirja tai sen osa tai yhteenveto asiakirjasta, jollei asianosaisen oikeusturva edellytä asiakirjan kääntämistä kirjallisesti.

Esitutkintaviranomaisen on huolehdittava siitä, että asianosainen saa riittävät tiedot oikeudestaan asiakirjan käännökseen ja tarvittaessa varmistettava, haluaako asianosainen tässä pykälässä tarkoitetusta asiakirjasta käännökseen. Asianosaiselle voidaan jättää antamatta käänнос asiakirjasta, jos asianosainen luopuu oikeudestaan käännökseen.

Tässä pykälässä tarkoitettu kääntäminen tapahtuu valtion kustannuksella, jollei esitutkintaviranomainen itse huolehdi kääntämisestä. Kääntäjänä saa toimia rehellinen ja muuten kyseiseen tehtävään sopiva henkilö, jolla on tehtävän edellyttämät taidot. Esitutkintaviranomaisen on määrättävä tehtävään uusi kääntäjä, jos asianosaisen oikeusturva sitä edellyttää tai tähän on muu painava syy.

Kääntämisestä on lisäksi voimassa, mitä kääntämisestä kielilaisissa ja saamen kielilaisissa säädetään.

9 luku

Esitutkinta-aineisto

6 §

Esitutkintapöytäkirja

Esitutkintapöytäkirjaan on otettava kuulustelupöytäkirjat ja selostukset tutkintatoimenpiteistä ja niiden yhteydessä tehdyistä esitutkinnassa selvitettäviä asioita koskevista havainnoista sekä liitettävä tutkinnassa kertyneet asiakirjat, tallenteet ja valokuvat, jos niillä voidaan olettaa olevan merkitystä asiassa ja jos laissa ei toisin säädetä.

Esitutkintapöytäkirjaan on merkittävä esitutkinnassa kuultujen henkilöiden kieli. Jos asianosaista on kuultu tai kuulusteltu tulkin avustuksella, 4 luvun 13 §:n 1 momentissa tarkoitettu olennainen asiakirja tai sen osa tai yhteenvedo on käännetty asianosaiselle suullisesti tai asianosainen on luopunut oikeudestaan asiakirjan käännökseen, tästä on tehtävä merkintä esitutkintapöytäkirjaan tai muuhun asiakirjaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki esitutkintalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan esitutkintalain (449/1987) 37 § sekä
lisätään lakiin uusi 37 a ja 37 b § seuraavasti:

37 §

Esitutkinnassa käytetään kaksikielisen esitutkintaviranomaisen virka-alueella rikoksesta epäillyn kieltä, joko suomea tai ruotsia. Jos epäillyt ovat erikielisiä tai jos epäillyn kieli ei ole suomi tai ruotsi, esitutkintaviranomainen päättää käsittelykielystä asianosaisten oikeutta ja etua silmällä pitäen. Jos kielivalintaa ei voida tehdä tällä perusteella, käytetään esitutkintaviranomaisen virka-alueen väestön enemmistön kieltä. Esitutkinnassa käytetään yksikielisen esitutkintaviranomaisen toimittamassa esitutkinnassa viranomaisen virka-alueen kieltä, jollei viranomainen asianosaisten oikeutta ja etua silmällä pitäen päättä toisen kielen käyttämisestä.

Esitutkinnassa jokaisella on kuitenkin oikeus 1 momentista riippumatta käyttää suomea tai ruotsia kielilain (423/2003) 10 §:ssä säädetyllä tavalla. Esitutkintaviranomaisen on huolehdittava tulkkauksesta tai valtion kustannuksella hankittava tulkki silloin, kun viranomaisen ei ole käytettävä sen kanssa asioivan henkilön kieltä.

Oikeudesta käyttää saamen kieltä esitutkinnassa säädetään saamen kielilaissa (1086/2003).

Muulla kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielisellä on oikeus esitutkinnassa käyttää kieltä, jota hän ymmärtää ja osaa puhua riittävästi, sekä viittomakielisellä oikeus käyttää viittomakieltä. Esitutkintaviranomaisen on selvitettävä, tarvitseeko asianosainen tulkkausapua. Esitutkintaviranomaisen on huolehdittava siitä, että asianosainen saa tarvitsemansa tulkkausavun. Tulkkina saa toimia rehellinen ja muuten kyseiseen tehtävään sopiva henkilö, jolla on tehtävän edellyttämät taidot. Esitutkintaviranomaisen on määrättävä tehtävään uusi tulkki, jos asianosaisen oikeusturva sitä edellyttää tai tähän on muu painava syy.

Tulkkaus on 2 ja 4 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa järjestettävä myös silloin, kun se on kuultavan aisti- tai puhevian takia tarpeen.

37 a §

Asian kannalta olennainen esitutkinta-aineistoon kuuluva asiakirja tai sen osa on käännettävä kohtuullisessa ajassa kirjallisesti 37 §:ssä tarkoitettulle asianosaisen käyttämälle kielelle, jos kääntäminen on tarpeen asianosaisen oikeuden valvomiseksi.

Asianosaiselle voidaan 1 momentissa säädetyistä poiketen kääntää suullisesti olennainen asiakirja tai sen osa tai yhteenveto asiakirjasta, jollei asianosaisen oikeusturva edellytä asiakirjan kääntämistä kirjallisesti.

Esitutkintaviranomaisen on huolehdittava siitä, että asianosainen saa riittävät tiedot oikeudestaan asiakirjan käännökseen ja tarvittaessa varmistettava, haluaako asianosainen tässä pykälässä tarkoitettua asiakirjasta käännöksen. Asianosaiselle voi-

daan jättää antamatta käänнос asiakirjasta, jos asianosainen luopuu oikeudestaan kään-
nökseen.

Tässä pykälässä tarkoitettu kääntäminen tapahtuu valtion kustannuksella, jollei esitutkintaviranomainen itse huolehdi kääntämisestä. Kääntäjänä saa toimia rehel-
linen ja muuten kyseiseen tehtävään sopiva henkilö, jolla on tehtävän edellyttämät tai-
dot. Esitutkintaviranomaisen on määrättävä tehtävään uusi kääntäjä, jos asianosaisen
oikeusturva sitä edellyttää tai tähän on muu painava syy.

Kääntämisestä on lisäksi voimassa, mitä kääntämisestä kielilaissa ja saa-
men kielilaissa säädetään.

37 b §

Jos asianosaista on kuultu tai kuulusteltu tulkin avustuksella, 37 a §:ssä
tarkoitettu olennainen asiakirja tai sen osa tai yhteenveto on käännetty asianosaiselle
suullisesti tai asianosainen on luopunut oikeudestaan asiakirjan käännökseen, tästä on
tehtävä merkintä esitutkintapöytäkirjaan tai muuhun asiakirjaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki pakkokeinolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään pakkokeinolain (806/2011) 2 lukuun uusi 16 § ja 3 lukuun uusi 21 § seuraavasti:

2 luku

Kiinniottaminen, pidättäminen ja vangitseminen

16 §

Pidättämistä koskevan päätöksen kääntäminen

Pidätetyllä on oikeus saada kohtuullisessa ajassa kirjallinen käänнос pidättämistä koskevasta päätöksestä esitutkintalain 4 luvun 12 §:ssä tarkoitetulle epäillyn käyttämälle kielelle.

Epäillylle voidaan 1 momentista poiketen kääntää suullisesti pidättämistä koskeva päätös tai yhteenveto päätöksestä, jollei epäillyn oikeusturva edellytä päätöksen kääntämistä kirjallisesti.

Pidättämistä koskevan päätöksen kääntämisestä on lisäksi voimassa, mitä esitutkintalain 4 luvun 13 §:ssä säädetään olennaisen esitutkinta-aineistoon kuuluvan asiakirjan kääntämisestä.

3 luku

Tuomioistuinmenettely vangitsemisasioissa

21 §

Vangitsemispäätöksen kääntäminen

Epäillyllä on oikeus saada kohtuullisessa ajassa kirjallinen käänнос vangitsemispäätöksestä esitutkintalain 4 luvun 12 §:ssä tarkoitetulle epäillyn käyttämälle kielelle.

Epäillylle voidaan 1 momentista poiketen kääntää suullisesti vangitsemispäätös tai yhteenveto päätöksestä, jollei epäillyn oikeusturva edellytä päätöksen kääntämistä kirjallisesti.

Vangitsemispäätöksen kääntämisestä on lisäksi voimassa, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 6 a luvussa säädetään asiakirjan kääntämisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

**Laki
pakkokeinolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään pakkokeinolain (450/1987) 1 lukuun uusi 7 a ja 26 b § seuraavas-
ti:

1 luku

Kiinniottaminen, pidättäminen ja vangitseminen

7 a §

Pidättämistä koskevan päätöksen kääntäminen

Pidätetyllä on oikeus saada kohtuullisessa ajassa kirjallinen käännös pidättämistä koskevasta päätöksestä esitutkintalain 37 §:ssä tarkoitetulle epäillyn käyttämälle kielelle.

Epäillylle voidaan 1 momentista poiketen kääntää suullisesti pidättämistä koskeva päätös tai yhteenveto päätöksestä, jollei epäillyn oikeusturva edellytä päätöksen kääntämistä kirjallisesti.

Pidättämistä koskevan päätöksen kääntämisestä on lisäksi voimassa, mitä esitutkintalain 37 a §:ssä säädetään olennaisen esitutkinta-aineistoon kuuluvan asiakirjan kääntämisestä.

26 b §

Vangitsemispäätöksen kääntäminen

Epäillyllä on oikeus saada kohtuullisessa ajassa kirjallinen käännös vangitsemispäätöksestä esitutkintalain 37 §:ssä tarkoitetulle epäillyn käyttämälle kielelle.

Epäillylle voidaan 1 momentista poiketen kääntää suullisesti vangitsemispäätös tai yhteenveto päätöksestä, jollei epäillyn oikeusturva edellytä päätöksen kääntämistä kirjallisesti.

Vangitsemispäätöksen kääntämisestä on lisäksi voimassa, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 6 a luvussa säädetään asiakirjan kääntämisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki
sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain (754/2010)
7 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 819/2011, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

7 §

Esitutkinta

Tässä laissa tarkoitetun rikkomuksen selvittämiseksi toimitetaan esitutkintalain (805/2011) 11 luvun 2 §:n mukainen suppea esitutkinta, jossa selvitetään ainoastaan ne seikat, jotka ovat välttämättömiä sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen, rikesakkomääräyksen tai rangaistusvaatimuksen antamiseksi. Esitutkinta saadaan toimittaa noudattamatta esitutkintalain 4 luvun 13 §:n säännöstä.

Tämä laki tulee voimaan samana päivänä kuin sakon ja rikesakon määräämisestä annettu laki (754/2010).

7.

Laki
rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain (692/1993) 5 §,
sellaisena kuin se on laissa 820/2011, seuraavasti:

5 §

Ennen rangaistusvaatimuksen antamista toimitetaan esitutkintalain (805/2011) 11 luvun 2 §:ssä tarkoitettu suppea esitutkinta, jossa selvitetään ainoastaan ne seikat, jotka ovat välttämättömiä seuraamuksen määrittämiseksi rangaistusmääräysmenettelyssä. Esitutkinta saadaan toimittaa noudattamatta esitutkintalain 4 luvun 13 §:n säännöstä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki
rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain (692/1993) 5 §
seuraavasti:

5 §

Ennen rangaistusvaatimuksen antamista toimitetaan esitutkintalain (449/1987) 44 §:ssä tarkoitettu suppea esitutkinta, jossa selvitetään ainoastaan ne seikat, jotka ovat välttämättömiä seuraamuksen määrittämiseksi rangaistusmääräysmenettelyssä. Esitutkinta saadaan toimittaa noudattamatta esitutkintalain 37 a §:n säännöstä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki
rikesakkomenettelystä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikesakkomenettelystä annetun lain (66/1983) 7 § seuraavasti:

7 §

Rikesakkoasiassa toimitetaan esitutkintalain (805/2011) 11 luvun 2 §:ssä tarkoitettu suppea esitutkinta, jossa selvitetään ainoastaan ne seikat, jotka ovat välttämättömiä rikesakon määräämistä varten. Esitutkinta saadaan toimittaa noudattamatta esitutkintalain 4 luvun 13 §:n säännöstä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki
rikesakkomenettelystä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikesakkomenettelystä annetun lain (66/1983) 7 § seuraavasti:

7 §

Rikesakkoasiassa toimitetaan esitutkintalain (449/1987) 44 §:ssä tarkoitettu suppea esitutkinta, jossa selvitetään ainoastaan ne seikat, jotka ovat välttämättömiä rikesakon määräämistä varten. Esitutkinta saadaan toimittaa noudattamatta esitutkintalain 37 a §:n säännöstä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) 21 § seuraavasti:

21 §

Luovutettavaksi pyydetylle tehtävät ilmoitukset ja tiedustelut

Kun luovutettavaksi pyydetty on pyynnön vuoksi otettu säilöön tai muuten tavoitettu Suomessa, keskusrikospoliisin on viipymättä annettava luovutettavaksi pyydetylle todisteellisesti tiedoksi kiinniottamista ja luovuttamista koskeva pyyntö sekä selostettava sen sisältö. Luovutettavaksi pyydetylle on myös ilmoitettava, että hänellä on mahdollisuus suostua luovuttamiseensa sekä siihen, että jäsenvaltiossa, johon hänet luovutetaan, hänet saadaan asettaa syytteeseen, häntä rangaista tai häneltä riistää vapaus muusta ennen luovuttamista tehdystä rikoksesta kuin siitä, jonka perusteella luovuttamista pyydetään, ja siihen, että hänet voidaan luovuttaa edelleen toiseen jäsenvaltioon. Luovutettavaksi pyydetylle on lisäksi selostettava suostumusten merkitys. Luovutettavaksi pyydetyltä on tiedusteltava, aikooko hän suostua luovuttamiseensa tai katsooko hän, että tässä laissa säädettyjä kieltäytymisperusteita tai ehtoja voidaan soveltaa hänen asiassaan. Luovutettavaksi pyydetyltä on tarvittaessa myös tiedusteltava, pyytääkö hän saada suorittaa vapausrangaistuksensa Suomessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ilmoitukset ja tiedustelut on tehtävä luovutettavaksi pyydetyin ymmärtämällä kielellä. Luovutettavaksi pyydetyin oikeudesta tulkkaukseen on soveltuvin osin voimassa, mitä esitutkintalain 4 luvun 12 §:ssä säädetään. Luovutettavaksi pyydetyllä on oikeus saada kirjallinen käänнос kiinniottamista ja luovuttamista koskevasta pyynnöstä hänen ymmärtämälleen kielelle. Suomen ja ruotsin kielen käyttämisestä säädetään kielilaissa (423/2003).

Luovutettavaksi pyydetylle voidaan 2 momentista poiketen kääntää suullisesti kiinniottamista ja luovuttamista koskeva pyyntö tai yhteenveto pyynnöstä, jollei luovutettavaksi pyydetyin oikeusturva edellytä pyynnön kääntämistä kirjallisesti. Kiinniottamista ja luovuttamista koskevan pyynnön kääntämisestä on lisäksi soveltuvin osin voimassa, mitä esitutkintalain 4 luvun 13 §:ssä säädetään olennaisen esitutkintaineistoon kuuluvan asiakirjan kääntämisestä.

Suoritetuista toimenpiteistä on laadittava pöytäkirja, johon on tehtävä merkinnät tehdyistä toimenpiteistä ja jossa on ilmoitettava saatu selvitys. Keskusrikospoliisi toimittaa pöytäkirjan ja muut asiakirjat toimivaltaiselle syyttäjälle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki
rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden
Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) 21 § seuraavasti:

21 §

Luovutettavaksi pyydetylle tehtävät ilmoitukset ja tiedustelut

Kun luovutettavaksi pyydetty on pyynnön vuoksi otettu säilöön tai muuten tavoitettu Suomessa, keskusrikospoliisin on viipymättä annettava luovutettavaksi pyydetylle todisteellisesti tiedoksi kiinniottamista ja luovuttamista koskeva pyyntö sekä selostettava sen sisältö. Luovutettavaksi pyydetylle on myös ilmoitettava, että hänellä on mahdollisuus suostua luovuttamiseensa sekä siihen, että jäsenvaltiossa, johon hänet luovutetaan, hänet saadaan asettaa syytteeseen, häntä rangaista tai häneltä riistää vapaus muusta ennen luovuttamista tehdystä rikoksesta kuin siitä, jonka perusteella luovuttamista pyydetään, ja siihen, että hänet voidaan luovuttaa edelleen toiseen jäsenvaltioon. Luovutettavaksi pyydetylle on lisäksi selostettava suostumusten merkitys. Luovutettavaksi pyydetyltä on tiedusteltava, aikooko hän suostua luovuttamiseensa tai katsooko hän, että tässä laissa säädettyjä kieltäytymisperusteita tai ehtoja voidaan soveltaa hänen asiassaan. Luovutettavaksi pyydetyltä on tarvittaessa myös tiedusteltava, pyytääkö hän saada suorittaa vapausrangaistuksensa Suomessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ilmoitukset ja tiedustelut on tehtävä luovutettavaksi pyydetyin ymmärtämällä kielellä. Luovutettavaksi pyydetyin oikeudesta tulkkaukseen on soveltuvin osin voimassa, mitä esitutkintalain 37 §:ssä säädetään. Luovutettavaksi pyydetyllä on oikeus saada kirjallinen käänнос kiinniottamista ja luovuttamista koskevasta pyynnöstä hänen ymmärtämälleen kielelle. Suomen ja ruotsin kielen käyttämisestä säädetään kielilaissa (423/2003).

Luovutettavaksi pyydetylle voidaan 2 momentista poiketen kääntää suullisesti kiinniottamista ja luovuttamista koskeva pyyntö tai yhteenveto pyynnöstä, jollei luovutettavaksi pyydetyin oikeusturva edellytä pyynnön kääntämistä kirjallisesti. Kiinniottamista ja luovuttamista koskevan pyynnön kääntämisestä on lisäksi soveltuvin osin voimassa, mitä esitutkintalain 37 a §:ssä säädetään olennaisen esitutkinta-aineistoon kuuluvan asiakirjan kääntämisestä.

Suoritetuista toimenpiteistä on laadittava pöytäkirja, johon on tehtävä merkinnät tehdyistä toimenpiteistä ja jossa on ilmoitettava saatu selvitys. Keskusrikospoliisi toimittaa pöytäkirjan ja muut asiakirjat toimivaltaiselle syyttäjälle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

LAGFÖRSLAG

1.

Lag om ändring av lagen om rättegång i brottmål

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) rubriken för 6 a kap. och 6 a kap. 2 § 3 mom. samt
fogas till 6 a kap. 2 § i lagen ett nytt 4 mom. och till kapitlet nya 3–7 § som följer:

6 a kap.

Rättegångsspråket och tolkning

2 §

Andra än en finsk-, svensk- eller samiskspråkiga svarande eller målsägande i brottmål där åklagaren utför åtal har rätt att få gratis tolkning vid behandling av brottmål. Domstolen ska på tjänstens vägnar se till att svaranden eller målsäganden får den tolkningshjälp som han eller hon behöver.

Domstolen ska se till att tolkning ordnas också när det behövs på grund av att en part har en syn-, hörsel- eller talskada.

3 §

Till andra än finsk-, svensk- eller samiskspråkiga svaranden ska inom skälig tid ges en avgiftsfri skriftlig översättning av åtalet och domen. Till svaranden ska inom skälig tid ges en avgiftsfri skriftlig översättning också av ett beslut som fattas i ett brottmål och av andra väsentliga handlingar eller delar av dem, om översättningen behövs för att bevaka svarandens rättigheter. Till målsäganden ska i ett brottmål där åklagaren utför åtal inom skälig tid ges en avgiftsfri skriftlig översättning av domen samt av ett beslut som fattas i ett brottmål, om översättningen av beslutet behövs för att bevaka målsägandens rättigheter.

Med avvikelse från 1 mom. får för svaranden eller målsäganden muntligt översättas väsentliga handlingar eller delar av eller ett sammandrag av dem, om inte partens rättsskydd kräver att handlingarna översätts skriftligt.

Domstolen ska se till att svarande får tillräcklig information om sin rätt till en översättning av handlingar och vid behov försäkra sig om huruvida svaranden vill ha en översättning av handlingar som avses i denna paragraf. Svaranden kan lämnas utan en översättning av handlingar, om svaranden avstår från sin rätt till en översättning.

4 §

Om en part har hörts via en tolk, i 3 § avsedda väsentliga handlingar eller delar eller ett sammandrag av dem har översatts muntligt för en part vid rättens sammanträde eller svaranden har avstått från sin rätt till en översättning av en handling, ska detta antecknas i protokollet, domen eller ett beslut.

5 §

Domstolen bestämmer arvode och ersättning av statens medel till en tolk och översättare för det arbete som avses i 2 eller 3 §.

Om svarandens rättsskydd kräver det, bestämmer domstolen om arvode och ersättning av statens medel till en tolk också för en nödvändig tolkning av överläggningar mellan svaranden och hans eller hennes rättegångsbiträde.

6 §

Som tolk eller översättare får verka en redbar och annars för detta uppdrag lämplig person som har den skicklighet som krävs för uppdraget.

Domstolen ska förordna en ny tolk eller översättare för uppdraget, om en parts rättsskydd kräver det.

7 §

Vad som i rättegångsbalken föreskrivs om sekretess för ett rättegångsbiträde och skyldighet för ett rättegångsbiträde att vägra vittna, tillämpas också på en tolk.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag om ändring av förundersökningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i förundersökningslagen (805/2011) 4 kap. 12 § 4 mom. och 13 § och 9
kap. 6 § 2 mom. samt
fogas till 9 kap. 6 § ett nytt 3 mom. som följer:

4 kap.

Förundersökningsprinciperna och rättigheterna för dem som deltar i förundersökning

12 §

Handläggningspråket vid förundersökning

Andra än finsk-, svensk eller samiskspråkiga har rätt att vid förundersökningen använda det språk de förstår och kan tala tillräckligt bra. Teckenspråkiga har rätt att använda teckenspråk. Förundersökningsmyndigheten ska reda ut om en part behöver tolkningshjälp. Förundersökningsmyndigheten ska se till att en part får den tolkningshjälp som han eller hon behöver. Som tolk får verka en redbar och annars för detta uppdrag lämplig person som har den skicklighet som krävs för uppdraget. Förundersökningsmyndigheten ska utse en ny tolk för uppdraget, om en parts rättsskydd kräver det eller det finns andra vägande skäl.

13 §

Översättning av handlingar

Handlingar eller delar av handlingar som är väsentliga med tanke på saken ska inom skäligen tid skriftligt översättas till det i 12 § avsedda språk som en part använder, om översättningen är nödvändig för att bevaka partens rättigheter.

Med avvikelse från 1 mom. får för en part muntligt översättas väsentliga handlingar eller delar eller ett sammandrag av dem, om inte partens rättsskydd kräver att handlingarna översätts skriftligt.

Förundersökningsmyndigheten ska se till att en part får tillräcklig information om sin rätt till en översättning av handlingar och vid behov försäkra sig om huruvida parten vill ha en översättning av handlingar som avses i denna paragraf. En part kan lämnas utan en översättning av handlingar, om parten avstår från sin rätt till en översättning.

Översättning som avses i denna paragraf görs på statens bekostnad, om inte förundersökningsmyndigheten själv sköter översättningen. Som översättare får verka en redbar och annars för detta uppdrag lämplig person som har den skicklighet som krävs för uppdraget. Förundersökningsmyndigheten ska utse en ny översättare för uppdraget, om en parts rättsskydd kräver det eller det finns andra vägande skäl.

I fråga om översättning gäller dessutom vad i språklagen och samiska språklagen bestäms om översättning.

9 kap.

Förundersökningsmaterial

6 §

Förundersökningsprotokoll

I förundersökningsprotokollet ska tas in förhørsprotokollen och redogörelser för undersökningsåtgärderna och de iakttagelser i samband med åtgärderna som gjorts om sådant som ska utredas vid förundersökningen samt infogas de handlingar, inspelningar och fotografier som kommit till vid undersökningen, om de kan antas ha betydelse i saken och om inte något annat föreskrivs i lag.

I förundersökningsprotokollet ska antecknas de vid förundersökningen hörda personernas språk. Om en part har hörts via en tolk, i 4 kap. 13 § 1 mom. avsedda väsentliga handlingar eller delar eller ett sammandrag av dem har översatts muntligt för en part eller parten har avstått från sin rätt till en översättning av handlingar, ska detta antecknas i förundersökningsprotokollet eller någon annan handling.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag om ändring av förundersökningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i förundersökningslagen (449/1987) 37 § och
fogas till lagen nya 37 a och 37 b § som följer:

37 §

Inom tvåspråkiga förundersökningsmyndigheters ämbetsdistrikt används vid förundersökning den misstänktes språk, antingen finska eller svenska. Om de misstänkta har olika språk eller om den misstänktes språk är varken finska eller svenska, ska förundersökningsmyndigheten med beaktande av parternas rätt och fördel bestämma vilket handläggningsspråk som ska användas. Om språket inte kan väljas på den grunden, används majoritetsspråket i förundersökningsmyndighetens ämbetsdistrikt. Vid förundersökning som görs av en enspråkig förundersökningsmyndighet används språket i myndighetens ämbetsdistrikt, om inte myndigheten med beaktande av parternas rätt och fördel bestämmer att det andra språket ska användas.

Oavsett 1 mom. har var och en dock rätt att vid förundersökning använda finska eller svenska så som bestäms i 10 § i språklagen (423/2003). Förundersökningsmyndigheten ska sköta tolkningen eller på statens bekostnad skaffa en tolk, om myndigheten inte behöver använda det språk som personen i fråga talar.

Bestämmelser om rätten att använda samiska vid förundersökning finns i samiska språklagen (1086/2003).

Andra än finsk-, svensk eller samiskspråkiga har rätt att vid förundersökningen använda det språk de förstår och kan tala tillräckligt bra. Teckenspråkiga har rätt att använda teckenspråk. Förundersökningsmyndigheten ska reda ut om en part behöver tolkningshjälp. Förundersökningsmyndigheten ska se till att en part får den tolkningshjälp som han eller hon behöver. Som tolk får verka en redbar och annars för detta uppdrag lämplig person som har den skicklighet som krävs för uppdraget. Förundersökningsmyndigheten ska utse en ny tolk för uppdraget, om en parts rättsskydd kräver det eller det finns andra vägande skäl.

Tolkning ska i de fall som avses i 2 och 4 mom. ordnas också när det behövs på grund av att den som ska höras har en syn-, hörsel- eller talskada.

37 a §

Handlingar eller delar av handlingar som är väsentliga med tanke på saken ska inom skälig tid skriftligt översättas till det i 37 § avsedda språk som en part använder, om översättningen är nödvändig för att bevaka partens rättigheter.

Med avvikelse från 1 mom. får för en part muntligt översättas väsentliga handlingar eller delar eller ett sammandrag av dem, om inte partens rättsskydd kräver att handlingarna översätts skriftligt.

Förundersökningsmyndigheten ska se till att en part får tillräcklig information om sin rätt till en översättning av handlingar och vid behov försäkra sig om huruvida parten vill ha en översättning av handlingar som avses i denna paragraf. En part kan lämnas utan en översättning av handlingar, om parten avstår från sin rätt till en översättning.

Översättning som avses i denna paragraf görs på statens bekostnad, om inte förundersökningsmyndigheten själv sköter översättningen. Som översättare får verka en redbar och annars för detta uppdrag lämplig person som har den skicklighet som krävs för uppdraget. Förundersökningsmyndigheten ska utse en ny översättare för uppdraget, om en parts rättsskydd kräver det eller det finns andra vägande skäl.

I fråga om översättning gäller dessutom vad i språklagen och samiska språklagen bestäms om översättning.

37 b §

Om en part har hörts via en tolk, i 37 a § avsedda väsentliga handlingar eller delar eller ett sammandrag av dem har översatts muntligt för en part eller parten har avstått från sin rätt till en översättning av en handling, ska detta antecknas i förundersökningsprotokollet eller någon annan handling.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag om ändring av tvångsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 2 kap. i tvångsmedelslagen (806/2011) en ny 16 § och till 3 kap. en ny
21 § som följer:

2 kap.

Gripande, anhållande och häktning

16 §

Översättning av ett beslut om anhållande

Den anhållne har rätt att inom skälig tid få en skriftlig översättning av beslutet om anhållande på det språk som avses i 4 kap 12 § i förundersökningslagen och som den misstänkte använder.

Med avvikelse från 1 mom. får för en misstänkt muntligt översättas beslutet om anhållande eller ett sammandrag av beslutet, om inte den misstänktes rättsskydd kräver att beslutet översätts skriftligt.

I fråga om översättning av beslutet om anhållande gäller dessutom vad i 4 kap. 13 § i förundersökningslagen bestäms om översättning av väsentliga handlingar som hör till förundersökningsmaterialet.

3 kap.

Domstolsförfarande i samband med häktningsärenden

21 §

Översättning av ett beslut om häktning

Den misstänkte har rätt att inom skälig tid få en skriftlig översättning av beslutet om häktning på det språk som avses i 4 kap 12 § i förundersökningslagen och som den misstänkte använder.

Med avvikelse från 1 mom. får för en misstänkt muntligt översättas beslutet om häktning eller ett sammandrag av beslutet, om inte den misstänktes rättsskydd kräver att beslutet översätts skriftligt.

I fråga om översättning av ett beslut om häktning gäller dessutom vad som i 6 a kap. i lagen om rättegång i brottmål bestäms om översättning av handlingar.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

**Lag
om ändring av tvångsmedelslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 1 kap. i tvångsmedelslagen (450/1987) nya 7 a och 26 b § som följer:

1 kap.

Gripande, anhållande och häktning

7 a §

Översättning av ett beslut om anhållande

Den anhållne har rätt att inom skälig tid få en skriftlig översättning av beslutet om anhållande på det språk som avses i 37 § i förundersökningslagen och som den misstänkte använder.

Med avvikelse från 1 mom. får för en misstänkt muntligt översättas beslutet om anhållande eller ett sammandrag av beslutet, om inte den misstänktes rättskydd kräver att beslutet översätts skriftligt.

I fråga om översättning av beslutet om anhållande gäller dessutom vad som i 37 a § i förundersökningslagen bestäms om översättning av väsentliga handlingar som hör till förundersökningsmaterialet.

26 b §

Översättning av ett beslut om häktning

Den misstänkte har rätt att inom skälig tid få en skriftlig översättning av beslutet om häktning på det språk som avses i 37 § i förundersökningslagen och som den misstänkte använder.

Med avvikelse från 1 mom. får för en misstänkt muntligt översättas beslutet om häktning eller ett sammandrag av beslutet, om inte den misstänktes rättskydd kräver att beslutet översätts skriftligt.

I fråga om översättning av beslutet om häktning gäller dessutom vad som i 6 a kap. i lagen om rättegång i brottmål bestäms om översättning av handlingar.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

**Lag
om ändring av 7 § i lagen om föreläggande av böter och ordningsbot**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om föreläggande av böter och ordningsbot (754/2010) 7 § 2 mom., sådant det lyder i lag 819/2011, som följer:

1 kap

Allmänna bestämmelser

7 §

Förundersökning

För att utreda en förseelse som avses i denna lag görs det i enlighet med 11 kap. 2 § i förundersökningslagen (805/2011) en summarisk förundersökning, där endast de omständigheter utreds som är nödvändiga för att ett bötesyrkande, bötesföreläggande, ordningsbotsföreläggande eller straffyrkande ska kunna utfärdas. Förundersökningen får göras utan iakttagande av bestämmelserna i 4 kap. 13 § i förundersökningslagen.

Denna lag träder i kraft samma dag som lagen om föreläggande av böter och ordningsbot (754/2010) träder i kraft.

7.

**Lag
om ändring av 5 § i lagen om strafforderförfarande**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om strafforderförfarande (692/1993) 5 §, sådan den lyder i lag 820/2011,
som följer:

5 §

Innan straffanspråk framställs görs en summarisk förundersökning enligt 11 kap. 2 § i förundersökningslagen (805/2011), vid vilken utreds endast de omständigheter som är nödvändiga för att döma ut en påföljd genom strafforderförfarande. Förundersökningen får göras utan iakttagande av bestämmelserna i 4 kap. 13 § i förundersökningslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

8.

**Lag
om ändring av 5 § i lagen om strafforderförfarande**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om strafforderförfarande (692/1993) 5 § som följer:

5 §

Innan straffanspråk framställs görs en summarisk förundersökning enligt 44 § i förundersökningslagen (449/1987), vid vilken utreds endast de omständigheter som är nödvändiga för att döma ut en påföljd genom strafforderförfarande. Förundersökningen får göras utan iakttagande av bestämmelserna i 37 a § i förundersökningslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

**Lag
om ändring av 7 § i lagen om ordningsbotsförfarande**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ordningsbotsförfarande (66/1983) 7 § som följer:

7§

I ordningsbotsärenden görs en summarisk förundersökning enligt 11 kap. 2 § i förundersökningslagen (805/2011), vid vilken utreds endast de omständigheter som är nödvändiga för att förelägga ordningsbot. Förundersökningen får göras utan iakttagande av bestämmelserna i 4 kap. 13 § i förundersökningslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

10.

**Lag
om ändring av 7 § i lagen om ordningsbotsförfarande**

7 §

I ordningsbotsärenden görs en summarisk förundersökning enligt 44 § i förundersökningslagen (449/1987), vid vilken utreds endast de omständigheter som är nödvändiga för att förelägga ordningsbot. Förundersökningen får göras utan iakttagande av bestämmelserna i 37 a § i förundersökningslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

11.

**Lag
om ändring av 21 § i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de
övrige medlemsstaterna i Europeiska unionen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övrige med-
lemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003) 21 § som följer

21 §

Underrättelser och förfrågningar till den som begärs utlämnad

När den som begärs utlämnad har tagits i förvar eller annars påträffats i Finland med anledning av en framställning om gripande och utlämning, ska centralkriminalpolisen utan dröjsmål bevisligen delge honom eller henne framställningen samt redogöra för dess innehåll. Den som begärs utlämnad ska också upplysas om möjligheten att samtycka till utlämningen och till att han eller hon i den medlemsstat till vilken utlämningen sker åtalas, straffas eller berövas friheten för ett annat brott som begåtts före utlämningen än det för vilket utlämning begärs, samt till vidareutlämning till någon annan medlemsstat. Den som begärs utlämnad ska dessutom upplysas om innebörden av samtycket. Personen i fråga ska tillfrågas om han eller hon har för avsikt att samtycka till utlämningen eller anser att de grunder för förvägrande eller de villkor som anges i denna lag kan tillämpas i saken. Vid behov ska den som begärs utlämnad tillfrågas om han eller hon har för avsikt att anhålla om att få avtjäna frihetsstraffet i Finland.

De underrättelser och förfrågningar som avses i 1 mom. ska göras på ett språk som den som begärs utlämnad förstår. Om rätten till tolkning för den som begärs utlämnad gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 4 kap. 12 § i förundersökningslagen. Den som begärs utlämnad har rätt att få en skriftlig översättning av framställningen om gripande och häktning på ett språk som han eller hon förstår. Bestämmelser om användningen av finska och svenska finns i språklagen (423/2003).

Med avvikelse från 2 mom. får för den som begärs utlämnad muntligt översättas framställningen om gripande och utlämning eller ett sammandrag av framställningen, om inte rättskyddet för den som begärs utlämnad kräver att framställningen översätts skriftligt. Om översättning av en framställning av gripande och utlämning gäller dessutom i tillämpliga delar vad som i 4 kap 13 § i förundersökningslagen föreskrivs om översättning av väsentliga handlingar som ingår i förundersökningsmaterialet.

Över de åtgärder som har vidtagits ska upprättas ett protokoll, i vilket ska antecknas åtgärderna samt de uppgifter som har erhållits. Centralkriminalpolisen ska tillställa den behöriga åklagaren protokollet och de övrige handlingarna.

Denna lag träder i kraft den 20 .

12.

Lag
om ändring av 21 § i lagen om utlämning för brott mellan Finland och
de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003) 21 § som följer:

21 §

Underrättelser och förfrågningar till den som begärs utlämnad

När den som begärs utlämnad har tagits i förvar eller annars påträffats i Finland med anledning av en framställning om gripande och utlämning, ska centralkriminalpolisen utan dröjsmål bevisligen delge honom eller henne framställningen samt redogöra för dess innehåll. Den som begärs utlämnad ska också upplysas om möjligheten att samtycka till utlämningen och till att han eller hon i den medlemsstat till vilken utlämningen sker åtalas, straffas eller berövas friheten för ett annat brott som begåtts före utlämningen än det för vilket utlämning begärs, samt till vidareutlämning till någon annan medlemsstat. Den som begärs utlämnad ska dessutom upplysas om innebörden av samtycket. Personen i fråga ska tillfrågas om han eller hon har för avsikt att samtycka till utlämningen eller anser att de grunder för förvägrande eller de villkor som anges i denna lag kan tillämpas i saken. Vid behov ska den som begärs utlämnad tillfrågas om han eller hon har för avsikt att anhålla om att få avtjäna frihetsstraffet i Finland.

De underrättelser och förfrågningar som avses i 1 mom. ska göras på ett språk som den som begärs utlämnad förstår. Om rätten till tolkning för den som begärs utlämnad gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 37 § i förundersökningslagen. Den som begärs utlämnad har rätt att få en skriftlig översättning av framställningen om gripande och utlämning på ett språk som han eller hon förstår. Bestämmelser om användningen av finska och svenska finns i språklagen (423/2003).

Med avvikelse från 2 mom. får för den som begärs utlämnad muntligt översättas framställningen om gripande och utlämning eller ett sammandrag av framställningen, om inte rättskyddet för den som begärs utlämnad kräver att framställningen översätts skriftligt. Om översättning av en framställning av gripande och utlämning gäller dessutom i tillämpliga delar vad som i 37 a § i förundersökningslagen föreskrivs om översättning av väsentliga handlingar som ingår i förundersökningsmaterialet.

Över de åtgärder som har vidtagits ska upprättas ett protokoll, i vilket ska antecknas åtgärderna samt de uppgifter som har erhållits. Centralkriminalpolisen ska tillställa den behöriga åklagaren protokollet och de övriga handlingarna.

Denna lag träder i kraft den 20 .

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7105
ISBN 978-952-259-259-0 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.jm.fi